

ÇEVRE DENETİMİ RAPORU 2015

2015

**ÇEVRE DENETİMİ
RAPORU**

Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

ANKARA

2016

Bu çalışma Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü, Çevre Envanteri ve Bilgi Yönetimi Dairesi Başkanlığı, Çevre Durum Raporları Şube Müdürlüğü tarafından yayıma hazırlanmıştır.

ISBN : 978-605-5294-50-2
Yayın No : 28-1
Adres : Çevre ve Şehircilik Bakanlığı – Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü, Mustafa Kemal Mahallesi Eskişehir Devlet Yolu (Dumlupınar Bulvarı) 9. km. No: 278 Çankaya / Ankara
Tel : 0 312 410 16 91
Faks : 0 312 417 02 57
e-ileti : cebyd@csb.gov.tr
web : www.csb.gov.tr/gm/ced
Baskı : Yaprak Prom. Ofset Rek. Kırt. Mat. Otom. Med. San. Tic. Ltd. Şti.
K.Karabekir Cad. Kültür Çarşısı No: 75 İskitler / Ankara
Tel : 0 312 384 76 15

Bu yayının 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre her hakkı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na aittir. Gerçek ve tüzel kişiler tarafından izinsiz çoğaltılamaz.

ANKARA – 2016

Yaşam kalitemiz, sağlığımız, çalışma hayatımız ve hatta tüm canlıların yaşam alanları ve de geleceği tamamıyla çevreyle ilişkilidir. Küresel ısınma, iklim değişikliği, çölleşme, kuraklık, doğal afetlerdeki artış ve kirliliklerin sınır ötesi taşınımı gibi sorunlar, önlem alınmadığı takdirde dünyamızın giderek daha da yaşanamaz duruma geleceğinin işaretlerini vermektedir. Günümüzde, doğal kaynakları tüketme biçimimiz ve hızımız, ekosistemleri her zamankinden daha hızlı ve doğaya aykırı olarak değiştirmektedir. Bu durumun bir sonucu olarak, refahımızı ve doğanın ihtiyaçlarımızı karşılama kabiliyetini yitme riski taşımaktadır. Özetlemek gerekirse, ekolojik ayak izimiz, gezegenimizin kapasitesini aşmaya başlamıştır.

Oysaki insanın doğa ile olan münasebeti, bal arısı ile çiçek arasındaki münasebet

hassasiyetinde ele alınmalıdır. Nasıl ki, bal arısı çiçeğinden yararlandığı ağaca ya da bitkiye zarar vermiyorsa; bizler de bu hassasiyetle, korumakla yükümlü olduğumuz çevreyle uyumlu olmalı ve ilahi döngünün inceliklerine hassasiyet göstermeliyiz. Kâinattaki her şeyin bir ölçü, düzen, adalet ve denge içinde kendine yer bulduğunu unutmamalıyız. Çevremizi korumalı ve tabii ve ekolojik dengelerin bozulmaması için büyük hassasiyet göstermeliyiz. Bunun için de çevresel ahlâk dediğimiz ruhu, daha yaşanabilir bir dünya için bugünün ve yarının kuşaklarına aktarmalı ve bu ruhun inceliklerine uygun bir dünya imar etme düşüncesi ve gayretinde olmalıyız.

Küresel ölçekte yaşanan ekonomik kriz sonrası günümüzde gelişmiş dünya ekonomilerinin kaynak verimli ve düşük karbonlu dönüşümü yolunda politika üretme çabaları başlamıştır. Çünkü artık endüstride kullanılan hammaddelerin sınırlı olduğu ve giderek de pahalandığı görülmüştür. Bu nedenle, öncelikle ekonomimiz hem kaynakları hem de enerjiyi daha verimli bir şekilde kullanmaya yönelmelidir.

Biz, çevre ve insanı birlikte değerlendiren bir anlayışa sahibiz. Çevre kirliliğini en aza indirmek, çevreyi korumak yönündeki çabalarımızı çevre denetimleri ile güçlendirmekteyiz. 2015 yılı içerisinde Bakanlığımız tarafından 48.000'in üzerinde çevre denetimi gerçekleştirilmiştir.

Çevre denetimleri, çevresel etki değerlendirmesi, çevre izin ve lisansları, stratejik çevresel değerlendirme ve çevresel sorumluluk gibi konularda Bakanlığımızın 2015 yılı içerisinde gerçekleştirdiği çalışmaları ayrıntılı bir şekilde ortaya koyan bu kitabın, tüm kullanıcılar için yol gösterici ve bilgilendirici kaynak niteliğinde bir değer taşımasını umut eder, hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Mehmet ÖZHASEKİ
Çevre ve Şehircilik Bakanı

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
KISALTMALAR	XI
1. GİRİŞ	1
2. STRATEJİK ÇEVRESEL DEĞERLENDİRME	4
2.1. Stratejik Çevresel Değerlendirme Yönetmeliği'nin Uygulanması Teknik Yardım Projesi	5
2.1.1. Proje Faaliyetleri	7
2.1.1.1. SÇD Pilot Projeler	7
2.1.1.2. Kapasite Geliştirme	14
2.1.1.2.1. Eğitimcilerin Eğitimi Programı	14
2.1.1.2.2. Üst Düzey Yöneticilere Yönelik Çalışma Ziyareti	14
2.1.1.2.3. STK, Üniversitelere Yönelik Çalışma Ziyareti	15
2.1.2. Farkındalık Arttırma Faaliyetleri	15
2.1.2.1. Seminer ve Çalıştaylar	15
2.1.2.2. Bölgesel Eğitimler	16
2.1.3. SÇD Direktifi'nin Uyumlaştırılması	16
3. ÇEVRESEL SORUMLULUK DİREKTİFİ	18
3.1. Yatay Sektörde Çevresel Sorumluluk Direktifinin Uygulanmasına İlişkin Kapasite Geliştirilmesi İçin Teknik Yardım Projesi	18
4. ÇEVRE YETERLİK ÇALIŞMALARI	21
4.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu Hazırlayacak Firmaların Yeterlik Durumları	21
4.2. Çevre Görevlisi, Çevre Danışmanlık Firmaları ve Çevre Yönetimi Birimlerinin Yeterlik Durumları	21
4.3. Çevre Yetkilendirme Çalışmaları	21
4.4. Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarı Yeterlik Çalışmaları	22
5. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ ÇALIŞMALARI	25
5.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi Başvuruları	25
5.2. Genel Çevresel Etki Değerlendirmesi Verileri	27
6. İZİN VE LİSANS ÇALIŞMALARI	30
6.1. Çevre İzin ve Lisanslama Faaliyetleri	30
6.2. İthalat ve İhracat İzinleri	31
7. DENETİM ÇALIŞMALARI	33
7.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü Denetim Faaliyetleri	33
7.1.1. ÇED İzleme ve Denetim Faaliyetleri	36
7.1.2. Büyük Endüstriyel Kaza Riski Taşıyan Tesislerin Denetimi Faaliyetleri	37
7.1.3. Piyasa Gözetimi ve Denetimi Faaliyetleri	39
7.2. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin Denetim Faaliyetleri	41

	<u>SAYFA</u>
8. ÇEVRE KANUNU UYARINCA YAPTIRIM UYGULAMALARI	42
8.1. Çevre Kanunu Uyarınca İdari Para Cezası Uygulamaları	42
8.2. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları	47
9. ÇEVRE DENETİMİNDE YETKİ DEVRİ	49
10. ÇEVRESEL İZLEME ÇALIŞMALARI	51
10.1. Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri	51
10.2. Sürekli Atıksu İzleme Çalışmaları	52
10.3. Evsel ve Endüstriyel Kirlilik İzleme Çalışmaları	54
10.4. Denizlerde Bütünleşik Kirlilik İzleme Çalışmaları	56
10.5. Hava Kalitesi İzleme	56
11. ULUSLARARASI DENETÇİ AĞLARI ÇALIŞMALARINA KATILIM, PROJELER VE EĞİTİM ÇALIŞMALARI	58
11.1. IMPEL Ağı Çalışmalarına Katılım	58
11.2. ECRAN Ağı Çalışmalarına Katılım	60
11.3. Projeler	61
11.3.1. Sanayi Tesisleri Sektörel Rehber Dokümanı Hazırlama AR-GE Projesi	61
11.3.2. Çevre Denetim ve Numune Alma Aracının Alımı Projesi	62
11.3.3. Çevre Kirliliği ile Mücadele Kapsamında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin Denetim, İzleme ve Numune Alma Kapasitelerinin Artırılması Projesi	63
11.3.4. Çevre Denetimlerinin Planlanması Projesi	63
11.3.5. E- Denetim Yazılımı Projesi	64
11.4. Eğitim Çalışmaları	65
11.4.1. Egzoz Emisyon Ölçüm Cihazı Eğitimi	65
11.4.2. Çevre Denetim Görevlisi Eğitimi	65
12. SONUÇ VE ÖNERİLER	66

EKLER		SAYFA
Ek -1	2015 yılında “2872 Sayılı Çevre Kanunu Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (2015/1)” gereğince uygulanan idari para cezası miktarları	69
Ek -2	ÇED Yönetmeliği kapsamında verilen ÇED Kararlarının sektörel bazda yıllara göre dağılımı	72
Ek -3	ÇED Yönetmeliği kapsamında verilen ÇED Kararlarının yıllara göre dağılımı	73
EK -4	ÇED Olumlu Kararı sayılarının 1993–2015 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı	74
EK -5	ÇED Gerekli Değildir Kararı sayılarının 1993–2015 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı	78
Ek -6	2015 yılına ait Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Lisansı sayılarının illere göre dağılımı	82
Ek -7	2015 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yapılan denetim sayıları ve uygulanan ceza miktarları	85
Ek -8	2015 yılında Bakanlık Merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yapılan denetimlerin türlerine göre dağılımı	88
Ek -9	2009 - 2015 yılları arasında Bakanlık Merkez ve İl Müdürlüklerinin denetim sayıları	91
Ek -10	2009 - 2015 yılları arasında Bakanlık Merkez ve İl Müdürlüklerinin ceza miktarları	94
Ek -11	2015 yılında illerde yapılan egzoz denetim sayıları ve uygulanan ceza miktarları	98
Ek -12	2015 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri ve yetki devri yapılmış kurum / kuruluşlar tarafından yapılan Piyasa Gözetimi ve Denetimi sayıları ve uygulanan ceza miktarları	101
Ek -13	2015 yılında tespit edilen uygunsuzluk sayılarının ve uygulanan ceza miktarlarının dağılımı	104
Ek -14	Gemilerden kaynaklanan kirliliğin denetimi ve yaptırım uygulanması konusunda yetki devri yapılan kuruluşlar tarafından yıllara göre uygulanan ceza miktarı	108

ÇİZELGELER DİZİNİ

		SAYFA
Çizelge 1	2015 yılı itibariyle Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hazırlama yetkisine sahip firma sayısı	21
Çizelge 2	Çevre Görevlisi, Çevre Yönetim Birimi ve Çevre Danışmanlık Firmalarının sayısı	21
Çizelge 3	Toprak kirliliğinin kontrolü ve noktasal kaynaklı kirlenmiş sahaların temizlenmesi konusunda yetkilendirme çalışmaları kapsamında yeterlik belgesine sahip firmaların sayısı	22
Çizelge 4	Çevre mevzuatı kapsamında ölçüm/analiz yapmaya yetkili laboratuvarların yıllara göre değişimi	22
Çizelge 5	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından verilen ÇED Kararları	25
Çizelge 6	2015 yılı içerisinde alınan ÇED Kararlarının sektörel dağılımı	25
Çizelge 7	Yıllar itibariyle Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında verilen belgelerin sayıları	30
Çizelge 8	İthalat ve ihracat izinleri	32
Çizelge 9	2015 yılı katı yakıt ithalat miktarı	32
Çizelge 10	2015 yılında ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen denetimler	37
Çizelge 11	Piyasa Gözetimi ve Denetimlerinin yıllara göre dağılımı	40
Çizelge 12	2015 yılında ÇŞİM tarafından gerçekleştirilen çevre denetimleri	41
Çizelge 13	Çevre denetimi sayılarının yıllara göre dağılımı	41
Çizelge 14	2015 yılında ÇEDİDGM tarafından gerçekleştirilen çevre denetimleri, uygulanan ceza miktarları ve sayısı	43
Çizelge 15	2015 yılında ÇEDİDGM tarafından uygulanan ceza miktarları	43
Çizelge 16	2015 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı	44
Çizelge 17	Yıllara göre Bakanlık tarafından Çevre Kanunu uyarınca uygulanan toplam ceza miktarları	45
Çizelge 18	2015 yılında Çevre Kanunu uyarınca Bakanlık merkez ve ÇŞİM'leri tarafından verilen durdurma kararlarının sayısı	48
Çizelge 19	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından denetim ve yaptırım uygulama konusunda yetki devri yapılan kurumlar ve konu başlıkları	49
Çizelge 20	Gemilerden kaynaklanan kirliliğin denetimi ve yaptırım uygulanması konusunda yetki devri yapılan kuruluşlar tarafından 2015 yılında uygulanan ceza miktarı	50
Çizelge 21	2015 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen denetim ve idari yaptırımların sayısı	66
Çizelge 22	2015 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen çevre denetimleri sonucunda uygulanan idari yaptırımların sayısı ve ceza miktarlarının konulara göre dağılımı	66
Çizelge 23	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 2015 yılında gerçekleştirilen denetimlerin türleri	68
Çizelge 24	2015 yılı egzoz denetimi verileri	68

GRAFİKLER DİZİNİ

		SAYFA
Grafik 1	2015 yılı itibariyle çevre mevzuatı çerçevesinde ölçüm/analiz yapmaya yetkili laboratuvarların dağılımları	23
Grafik 2	2015 yılında ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı	26
Grafik 3	2015 yılında ÇED Olumlu Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı	27
Grafik 4	2015 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı	27
Grafik 5	1993-2015 yılları arasında Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında verilen ÇED Kararlarının dağılımı	28
Grafik 6	1993-2015 yılları arasında ÇED Olumlu Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı	29
Grafik 7	1993-2015 yılları arasında ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı	29
Grafik 8	Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında bugüne kadar Çevre İzin Belgesi veya Çevre İzin ve Lisans Belgesi alan tesis sayısı	31
Grafik 9	2015 Temmuz ayı itibariyle Seveso Bildirim Sistemine bildirimde bulunan kuruluşların dağılımı	39
Grafik 10	2015 yılında ÇEDİDGM tarafından uygulanan ceza miktarlarının dağılımı	43
Grafik 11	2015 yılında ÇŞİM'leri tarafından uygulanan idari yaptırım sayılarının sektörlere göre dağılımı	44
Grafik 12	2015 yılında ÇŞİM'leri tarafından uygulanan idari yaptırım miktarlarının sektörlere göre dağılımı	45
Grafik 13	Yıllara göre Bakanlık merkez teşkilatı tarafından Çevre Kanunu uyarınca uygulanan toplam ceza miktarı	46
Grafik 14	Yıllara göre İl Müdürlükleri tarafından Çevre Kanunu uyarınca uygulanan toplam ceza miktarı	46
Grafik 15	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın tüm birimleri tarafından Çevre Kanunu gereğince uygulanan idari yaptırım miktarının sektörlere göre dağılımı	67
Grafik 16	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın tüm birimleri tarafından Çevre Kanunu gereğince uygulanan idari yaptırım sayılarının sektörlere göre dağılımı	67
Grafik 17	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tarafından Uygulanan Denetimleri Türlerine Göre Dağılımı	68

ŞEKİLLER DİZİNİ

		SAYFA
Şekil 1	Çevre Ölçüm ve Analizleri Yeterlik Belgesi	24
Şekil 2	ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü organizasyon şeması	35
Şekil 3	ÇED İzleme ve Çevre Denetimi Dairesi Başkanlığının organizasyon şeması	36
Şekil 4	Emisyon ölçüm sistemi temsili şeması	51
Şekil 5	Atık Su İzleme Ağı Giriş Ekranı	53
Şekil 6	Çevre Denetimi için Sanayi Tesisleri Sektörel Rehberi kitabı kapağı	62
Şekil 7	e-denetim programı sorgu ekranları	64

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1	2015 Temmuz ayı itibarıyla Türkiye’de BEKRA kuruluşlarının coğrafi dağılımı	38
----------	---	----

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Fotoğraf 1	Stratejik Çevresel Değerlendirme Yönetmeliği’nin Uygulanması Teknik Yardım Projesi açılış toplantısı	8
Fotoğraf 2	Büyük Menderes Havza Yönetim Planı SÇD Toplantısı ve Saha Çalışmaları	8
Fotoğraf 3	Konya Karapınar Enerji İhtisas Bölgesi SÇD Toplantısı	9
Fotoğraf 4	Gökçeada ve Bozcaada Tarım Master Planı SÇD Toplantısı	9
Fotoğraf 5	Ankara Bölge Planı SÇD Toplantısı	10
Fotoğraf 6	Eğiticilerin Eğitimi Programı	14
Fotoğraf 7	Üst Düzey Yöneticiler için çalışma ziyareti	14
Fotoğraf 8	Üniversitelere yönelik çalışma ziyareti	15
Fotoğraf 9	Proje kapsamında gerçekleştirilen çalıştaylardan görüntüler	15
Fotoğraf 10	Proje kapsamında bölgesel eğitimler	16
Fotoğraf 11	Proje çalışmaları	14
Fotoğraf 12	Proje açılış toplantısı	19
Fotoğraf 13	Proje Döngüsü Yönetimi Eğitimi	20
Fotoğraf 14	Kıyı tesisi denetimleri	37
Fotoğraf 15	Petrol ve Gaz Faaliyetlerinin Düzenlenmesine Dair İyi Uygulamalar Proje Grubu - Polonya	59
Fotoğraf 16	IMPEL Genel Kurulu – Lüksemburg	60
Fotoğraf 17	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerine dağıtımı yapılan çevre denetimi araçları	63
Fotoğraf 18	Çevre Denetimlerinin Planlanması Projesi toplantısı	64
Fotoğraf 19	Egzoz ölçüm cihazının kullanımı eğitimi	65
Fotoğraf 20	Çevre Denetim Görevlisi Eğitimi	65

KISALTMALAR

ÇDY	Çevre Denetimi Yönetmeliği
ÇED	Çevresel Etki Değerlendirmesi
ÇEDİDGM	Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü
ÇEDY	Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği
ÇİLY	Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği
ÇKAGİLHY	Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik
ÇSD	Çevresel Sorumluluk Direktifi
ÇŞİM	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
ÇYGM	Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü
ECENA	Katılım Ülkeleri için Çevresel Uygunluk ve Yaptırım Ağı
EKİP	Evsel ve Endüstriyel Kirlilik İzleme Programı
GFB	Geçici Faaliyet Belgesi
IMPEL	AB Çevre Mevzuatının Uygulanması ve Yaptırımı Ağı
IPA	Katılım Öncesi Yardım Aracı
NHAYP	Nehir Havza Yönetim Planı
PGD	Piyasa Gözetimi ve Denetimi
PGDKK	Piyasa Gözetimi ve Denetimi Koordinasyon Kurulu
SÇD	Stratejik Çevresel Değerlendirme
SEÖS	Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri
THM	Temiz Hava Merkezi

1. GİRİŞ

Yaklaşık 780.000 km²'lik yüz ölçümüne sahip olan Türkiye, 2015 yılı itibariyle 77,71 milyon kişilik nüfusa sahiptir ve nüfusun çok büyük bir bölümü de şehirlerde yaşamaktadır. Bu büyüklükteki nüfusun arazinin yanı sıra gıda, su, enerji gibi temel ihtiyaçlarının da sürdürülebilir bir şekilde karşılanması gerekmektedir.

Kaynakların kullanılması insanların konforu için gerekli olmakla birlikte aynı zamanda kaynakların çıkarılması ve kullanılması, özellikle de kontrolsüz ise, kaynakları sunan ekosistemleri olumsuz yönde değiştirmektedir. Çünkü doğal sermaye tarım, balıkçılık, taşımacılık ve ulaşım, endüstri, turizm ve düzensiz kentsel gelişim gibi sosyoekonomik faaliyetler tarafından bozulmaktadır. Çevre üzerindeki küresel baskılar, özellikle ekonomi ve nüfustaki artış ve değişen tüketim kalıpları sebebiyle, 1990'lardan bu yana benzeri görülmemiş şekilde büyümektedir. Bu nedenle, tüketim ve kaynak kullanımı kalıplarımız artık çok önemli ve kritik bir duruma gelmiş bulunmaktadır.

Ülkeler, ekonomik kalkınmasını sürdürebilmek için, doğal kaynaklara kuvvetle bağımlıdır. Geçmişteki ve şu andaki tüketim ve kaynak kullanım kalıplarımız, dünya üzerinde hatırı sayılır bir büyümeye temel oluşturmuştur. Ancak, bu kalıpların sürdürülebilirliği konusundaki, özellikle aşırı kaynak kullanımının sonuçlarına ilişkin kaygılar giderek artmaktadır. Çünkü kaynakları ve ekosistem kapasitesi sınırlı bir dünyada yaşamaktayız. Bu nedenle sosyoekonomik ilerlemeyi sürdürmek için kaynak verimliliğinin artırılması gerekmektedir, ancak bu yeterli değildir. En temel seviyede, kaynak verimliliği 'daha azla, daha çok üretmek' düşüncesine dayanmaktadır.

Bunun bir sonucu olarak daha yakın zamanlarda, kaynak yönetimine bir kılavuz ilke olarak, yaşam döngüsü yaklaşımı gelmiştir. Artık Avrupa'da nihai hedefi sıfır atıklı bir topluma erişmek olan Döngüsel Ekonomi (atığın olmadığı döngüsel bir ekonomi) Eylem Planı önerilmektedir.

'Atığın olmadığı döngüsel bir ekonomi' düşüncesi, kaynak verimliliğini yükseltme çabalarının merkezinde yer almaktadır. Atıkların önlenmesi, yeniden kullanılması ve geri dönüştürülmesi, toplumun kaynaklardan azami değer elde etmesini ve tüketimi fiili ihtiyaçlara uyarlamasını mümkün kılmaktadır. Böyle yaparak, bakir kaynaklara olan talebi azaltıp ilgili enerji kullanımı ve çevresel etkiler azaltılır.

Düşük karbonlu bir ekonomiye geçiş, toplumun kaynak kullanımının getirdiği çevresel yükü azaltmaya yönelik kapsamlı hedefin önemli bir parçası haline gelmeye başlamıştır. Ülkelerde dünya ekonomilerinin kaynak verimli ve düşük karbonlu dönüşümü yolunda politika üretme çabaları başlamıştır. Bu politikalar aşağıdaki maddeleri kapsamaktadır;

1. Doğal sermayeyi korumak, muhafaza etmek ve geliştirmek;
2. Ülkeyi kaynak verimli, yeşil, rekabetçi ve düşük karbonlu bir ekonomiye dönüştürmek,
3. Vatandaşları çevre kaynaklı baskılardan, sağlık ve refahlarına yönelik tehlikelerden korumak.

Düşük karbonlu ekonomi yeşil ekonomi yaklaşımının temelini oluşturmaktadır. Yeşil ekonomi yaklaşımı, çevresel sınırlar dahilinde ve toplum genelinde adil olacak şekilde, kaynak verimliliği sergileyen bir ekonomik kalkınmanın önemini belirtmektedir. Bu da, ekonomik, çevresel ve toplumsal hedeflerin eş zamanlı olarak gözetilmesini gerektirmektedir. Yeşil ekonomi yaklaşımı, döngüsel ekonominin ötesine geçmekte ve odağını atık ve ham maddelerden daha geniş bir kapsama taşıyarak su, enerji, toprak kullanımı ve biyolojik çeşitliliğin ekosistem esnekliği ve insan refahı hedeflerine uygun bir şekilde nasıl yönetilmesi gerektiğine odaklanmaktadır. Yeşil ekonomi aynı zamanda, rekabet gücünün yanı sıra çevresel baskılara maruz kalma ve yeşil alanlara erişim bakımından toplumsal eşitsizlikler gibi daha geniş ekonomik ve toplumsal konulara hitap etmektedir.

Günümüzde çevre politikalarının temelini birbirleriyle bağlantılı ve tamamlayıcı nitelikte dört politika yaklaşımı bulunmaktadır. Bu dört yaklaşım şu şekilde özetlenebilir: Önle, azalt, uyumlaştır, ve yeni-

den düzenle. Bu dört yaklaşımın mevcut politika uygulamaları ve geleceğe dönük politika tasarıları bakımından bir arada değerlendirilmesi, yeşil ekonomiye geçişi hızlandırabilir.

Çevre politikasının mevcut bilgi temeli, büyük oranda mevzuat, resmi bilimsel araştırma ve izleme, verilere, göstergelere ve değerlendirmelere dayanmaktadır. Mevcut çevre politikasının ve uygulanan mevzuatın başarısının ölçülmesinin ve değerlendirilmesinin temelinde de çevresel göstergeler, izleme verilerine gereksinim duyulmaktadır. Bu bilgi ve verilerin üretilerek rapor olarak yayınlanması politika üretme ve karar almaya yönelik bilgi tabanını genişletecek eylemler arasında yer almaktadır. Böylece uygulanan politika ve stratejinin başarısı ölçülüp değerlendirilebilmektedir. Politika üretmenin ve karar almayı destekleyecek uzun vadeli perspektifleri yapmanın temelini de üretilen bu veri ve bilgiler oluşturmaktadır. Stratejik planlamayı geliştirmek amacıyla üretilen bu veri ve bilgilere gereksinim duyulmaktadır. Düzenli çevre raporlamaların yapılması, ileriye dönük eğilimler ve belirsizliklerin daha iyi anlaşılmasını sağlayacak ve politika seçenekleri ile bunların sonuçlarının sağlamlığını arttıracaktır.

Çevre mevzuatının zamanın koşullarına bağlı olarak yenilenerek geliştirilmesi çevrenin korunması ve çevre kirliliğinin önlenmesi için tek başına yeterli olmamaktadır. Çevre mevzuatının yetkili kurumlar tarafından tam anlamıyla uygulanıp uygulanmadığının tespit edilmesi bir zorunluluk haline geldiğinden kurumların çevre denetimlerine ağırlık vermesi hem de çevresel izleme politikalarını geliştirmeleri ülkelerin değişmez politikası olmaktadır. Bu nedenle çevre denetimlerinin kapasitesinin artırılması, denetimlerin planlanması çalışmaları, çevresel izleme çalışmalarının geliştirilmesi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından artan bir şekilde yürütülmektedir.

Bu yıl 7 ncisi yayınlanmakta olan bu raporla, 2015 yılı içerisinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından Çevre Kanunu kapsamında gerçekleştirilen çevre denetimi faaliyetleri ve türleri ile ilgili istatistikî verilerin sunulması ve söz konusu faaliyetlerin etkinliğine ilişkin genel bir değerlendirme yapılması hedeflenmektedir.

Bazı Planlar ve Programların Çevre Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesine İlişkin 27 Haziran 2001 tarih ve 2001/42/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi sınır ötesi etkilerle birlikte, önerilen plan ve programların yaratabileceği potansiyel çevresel etkilerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi konusunda kamu idarelerine ve kamu hizmeti veren diğer 'özelleştirilmiş' kuruluşlara- çeşitli yükümlülükler getirmektedir. Kapsamında Taslak Stratejik Çevresel Değerlendirme Yönetmeliği hazırlamak da olan "Stratejik Çevresel Değerlendirme Yönetmeliği'nin Uygulanması Teknik Yardım Projesi" isimli bir AB projesi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde devam etmekte olup söz konusu proje kapsamında gerçekleştirilen çalışmalara ilişkin bilgiler **Bölüm 2'**de verilmektedir.

Çevresel zararın önlenmesi ve çözümlenmesi ile ilgili olarak çevresel sorumluluğa ilişkin 21 Nisan 2004 tarihli ve 2004/35/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi, suda, toprakta ve korunan türler ile doğal habitatlarda oluşan zararları, bu zararın Direktifin Ek-III'ünde öngörülen faaliyetlerden kaynaklanması halinde faaliyet sahibinin herhangi bir kusuru olmasa dahi sorumlu tutulmasını amaçlamaktadır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, nihai sonucu Çevresel Sorumluluk Direktifi'nin ulusal mevzuatımızla uyumlaştırıldığı bir kanun taslağı (Çevresel Sorumluluk Kanunu Taslağı) hazırlamak olan bir proje yürütmektedir. Bu proje ile ilgili Bakanlıkta gerçekleştirilen çalışmalara ilişkin bilgiler **Bölüm 3'**te verilmektedir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığına Çevresel Etki Değerlendirmesi Başvuru Dosyası ve Çevre İzin ve Lisans başvuruları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yetki verilmiş olan kuruluşlarca elektronik ortamda gerçekleştirilmektedir. Ayrıca sanayi kuruluşlarının ve firmaların, mevzuat kapsamında yapacakları ölçümlerin ve analizlerin Bakanlık tarafından yetki verilmiş ölçüm kuruluşları tarafından yapılması ve çevre konusunda çalışacak olan personelin bakanlıkça yetkilendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, Çevresel Etki Değerlendirmesi Başvuru Dosyası, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu ve Proje Tanıtım Dosyası hazırlayacak, Çevre İzni/Lisansı başvurusu yapacak, çevre ölçümleri yapabilecek kurum/kuruluşlara ilişkin veriler de bu rapor kapsamında **Bölüm 4'**te yer almaktadır.

Çevresel uygunluk zincirinin ilk halkasını oluşturan ÇED Yönetmeliği çerçevesinde 2015 yılı içerisinde verilen ÇED kararlarına ilişkin veri ve değerlendirmeler **Bölüm 5**'de, çevresel uygunluk zincirinin diğer bir halkasını oluşturan Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği gereğince verilen çevre izni/lisansı belgelerine ilişkin veriler **Bölüm 6**'da da yer almaktadır

2015 yılı içerisinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından Çevre Kanunu kapsamında gerçekleştirilen çevre denetimi faaliyetleri ile ilgili istatistikî verilerin sunulması ve söz konusu faaliyetlerin etkinliğine ilişkin genel değerlendirmeler **Bölüm 7**'de bulunmaktadır. Yine Çevre ve Şehircilik Bakanlığı görev alanı içerisinde kalan piyasa gözetimi ve denetimi ve egzoz denetimine ilişkin veriler de yine bu bölümde verilmektedir.

Bölüm 8 ise hem Bakanlık merkez teşkilatı hem de Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından çevre denetimleri sırasında saptanan uygunsuzluklar ve uygunsuzlukları saptanan işletmelere uygulanan idari yaptırımları kapsamaktadır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının, Çevre Kanunu'nun 12 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca gerçekleştirdiği denetim yetkisinin devredildiği kurum ve kuruluşlara ilişkin bilgiler ve çevresel konular; gemilerden kaynaklanan kirliliğin denetimi ve yaptırım uygulanması konusunda yetki devri yapılan kuruluşlar tarafından 2015 yılında uygulanan ceza miktarları **Bölüm 9**'da verilmektedir

Çevresel izleme, bir ya da daha fazla çevresel parametre ya da özelliğin durumunu ve/veya gidişatını belirlemek amacıyla yeterli bir zaman aralığında ve sıklıkta verilerin (kimyasal, fiziksel ve/veya biyolojik) toplanması ve analiz edilmesi anlamına gelmektedir. Çevresel izlemenin gerçekleştirilmesi çevre denetim yapılması kadar önemli bir duruma gelmiş bulunmaktadır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 2015 yılı içerisinde gerçekleştirilen çevresel izleme çalışmaları **Bölüm 10**'da yer almaktadır.

Son olarak 2015 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen uluslararası denetçi ağları ile ilişkiler ve bunların toplantı ve faaliyetlerine katılımlar, proje faaliyetleri ve eğitimler de bu rapor kapsamında **Bölüm 11**'de bulunmaktadır.

2. STRATEJİK ÇEVRESEL DEĞERLENDİRME

Stratejik Çevresel Değerlendirme (SÇD), çevre yönetiminin teknik araçlarından olan ve faaliyetler düzeyinde uygulanan çevresel etki değerlendirmesinin ileri bir aşaması olarak, çevre üzerinde önemli etkiler yapması muhtemel belli plan ve programlar hakkında bir çevresel değerlendirme yapılmasını amaçlar. SÇD, üst düzeyde çevrenin korunmasını sağlamak, plan ve programların hazırlanması ve onayı/kabulü aşamasına sürdürülebilir kalkınma ilkesi doğrultusunda çevresel faktörlerin entegre edilmesine katkıda bulunmak üzere uygulanan bir değerlendirme sürecidir.

Stratejik Çevresel Değerlendirme sürecinde, plan ya da programın uygulanmasının olası çevresel etkilerini tanımlayan, değerlendiren, plan ve programın amaçlarını ve coğrafi kapsamını dikkate alarak alternatifler belirleyen bir çevresel rapor hazırlanması, çevresel sorumluluklar taşıyan otoriteler ve halk ile konsültasyonlar yapılması, çevresel raporun ve danışma sonuçlarının karar oluşturma mekanizmasında dikkate alınarak çevresel etkilerin ortaya çıkmadan önlenmesi sürecin en temel özellikleridir.

Avrupa Birliği'nin sürdürülebilir kalkınmayı uygulamaya geçirme süreci ile birlikte Bazı Planlar ve Programların Çevre Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesine İlişkin 27 Haziran 2001 tarih ve 2001/42/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi (SÇD Direktifi)'ni yayımlanmış ve üye ülkelerin 21 Temmuz 2004 tarihine kadar bu direktif doğrultusunda kendi yönetmeliklerini çıkartmasını istemiştir. Bugün AB SÇD Direktifi yürürlükte.

AB SÇD Yönetmeliği'nde "kapsam" başlıklı 3. Madde'de "...tarım, ormancılık, balıkçılık, enerji, endüstri, taşımacılık, atık yönetimi, su yönetimi, telekomünikasyon, turizm, kent ve kırsal planlaması ya da arazi kullanımı için hazırlanan ve 85/337/EEC sayılı Direktifin Ek I ve II'sinde sayılan projelerin daha ileri gelişmesinin onaylanması için çerçeve belirleyen plan ve programların SÇD sürecine tabi tutulacakları" belirtilmektedir.

04/07/2011 tarihli ve 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 9. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendi uyarınca Stratejik Çevresel Değerlendirme (SÇD) çalışmaları, ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Stratejik Çevresel Değerlendirme Direktifi 2001 yılında yayımlandıktan sonra ülkemizde AB SÇD Direktifi'nin uyumlaştırılması amacıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca çalışmalara başlanmıştır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Hollanda hükümeti ile ikili işbirliği programı (MATRA) destekli iki SÇD projesi yürütmüştür.

- **AB Stratejik Çevresel Değerlendirme Yönetmeliğinin Türkiye İçin Uyumlaştırılması ve Uygulanması Projesi (2003-2005):** MATRA Programı kapsamında 2003-2005 yılları arasında mülga Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yürütülen proje ile AB SÇD Direktifinde belirtilen tüm sektörlerin temsilcileri ve etkilenen tüm tarafların katılımı ile Taslak bir SÇD Yönetmeliği hazırlanmış ve bu yönetmeliğin işlerliği turizm sektöründeki bir pilot proje ile test edilmiştir. Taslak Yönetmeliğin hazırlanmasının yanı sıra proje ile SÇD konusunda Türkiye'deki kurumsal altyapıyı geliştirme ve ülkemizi ileride uygulamaya geçecek bu sürece hazırlama amaçlı çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında tüm proje ortaklarına SÇD eğitimi verilmiş ve SÇD uygulamalarında başvurulabilecek bir rehber oluşturulmuştur
- **Türkiye'nin Stratejik Çevresel Değerlendirme Uygulama Kapasitesinin Arttırılması Projesi (2008-2009):** Stratejik Çevresel Değerlendirme konusundaki çalışmalar, 1 Ocak 2008 yılında başlayan MATRA programı destekli Proje ile ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü bünyesinde SÇD Yönetmeliğinin uygulanması için kapasitenin, farkındalığın arttırılması ve SÇD konusunda eğitim verme kapasitesine sahip olacak bir SÇD takımının kurulması, SÇD için kaynak ve eğitim materyallerinin hazırlanması hedeflenmiştir. Bu çerçevede, Kayseri İli Çevre Düzeni Planı'na SÇD uygulanmasına yönelik bir pilot çalışma gerçekleştirilerek mekânsal planlama sektörü için kılavuz niteliğinde bir sektörel rehber hazırlanmıştır.

2001/42/EC sayılı Avrupa Birliği Stratejik Çevresel Değerlendirme (SÇD) Direktifi'nin uyumlaştırılarak tüm kurum ve kuruluşların katılımıyla hazırlanan Taslak SÇD Yönetmeliği'ne ilişkin 2010 yılında kurum görüşleri alınmıştır. Ancak kurum görüşlerinde SÇD Yönetmeliği'nin uygulanabilmesi için henüz yeterli idari ve kurumsal kapasitenin yetersiz olduğu, kapasite geliştirme amaçlı çalışma ve projelerin yapılması gerekliliği hususları Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bildirilmiştir. Taslak SÇD Yönetmeliği, ülkemizde üst ölçekte uygulanacak ilk çevresel değerlendirme aracı olması ve ÇED'den önceki aşamada yer seçiminin yapılabilmesi yönüyle önem arz etmektedir. Taslak Yönetmeliğin uygulamaya geçmesi için gerekli kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve her sektörde deneyim kazanılması için geniş çaplı bir projenin yürütülmesi amaçlı "Stratejik Çevresel Değerlendirme (SÇD) Yönetmeliği'nin Uygulanması Teknik Yardım Projesi" IPA 2010 Yılı Programlaması I. Bileşeni kapsamında kabul edilerek proje faaliyetleri 12 Mayıs 2014 tarihinde fiilen başlamıştır.

2.1. Stratejik Çevresel Değerlendirme Yönetmeliği'nin Uygulanması Teknik Yardım Projesi

Projenin Genel Hedefi: Sürdürülebilir kalkınma amacına yönelik çevresel konuların plan ve programların hazırlanması ve onaylanması sürecine entegre edilmesidir.

Projenin Amacı: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Stratejik Çevresel Değerlendirmenin uygulanmasından sorumlu yetkili kurumların kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi; pilot çalışmalarla dört farklı sektörde (su yönetimi, enerji, tarım, ulaştırma) SÇD uygulama deneyiminin kazanılması ve Taslak SÇD Yönetmeliği'ne son şeklinin verilerek etkin uygulanmasını sağlamak üzere tüm ilgili paydaşların SÇD konusunda farkındalıklarının artırılmasıdır.

Kaynak	: Avrupa Birliği IPA fonu (1.Bileşen)
Bileşen	: Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi kategorisinde, Teknik Destek bileşeni
Bütçe	: 1.150.000 Avro (Ulusal eş finansman 115.000 Avro)
Süre	: 24 Ay
Başlangıç Tarihi	: 12.05.2014

Proje kapsamındaki faaliyetler Pilot Projeler, Kapasite Geliştirme ve Uyumlaştırma olmak üzere üç ana grup altında toplanmıştır. Proje faaliyetleri Teknik Şartname ve Başlangıç Raporu çerçevesinde belirlenen zamanlama tablosu dahilinde yürütülmektedir.

Proje yönetiminin ve sonuçların iletişimini ve açıklığını artırmak için faaliyetler ana odakları doğrultusunda dört farklı grupta toplanmıştır.

Birinci grubun odak konuları şunlardır;

- SÇD sürecinin test edilmesi için 4 pilot sektör seçilmesi,
- İlgili 4 pilot Plan ve Program için SÇD sürecinin uygulanması,
- 4 sektör SÇD Sektörel Kılavuzun hazırlanması.

Birinci Grup: 4 pilot sektör

İkinci Grup: SÇD Direktifi'nin Uyarlanması

Üçüncü Grup: Kapasite Geliştirme

Dördüncü Grup: Raporlama ve Görünürlük

Birinci Grup şu faaliyetleri içerir:

- Faaliyet 1.1: Dört adet pilot proje sektörü seçilmesi
- Faaliyet 1.7: SÇD Kapsam Belirleme Raporları (ve SÇD Raporları)
- Faaliyet 1.10: SÇD'nin IPA Operasyonel Programlarına uygulanması konusunda kılavuz
- Faaliyet 1.13: Dört SÇD Pilot Projesi'nin uygulanması
- Faaliyet 1.15: SÇD Raporlarının hazırlanması
- Faaliyet 1.17: Her bir pilot sektörde SÇD uygulaması konusunda SÇD kılavuzlarının hazırlanması

İkinci grup, SÇD Direktifinin Türkiye'ye uyarlanması sürecine odaklanmaktadır; yasal çerçeveyi ve ilgili kurumsal düzenlemelerin incelenmesinden oluşmaktadır. İkinci Grup şu faaliyetleri içerir:

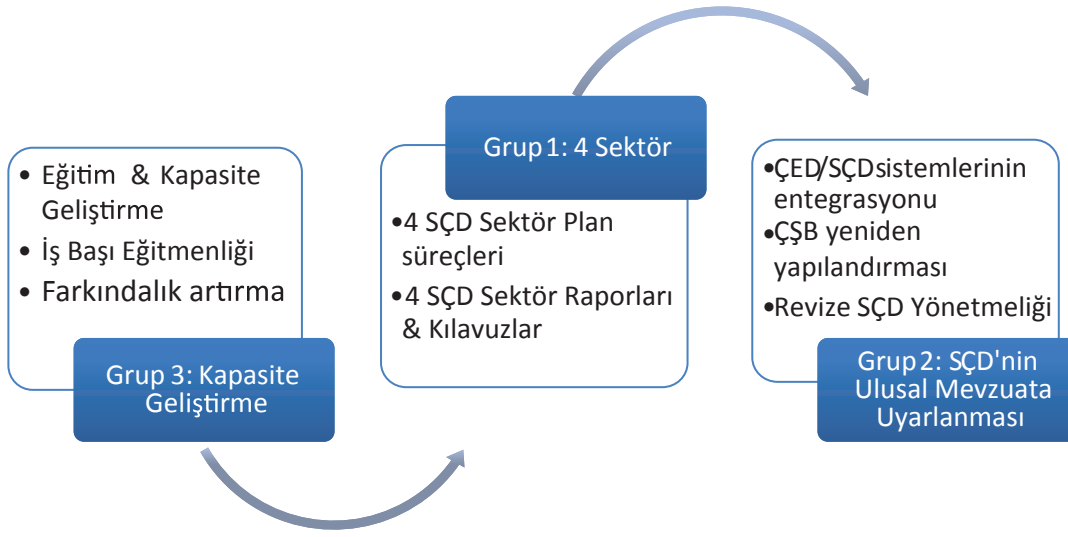
- Faaliyet 1.5: SÇD Direktifinin uyumlaştırılması konusunda rapor
- Faaliyet 1.6: Farklı ÇED/SÇD Süreçlerinin değerlendirilmesi
- Faaliyet 1.8: 4 Avrupa Birliği Üye Ülkesinin ÇED/SÇD sistemine ilişkin idari/ organizasyonel yapısının incelenmesi
- Faaliyet 1.11: Türkiye için ÇED/SÇD süreçlerinin entegrasyonu konusunda bir rapor hazırlanması
- Faaliyet 1.14: SÇD Yönetmeliği taslağının revizyonu için üç adet toplantı yapılması
- Faaliyet 1.16: ÇŞB'nin idari olarak yeniden yapılanması önerisi konusunda bir rapor hazırlanması
- Faaliyet 1.18: SÇD Yönetmeliği Taslağının revizyonu

Üçüncü grup, temel olarak eğitim ve saha ziyaretlerinin organizasyonu yoluyla merkezi/bölgesel düzeyde ve aynı zamanda kilit sektörlerde kapasite geliştirme gereksinimleri konusuna odaklanmaktadır. Grup şunları içerir:

- Faaliyet 1.2: Eğiticilerin Eğitilmesi
- Faaliyet 1.3: Kitapçıkların, Broşürlerin ve diğer Eğitim Malzemelerinin hazırlanması
- Faaliyet 1.4: Avrupa Birliği Üye Ülkesine çalışma ziyareti

- Faaliyet 1.9: Sivil Toplum Kuruluşları (STK), üniversiteler ve odalar için çalışma ziyareti
- Faaliyet 1.12: SÇD konusunda ve SÇD uygulaması konusunda dört adet eğitim programı
- Faaliyet 2.1: Ankara'da birer günlük dokuz farkındalık artırma Çalıştayı yapılması
- Faaliyet 2.2: İstanbul'da sınıraşan uygulamaların paylaşılması için bir Bölgesel Çalıştay
- Faaliyet 2.3: SÇD konusunda 40 katılımcılı birer günlük 10 Seminer düzenlenmesi

Üç grup, birbirlerini teknik ve operasyonel girdi/çıktılar yoluyla karşılıklı olarak beslemektedir. Ana ilişkiler aşağıda gösterilmektedir:

2.1.1. Proje Faaliyetleri

Projenin bilgilendirme toplantısı birçok kurum ve kuruluşun temsilcilerinin katılımı ile 24 Haziran 2014 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

2.1.1.1. SÇD Pilot Projeler

Projenin başlangıç ve bitiş tarihleri ve planlama çalışmalarının da takvimi göz önünde bulundurularak yetkili kamu kurumlarıyla yapılan görüşmeler ve resmi yazışmalar çerçevesinde aşağıdaki plan çalışmaları SÇD pilot çalışmaları olarak belirlenmiştir.

Fotoğraf 1 – Stratejik Çevresel Değerlendirme Yönetmeliği'nin Uygulanması Teknik Yardım Projesi açılış toplantısı

<u>Sektör</u>	<u>Kurum</u>	<u>Plan</u>
Su Yönetimi	Orman ve Su İşleri Bakanlığı (Su İşleri Genel Müdürlüğü)	Büyük Menderes Taslak Nehir Havzası Yönetim Planı
Yenilenebilir Enerji	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü)	Konya-Karapınar Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi
Tarım	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (Tarım Reformu Genel Müdürlüğü)	Bozcaada-Gökçeada Tarım Master Planı
Bölgesel Planlama	Ankara Kalkınma Ajansı	Ankara Bölge Planı

Su yönetimi, tarım, bölge planlama ve enerji sektörlerinde gerçekleştirilen pilot SÇD uygulamaları kapsamında ilk olarak kamu kurum ve kuruluşları, üniversite, STK ve meslek odalarının katılımıyla Ankara'da ön bilgilendirme ve istişare toplantıları yapılarak SÇD süreci hakkında ön bilgi verilmiştir.

Fotoğraf 2 - Büyük Menderes Havza Yönetim Planı SÇD Toplantısı ve Saha Çalışmaları

Fotoğraf 3 - Konya Karapınar Enerji İhtisas Bölgesi SÇD Toplantısı

Sonrasında dört pilot çalışma kapsamında hazırlanan Taslak Kapsamlaştırma Raporları'nın paylaşarak görüşe açıldığı yerelde yapılan SÇD Bilgilendirme ve Kapsamlaştırma Toplantıları (Konya, Aydın, Çanakkale ve Ankara) ile saha çalışmaları Mart, Nisan 2015'de gerçekleştirilmiştir. Kapsamlaştırma Raporu temel alınarak hazırlanan Taslak SÇD Raporları hakkında yereldeki paydaşların görüş ve önerilerini almak üzere Ekim-Kasım 2015'de SÇD Kalite Kontrol Toplantıları ve saha çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Gerek yerelden gerekse merkezdeki ilgili tarafların görüşleri dikkate alınarak yeniden düzenlenen SÇD Raporları nihai halini almıştır.

Fotoğraf 4 - Gökçeada ve Bozcaada Tarım Master Planı SÇD Toplantısı

Pilot Stratejik Çevresel Değerlendirme: Su Yönetimi Sektörü Büyük Menderes Nehir Havza Yönetim Planı

Hedefler: Nehir Havzası Yönetim Planlarının (NHYP) başlıca hedefi, iyi bir su statüsü elde etmektir; bu iyi su statüsü, yüzey suyu için *iyi ekolojik statü* ve *iyi kimyasal statü*, yeraltı suyu için ise *iyi kantitatif statü* ve *iyi kimyasal statü* içerir. Bu hedefe ek olarak; su kütlesi statüsündeki herhangi bir bozulmanın önlenmesi gerekir ve korunan alanlar için hedeflere ve standartlara ulaşılması gerekir. Büyük Menderes Nehir Havzası Yönetim Taslak Planı, yukarıda tanımlanan genel yaklaşıma göre nehir havzası için hedefleri ve öncelikleri belirler.

Önemli bir nehir havzası olarak, Büyük Menderes Nehri; Işıklı Göl, Bafa Gölü, Büyük Menderes Nehri Deltası vb. gibi sulak alanlar içerir. Ayrıca, biyoçeşitlilik açısından bakıldığında da çok büyük öneme sahiptir. Dolayısıyla, bu etmenler dikkate alındığında, Büyük Menderes Nehir Havzası Yönetim Planı iyi su statüsüne ulaşabilmek için bazı koruma limitleri belirler.

Fotoğraf 5 - Ankara Bölge Planı SÇD Toplantısı

Su Çerçeve Direktifi uyarınca, Büyük Menderes Nehir Havzası Yönetim Planı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı (Su Yönetimi Genel Müdürlüğü) tarafından güncellenecektir. Büyük Menderes Nehir Havzası Yönetim Planı için Pilot SÇD çalışması, hem eski - taslak - Nehir Havzası Yönetim Planı'nı hem de en son çalışmaların sonuçlarını yansıtan güncellenmiş bilgileri dikkate alır. Nehir Havzası Yönetim Planları, çevre üzerinde genellikle olumlu etkilere sahiptir, öte yandan; doğru bir uygulama için, alınan bütün önlemlerin titizlikle değerlendirilmesi gerektiği de göz önünde bulundurulmalıdır. Böylece, Büyük Menderes Nehir Havzası Yönetim Planı için hazırlanan SÇD, planın olumsuz etkilerini en aza indirecektir.

Konum: Büyük Menderes Nehri, Suçkan/Dinar/Afyonkarahisar'da, nehir havzasının doğusundaki 1.000 ve 1.500 metreler arasında yüksekliklere sahip yüksek dağlarda doğar. Büyük Menderes Nehir Havzası, çoğunlukla Aydın, Denizli, Afyonkarahisar ve Uşak'ı içeren bir alandan oluşur. Bununla birlikte; İzmir, Kütahya, Isparta, Manisa ve Burdur da kısmen Büyük Menderes Nehir Havzası sınırları içinde yer alır.

Büyük Menderes Nehir Havzası Yönetim Planı için Uygulama Aktiviteleri: Büyük Menderes Nehir Havzası içindeki su ile bağlantılı en önemli konular; belediye atıksularının yanlış yönetimini (örneğin arıtım yapılmadan boşaltım yapılması), sık sık çöp toplama alanları oluşmasını, tekstil ve deri sana-

yilerinden kaynaklanan kirliliği, zeytinyağı üretimi sırasında oluşan kara suyu, tarım ve hayvancılık kaynaklı kirliliği, jeotermal kirliliği ve iklim değişikliğini içerir. Ekonomik aktiviteler ve ılıman iklim nedeniyle, iç göçe bağlı olarak nüfus artışı yaşanmaktadır ve dolayısıyla yerleşim alanları da çoğalmaktadır.

Havzada birkaç önemli baraj ve Hidroelektrik Santrali (HES) bulunmaktadır. Aydın ve Denizli'deki jeotermal enerji santrallerinin de dikkate alınması gerekir; yüksek oranda sodyum bor içeriğine sahip su nedeniyle bu santrallerin düzgün bir şekilde yönetilmesi gerekir.

Büyük Menderes Nehir Havzası Yönetim Planı ile özellikle şu konulara odaklanılması önerilmektedir: noktasal kaynaklı kirlilik, yayılı kirlilik, iklim değişikliği ve hidro-morfolojik basınç.

Büyük Menderes Nehir Havzası Yönetim Taslak Planında Önerilen Önlem Programı:

Noktasal Kaynaklı Kirlilik

- Hem kentleşmiş alanlar (belediye ve sanayi atıksu arıtma tesisleri dahil) hem de hassas alanlar için yeni atıksu arıtma tesisleri yapılması ve hizmete sokulması;
- Belirli sanayi bölgeleri oluşturulması (örneğin deri veya tekstil) ve böylece düzgün yapılmayan sanayi kaynaklı atıksu deşarjının kontrol altına alınması;
- Eski çöp toplama alanlarının iyileştirilmesi, yeni atık depolama tesisleri yapılması;
- Zeytinyağı siyah su üretiminin en aza indirilmesi.

Yayılı Kirlilik

- İçme suyu depoları etrafındaki koruma önlemlerinin etkili bir şekilde uygulanması;
- Nitrat Direktifi'nin uygulanması, hassas ve korunan alanlarda gübre ve böcek ilaçları kullanımının azaltılması, organik tarımın yaygınlaştırılması;
- Toprak verimliliği analizi için ödenek sağlanması;

Hidro-morfolojik Basınçlar

- Teknik ve ekonomik koşullara dayalı olarak, planlanan barajlara balık geçitleri yapılması;
- Ekolojinin iyileştirilmesi için hidro-morfolojik önlemlerin belirlenmesi;

İklim Değişikliği

- Buharlaştırmanın azaltılması ve dolayısıyla verimin artırılması amacıyla sulama sistemlerinin değiştirilmesi;
- Tarımda kullanılan su miktarına bağlı olarak, hizmet bedellerinin değiştirilmesi;
- Yeraltı suyu kaynaklarından su çekilmesini kontrol altına alacak su ölçüm sistemleri yerleştirilmesi;

Kilit doğal kaynaklar şunlardır:

- Su kütleleri, sulak alanlar, göller, Büyük Menderes Nehri
- Arazi ve toprak
- Kültürel miras
- Biyoçeşitlilik
- Ekosistemler

Kilit Çevresel Konular

Çevre Konusu	Kısa Tanım/Gerekeçe
Su Kalitesi	Belediye veya sanayi atıksu deşarjı gibi su kütlelerindeki artış, su kalitesinde bozulmaya yol açar. Nehir havzasında büyük oranda değişikliğe uğramış su kütleleri bulunmaktadır. Bozulmanın önlenmesi ve su kalitesinin sürekliliğinin sağlanması için öngörülen uygun önlemler alınmalıdır.
Suya Erişim	Nehir havzasındaki nüfus artışının içme, sulama ve endüstriyel kullanım için su bulunabilmesini sağlayacak şekilde yönetilmesi gerekir. Türkiye'deki iklim değişikliği ve Ege Bölgesi'nde beklenen etkileri ile birlikte havzanın kendisi de suya erişim konusunda olumsuz etkilere yol açar.
Taşkın Yönetimi	İklim değişikliğinin olası etkileri dikkate alınarak en fazla taşkın olasılığına sahip alanların ve gerekli önlemlerin (teknik ve alansal) belirlenmesi şarttır.
İklim Değişikliği	Özellikle nehir havzasının orta ve kuzey kısımlarındaki yüzey suyu kaynaklarının azalma olasılığı, taşkınların ve kuraklıkların çok sık tekrarlanması ve son derece ciddi boyutta olması olasılığı.
Toprak Bozulması	Jeotermal santrallerden gelen suların kullanılmasının boron oluşturmaları; Belediye ve sanayi atıksularının yanlış biçimde boşaltılması sonucu ortaya çıkan toprak kirliliği,
Atıksu Yönetimi	Deri, tekstil ve mermer sanayilerinden gelen arıtılmamış atıksuların deşarjının yapılması.
Katı Atık Yönetimi	Atık depolama sahalarının yetersiz kapasiteye sahip olması – Çöp toplama sahaları hala kullanımdadır (sızıntı suyu kontrolü yoktur) ve yüzey sularına atık boşaltılması hala yaygın olarak uygulanmaktadır.
Ekosistemler	Bir kaç sulak alan ve yüksek oranda değişikliğe uğramış su kütleleri bulunmaktadır. Ekosistemdeki, taşkın yönetimi ve iklimsel etkiler gibi rollerini korumak için sulak alanların korunması gerekir. Potansiyel bozulmanın önlenmesi için yüksek oranda değişikliğe uğramış su kütlelerinin iyi bir şekilde yönetilmesi gerekir.
Biyçeşitlilik	Çökelti yükü
Geçim	Taşkınlar ve yetersiz içme suyu kaynakları nedeniyle nüfusun büyük bölümü risk altında olur. Su kaynaklarının yetersiz olması nedeniyle kilit sektörlerde (tarım, sanayi) kötü ekonomik koşullar oluşur.
İnsan Sağlığı	Kuyulardaki suya bor ve nitrat karışması (Aydın ve Denizli) Suyun sürekli olarak kirlenmesine (kentleşme, atıksu arıtma tesislerinin yetersiz kapasitesi, doğru yapılmayan katı atık yönetimi) bağlı olarak ileride insan sağlığında riskler oluşması olasılığı
Hava Kalitesi	Hava kalitesi, Nehir Havzası Yönetim Planı'nı büyük oranda etkilemese de, Denizli ve Afyonkarahisar gibi bazı yerleşim yerlerinde, çoğunlukla kömürlü ısıtma sistemleri kullanılması nedeniyle hava kirliliği vardır. Ayrıca, Yatağan Termik Santrali'nin ortaya çıkardığı küller de ağır metaller oluşturur ve bölgedeki yüzey suyunu ve yağmur yoluyla yeraltı suyunu kirletir.

Ana Paydaşlar:

- Orman ve Su İşleri Bakanlığı - Su Yönetimi Genel Müdürlüğü: Ulusal ve uluslararası bazda su yönetiminin koordine edilmesiyle, su kaynaklarının korunması, iyileştirilmesi ve kullanılması konusundaki başlıca makamdır.
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı - Devlet Su İşleri: Taşkından korunma önlemleri, barajların ve hidro-elektrik santrallerinin yapımı, belediyelere su temini ve tarım alanları için sulama suyu temini konularındaki genel planlayıcıdır.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı - İlbank: Atık su, su şebekeleri, belediyelere atık arıtma tesisleri, teknik yardım ve denetim hizmetleri gibi altyapı yatırımlarının finansmanını sağlar.
- Nehir havzasındaki Bütün Belediyeler ve Su ve Atık Su İdareleri
  - Aydın Belediyesi ve Aydın Su ve Kanalizasyon İdaresi,
  - Denizli Belediyesi ve Denizli Su ve Kanalizasyon İdaresi,
  - Uşak Belediyesi,
  - Afyonkarahisar Belediyesi ve Afyonkarahisar Su ve Kanalizasyon İdaresi,
  - Havzadaki diğer belediyeler.
  - Aydın İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü
- Afyonkarahisar İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü
- Denizli İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü
- Muğla İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü
- Uşak İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü
- Güney Ege, Zafer ve İzmir Kalkınma Ajansları
- Aydın Sulama Birliği
- Havzadaki Organize Sanayi Bölgeleri
- Ayzeyder
- Doğal Hayatı Koruma Vakfı, Ekodosd ve diğer Sivil Toplum Kuruluşları (STK'lar)

SÇD Uygulaması

Büyük Menderes Nehir Havza Yönetim Planı için SÇD çalışması yapılmasıyla, aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

- Olası olumlu etkilerin artırılması
- NHYP ile işlenecek kilit konuların belirlenmesi
- Öncelikli eylemlerin/yatırımların ve ek önlemlerin belirlenmesi

2.1.1.2. Kapasite Geliştirme

Kapasite Geliştirme başlığı altında gerçekleştirilen faaliyetler kapsamında ülke genelinde yaklaşık 900 kişi katılım sağlamış olup söz konusu faaliyetler aşağıda verilmektedir.

2.1.1.2.1. Eğiticilerin Eğitimi Programı

İspanya'nın Madrid şehrinde 14-21 Eylül 2014 tarihleri arasında çalışma gezisi (Eğiticilerin Eğitimi) gerçekleştirilmiştir. SÇD JASPERS (Joint Assistance to Support Project in European Regions) eğitim kriterlerine uygun olarak 9 katılımcı kapsamlı bir eğitim olarak SÇD eğiticisi olmuşlardır.

Fotoğraf 6 – Eğiticilerin Eğitimi Programı

2.1.1.2.2. Üst Düzey Yöneticilere Yönelik Çalışma Ziyareti

10 Üst düzey yönetici için 1-5 Aralık 2014 tarihlerinde İspanya'nın Madrid ve Valencia şehirlerinde çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir. Çalışma Ziyaretine Çevre ve Şehircilik Bakanlığı üst düzey yöneticilerinin yanı sıra Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Ankara Kalkınma Ajansı üst düzey yöneticileri de katılım sağlamıştır.

Fotoğraf 7 – Üst Düzey Yöneticiler için çalışma ziyareti

2.1.1.2.3. STK, Üniversitelere Yönelik Çalışma Ziyareti

STK'lar, Üniversiteler, Odalar için 4 günlük Çalışma Ziyaretinin 12-16 Ekim tarihleri arasında Çek Cumhuriyetinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma gezisine Selçuk Üniversitesi, 18 Mart Üniversitesi, Hitit Üniversitesi, Tema Vakfı, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu-Marmara Araştırma Merkezi (TÜBİTAK-MAM), Atatürk Üniversitesi'nden katılım sağlanmıştır.

Fotoğraf 8 – Üniversitelere yönelik çalışma ziyareti

2.1.2. Farkındalık Arttırma Faaliyetleri

2.1.2.1. Seminer ve Çalıştaylar

ŞÇD Farkındalığı Arttırma konusunda 9 çalıştay ve 10 seminer üç grup altında 2015-2016'da Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşları, üniversite, STK, meslek odalarından temsilcilerin katılımıyla 1 gün süreli olarak Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraf 9 - Proje kapsamında gerçekleştirilen çalıştaylardan görüntüler

2.1.2.2. Bölgesel Eğitimler

SÇD hakkında kapasite artırma faaliyetleri kapsamında 3 günlük eğitimler Bursa, Adana, İstanbul, Antalya'da yapılmıştır. Kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, çevre danışmanlık firmaları temsilcileri, meslek odaları tarafından toplam 210 kişi kapsamlı SÇD eğitimi almıştır.

Bölgesel Eğitimlerde, Stratejik çevresel değerlendirme kavramı, süreci, prosedürü ve uluslararası uygulamaların paylaşıldığı sunumların yanı sıra grup çalışmalarlarıyla da pratik uygulamalara yer verilmiştir. Eğitim, SÇD uygulamadan sorumlu yetkili kurumlar ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı temsilcilerinin kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesine büyük katkı sağlamıştır.

Fotoğraf 10 – Proje kapsamında bölgesel eğitimler

2.1.3. SÇD Direktifi'nin Uyumlaştırılması

İngiltere, Danimarka, Hollanda, İtalya, Çek Cumhuriyeti, Hırvatistan olmak üzere altı AB Üye Ülkesinde AB SÇD Direktifi'nin iç hukuka uyarlanması konusunda, ÇED/SÇD süreçlerinin değerlendirmesi ve ÇED/SÇD organizasyonel yapısına ilişkin raporlar hazırlanmıştır.

Söz konusu tüm çalışmalar ışığında Taslak Stratejik Çevresel Değerlendirme Yönetmeliği gerçekleştirilen 3 katılımcı toplantı ile gözden geçirilerek revize edilmektedir. Söz konusu revizyon toplantıları 226 kişilik geniş bir katılımı tartışılarak görüş ve önerilere açılmıştır. Diğer taraftan, SÇD konusunda Türkiye'deki idari yapı ile ilgili Rapor 2016 yılı ilk çeyreğinde hazırlanarak ülke genelinde SÇD uygulamadan sorumlu Kurumlar ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yapılanmasına dair tavsiyeler geliştirilmiş olacaktır.

Ayrıca, 2016 yılı içerisinde Stratejik Çevresel Değerlendirme Yönetmeliği'nin uygulamaya geçmesi 64. Hükümet Programına da alınmıştır. SÇD Yönetmeliği'nin devreye girmesiyle ülkemizin enerji, sanayi, tarım, turizm, mekânsal planlama gibi aklınıza gelebilecek tüm sektörel planlamalarına çevre boyutunun da eklenmesi söz konusu olacaktır.

Projeye ait web- sitesi [<http://scd.cevre.gov.tr>] adresinden erişilebilmektedir.

Fotoğraf 11 – Proje çalışmaları

Stratejik çevresel değerlendirme uygulamalarının sağlayacağı faydalar;

- Çevre duyarlı sektörel strateji, plan ve programların hazırlanması,
- ÇED'den önceki aşamada yer seçiminin yapılabilmesi,
- Kümülatif ve geniş ölçekli etkilerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi,
- Bölgesel bazda, havza bazında birden fazla projenin çevresel etkilerinin değerlendirilmesi,
- Şeffaf ve uzlaşmaya dayalı sektörel kararların verilebilmesi,
- Zaman ve kaynakların etkin kullanımı.

3. ÇEVRESEL SORUMLULUK DİREKTİFİ

2044/35/EC sayılı Çevresel Sorumluluk Direktifi'nin (ÇSD) temel ilkesi, çevresel zarara yol açma riski taşıyan faaliyetler sebebiyle herhangi bir zararın ya da bu zarara ilişkin yakın ve ciddi bir tehlikenin ortaya çıkması halinde faaliyet sahibinin mali olarak sorumlu tutulması - ki burada mali olarak sorumlu tutulmak ile kastedilen, zarar gören çevrenin eski haline getirilmesine yönelik yapılacak eylemlerin maliyetlerinin karşılanmasıdır- ve bu sayede, bu şekilde bir sorumlulukla karşılaşmak istemeyecek olan faaliyet sahiplerinin bu riski asgari seviyeye indirecek önlemleri almalarını ve ilgili uygulamaları benimsemelerini sağlamaktır.

Çevresel Sorumluluk Direktifi, suya, toprağa ve korunan türler ile doğal habitatlara verilen zararları kapsamakta olup, bu zararın Direktif Ek-III'de öngörülen faaliyetlerden kaynaklanması halinde faaliyet sahibinin herhangi bir kusuru olmasa dahi sorumlu tutulması amaçlanmaktadır. Direktif, Ek-III'de atıfta bulunulan endüstriyel emisyonlar, atıkların toplanması ve işlenmesi, bertaraf edilmesi, yakılması, sınıflandırılması, etiketlenmesi tehlikeli atıklar, arıtma çamuru, biyosidal ürünler, genetiği değiştirilmiş organizmaların kullanımı, karbondioksitin jeolojik depolanması, maden atıklarının yönetimi gibi konulara ilişkin direktiflerle ilgili olmasının yanı sıra; Çevresel Sorumluluk Direktifi'nde özellikle 2009/147 sayılı Kuş Direktifi, 91/43/EEC sayılı Habitat Direktifi, 2000/60/EC sayılı Su Çerçeve Direktifi ve 2008/56/EC sayılı Deniz Stratejisi Çerçeve Direktifi ile doğrudan ilgili olduğu hususu vurgulanmıştır.

Söz konusu Direktif, "Kirlenen Öder İlkesi"ne dayalı olarak çevresel zararların önlenmesi ve telafi edilmesine yönelik olarak AB üye devletler için ortak bir çerçeve oluşturmakta olup, üye devletler bu Direktif kapsamında sunulan sistemin uygun bir biçimde uygulamaya konulması ve etkinliğe kavuşturulması için gerekli düzenlemeleri yapmakla yükümlü tutulmuştur.

3.1. Yatay Sektörde Çevresel Sorumluluk Direktifinin Uygulanmasına İlişkin Kapasite Geliştirilmesi İçin Teknik Yardım Projesi (EuropeAid/135513/IH/SER/TR TR2011/0327.21.01-02/001)

Projenin Genel Hedefi: Çevresel Sorumluluk Direktifinin uygulanması ile çevre zararının önlenmesi veya telafi edilmesi sağlanarak çevrenin korunması ve etkin bir çevresel sorumluluk sistemi oluşturularak sağlıklı bir çevre sağlanmasıdır.

Projenin Amacı: Çevresel Sorumluluk Direktifinin etkin bir şekilde uygulanması için kurumsal, teknik ve yasal çerçeveyi güçlendirmek ve her seviyede güçlü bir idari ve teknik kapasite sağlamaktır.

Kaynak	: Avrupa Birliği IPA Fonu (1.Bileşen)
Bütçe	: 1.480.000 Avro (Ulusal eş finansman 148.000 Avro)
Süre	: 24 Ay
Başlangıç Tarihi	: 22/07/2015

Projenin açılış toplantısı 16/09/2015 tarihinde gerçekleştirilmiş olup, söz konusu toplantı ana paydaşlar, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, ilgili sivil toplum kuruluşlarından 102 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraf 12 - Proje açılış toplantısı

Projenin beklenen sonuçları:

- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kurumsal ve teknik kapasitesinin tanımlanması ve güçlendirilmesi,
- Çevresel sorumluluğa ilişkin bir çerçeve oluşturmak üzere taslak bir kanun hazırlanması,
- İlgili paydaşların, özellikle ilgili sanayinin, STK'ların ve yetkili makamların, çevre mevzuatının uygulanmasına dair farkındalığın artırılması.

Proje kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetler ise şu şekilde belirtilebilir:

Faaliyet Grubu 1: Bakanlığın ve İlgili Paydaşların Kurumsal ve Teknik Kapasitesinin Arttırılmasına Yönelik Faaliyetler

- a. Proje süresince gerekli eğitimlerin belirlenmesine yönelik Eğitim İhtiyacı Değerlendirmesi Raporu hazırlanacaktır.
- b. Direktif hakkında ilgili sektörleri, kurum ve kuruluşları eğitmeye ve bilinçlendirmeye yönelik materyaller hazırlanacaktır.
- c. Direktifin kapsamının öğrenilmesine ve uygulanmasına yönelik her biri 100 katılımcılı 5 adet seminer ve her biri 30 katılımcılı 5 adet workshop düzenlenecektir.
- d. Söz konusu direktifin en iyi aktarıldığı ve en iyi uygulandığı iki AB ülkesine çalışma ziyareti düzenlenecektir.

Faaliyet Grubu 2: Taslak Kanun'un Hazırlanmasına Yönelik Faaliyetler

- a. Direktif'in AB ülkelerinde nasıl aktarıldığı ve uygulandığına ilişkin analiz raporları hazırlanacaktır.
- b. Direktif'e ilişkin Türkiye'deki mevcut durum analiz edilerek; yasal, kurumsal ve teknik boşlukların belirlenmesine yönelik Boşluk Analizi ve Düzenleyici Etki Analizi düzenlenecektir.
- c. Taslak Kanun ve Taslak Uygulama Planı hazırlanacaktır.

Faaliyet Grubu 3: Zarar Değerlendirme, Risk Değerlendirme ve İyileştirme Değerlendirme Metotlarına İlişkin Faaliyetler İle İlgili Grupların Bilinçlendirilmesine Yönelik Faaliyetler

- a. Direktif kapsamında öngörülen Zarar Değerlendirme, Risk Değerlendirme ve İyileştirme Değerlendirme Metot Çalışmaları analizine yönelik çalışmalar yapılacak ve buna ilişkin kılavuzlar hazırlanacaktır.
- b. Söz konusu değerlendirme metotlarının nasıl belirlendiğine ve direktifin uygulanması esnasında kazanılan deneyimlere ilişkin bilgilenmek amacıyla belirlenen bir AB ülkesine çalışma ziyareti gerçekleştirilecektir.
- c. Direktifin uygulanmasına ilişkin yol haritası hazırlanacaktır.

- d. Proje kapsamında yürütülen faaliyetlerin ve dokümanların duyurulması ve ilgili grupların bilgilendirilmesine yönelik internet sitesi kurulacaktır.

Proje'nin nihai sonucu, Çevresel Sorumluluk Direktifi'nin ulusal mevzuatımızla uyumlaştırıldığı bir kanun taslağı (Çevresel Sorumluluk Kanunu Taslağı) hazırlamaktır. Söz konusu projenin en verimli ve en sağlıklı biçimde amacına uygun bir şekilde yürütülebilmesi için Orman Su İşleri Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı da ana paydaş olarak projede yer almaktadır. Bu doğrultuda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Hukuk Müşavirliği başkanlığında, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ana hizmet birimlerinden Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü, Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü, Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü; Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın projeye ilişkin birimlerinden Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı ile Adalet Bakanlığı'nın hizmet birimlerinden Kanunlar Genel Müdürlüğü ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü'nden yetkili temsilcilerin katılımıyla bir proje takımı oluşturulmuştur.

Proje takımına yönelik olarak 05-09/10/2015 tarihleri arasında Proje Döngüsü Yönetimi Eğitimi gerçekleştirilmiş olup, öncelikle söz konusu projenin doğru bir şekilde yürütülmesinin sağlanması hedeflenmiştir.

Fotoğraf 13 - Proje Döngüsü Yönetimi Eğitimi

Yukarıda da ifade edildiği üzere proje kapsamında Hukuki Boşluk Analizi hazırlanması öngörülmekte olup, buna temel oluşturmak üzere bir takım analizler yapılmış ve raporlar düzenlenmiştir:

- Çevresel Sorumluluk Direktifi ile ilgili AB ülkelerindeki düzenlemeler ve edimler analiz edilmiştir.
- Direktifi en başarılı şekilde aktaran üç AB ülkesi analiz edilmiştir.
- Direktif ile ilgili diğer AB direktifleri ve bu direktiflerin Türk mevzuatındaki durumuna ilişkin bir analiz gerçekleştirilmiştir.

4. ÇEVRE YETERLİK ÇALIŞMALARI

4.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu Hazırlayacak Firmaların Yeterlik Durumları

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin 26. Maddesine istinaden yayımlanan 18.12.2009 tarihli Yeterlik Belgesi Tebliği kapsamında Çevresel Etki Değerlendirmesi Başvuru Dosyası, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu ve Proje Tanıtım Dosyası hazırlayacak kurum/kuruluşlara yeterlik belgesi verilmesine ilişkin iş ve işlemler Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

2015 yılında verilen belge sayısı ile toplamda ulaşılan belge sayıları Çizelge 1'de verilmektedir.

Çizelge 1- 2015 yılı itibariyle Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hazırlama Yetkisine sahip firma sayısı

	2015	TOPLAM
Yeterlik Belgesi Verilen Kurum/Kuruluş Sayısı	14	287
Yeterlik Belgesi Verilen Kurum/Kuruluşların Denetim Sayısı	114	633
Yeterlik Belgesi İptal Edilen Kurum/Kuruluş Sayısı	11	71
Yeterlik Belgesi Vize Yapılan Kurum/Kuruluş Sayısı	27	328

4.2. Çevre Görevlisi, Çevre Danışmanlık Firmaları ve Çevre Yönetimi Birimlerinin Yeterlik Durumları

Çevre Görevlisi, Çevre Yönetim Birimi ve Çevre Danışmanlık Firmaları için 2015 yılında verilen belge sayısı ile toplamda ulaşılan belge sayıları Çizelge 2'de verilmektedir.

Çizelge 2- Çevre Görevlisi, Çevre Yönetim Birimi ve Çevre Danışmanlık Firmalarının sayısı

	2015	GENEL TOPLAM (2010-2015)
Çevre Görevlisi Belgesi Sayısı	2.801	14.779
Çevre Danışmanlık Firması Yeterlik Belgesi	181	662
Çevre Yönetim Birimi Yeterlik Belgesi	78	220
Çevre Danışmanlık Firması Denetim Sayısı	199	633
Askıya Alınan Çevre Danışmanlık Firması	35	200
İptal Edilen Çevre Görevlisi Belgesi	2	3

4.3. Çevre Yetkilendirme Çalışmaları

Toprak kirliliğinin kontrolü ve noktasal kaynaklı kirlenmiş sahaların temizlenmesi konusunda 2015 yılında verilen belge sayısı ve toplamda ulaşılan belge sayıları ile denetim yapılan firma sayısı Çizelge 3'de verilmektedir.

Çizelge 3 – Toprak kirliliğinin kontrolü ve noktasal kaynaklı kirlenmiş sahaların temizlenmesi konusunda yetkilendirme çalışmaları kapsamında yeterli belgesine sahip firmaların sayısı

	2015	GENEL TOPLAM
Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahaların Temizlenmesine İlişkin Yeterlilik Belgesi	4	4
Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahaların Temizlenmesine İlişkin Yeterlilik Belgesi Yenileme	1	1
Toprak Kirliliğinin Kontrolü Ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahaların Temizlenmesine İlişkin Yeterlilik Belgesi Alan Kurum/Kuruluş Denetimi	7	7

Çevreye duyarlı/çevre dostu ürün ve hizmetlerin çevresel duyarlılık etiketi ile etiketlenmesi stratejik hedefine istinaden, 2014 yılında tamamlanan Çevresel Etiket Altyapısı (ÇETAY) Projesinin ardından; 2015 yılında çevre etiketi ile ilgili farkındalık yaratılması amacıyla iki adet seminerin gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Bu amaçla «Neden Eko-Etiket?» konulu seminer; başta Ekonomi Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü'nün katkıları ve Türkiye İhracatçılar Meclisi işbirliğiyle 2015 yılı içerisinde Denizli, İstanbul ve Mersin illerinde gerçekleştirilmiştir.

4.4. Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarı Yeterlik Çalışmaları

Çevre mevzuatı kapsamında çalışan özel ve kamu laboratuvarlarına 2004 yılından bu yana “Çevre Ölçüm ve Analizleri Yeterlik Belgesi” verilmektedir.

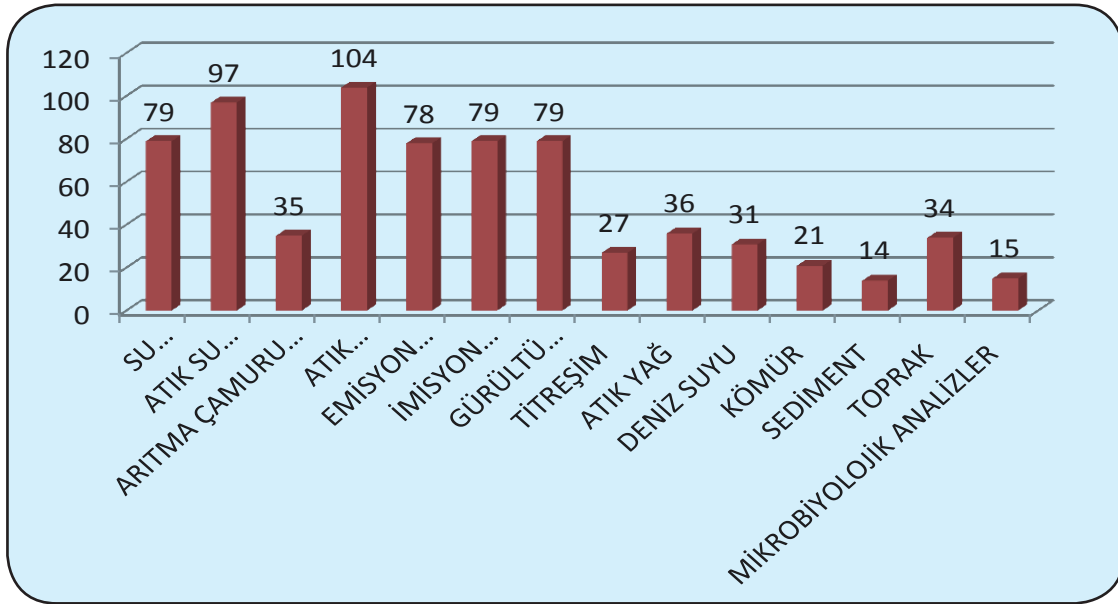
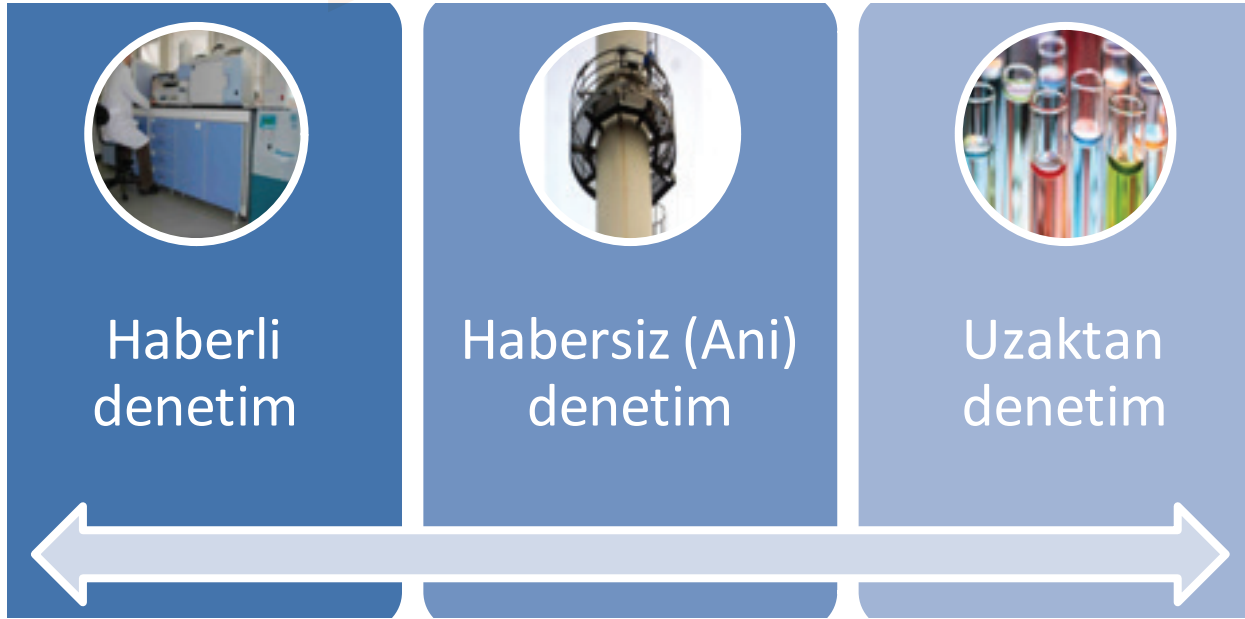
2011 – 2015 yılları arasında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (Çevre Referans Laboratuvarı) tarafından çevre mevzuatı kapsamında ölçüm/analiz yapmaya yetkilendirilen laboratuvar sayısı Çizelge 4’te verilmektedir.

Çizelge 4– Çevre mevzuatı kapsamında ölçüm/analiz yapmaya yetkili laboratuvarların yıllara göre değişimi

YETKİLİ LABORATUVAR SAYISI			
YILLAR	KAMU	ÖZEL	TOPLAM
2011	42	100	142
2012	51	102	153
2013	46	113	159
2014	41	115	156
2015	42	117	159

“Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarları Yeterlik Yönetmeliği” kapsamında; Laboratuvarların yetkilendirme, inceleme, denetlenme vb iş ve işlemleri devam etmiştir.

- 2015 yılı Asgari Fiyat Tarifesi düzenlenmiştir.
- 2015 yılında ÇED İzin Denetim Genel Müdürlüğü oluru ile 26 laboratuvarın yer aldığı Planlı Denetim Programı Listesi oluşturulmuştur.
- 2015 Yılında toplam 72 laboratuvar denetlenmiştir.

Grafik 1 - 2015 yılı itibariyle çevre mevzuatı çerçevesinde ölçüm/analiz yapmaya yetkili laboratuvarların dağılımları

- 2015 yılında ilk dönemde (MAYIS) toplam 49 laboratuvara 13 parametrede, su- atık su kapsamında; ICP (OES, MS, AES) cihazında çalışılan Al, Sb, As, Ba, Be, Cd, Cr, Co, Cu, Fe, Ni, Zn parametreleri ile TS EN ISO 9377-2 metodunu çalışan C10-C40 arası hidrokarbonlar olmak üzere toplam 13 parametrede yeterlilik testi düzenlenmiştir. Laboratuvarlar; Al, Sb, As, Ba, Be, Co, Cu, Fe, Ni, Zn ağır metallerde %80-90; Cd ve Cr da %60-72 ve Hidrokarbonlarda da %75 başarılı performans göstermiştir.
- İkinci dönemde (KASIM) toplam 57 laboratuvara 11 parametrede su atık suda B, Pb, Li, Mn, Mo, Se, Sr, Sn, Tl, Ti, V da yeterlik testi düzenlenmiştir. Laboratuvarlar; genelde % 80 ve üzeri başarı elde etmiştir.
- Toplam 160 laboratuvar yetkilidir.

- 2015 yılında yapılan denetimler sonucunda, toplam 25 laboratuvara «Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarları Yeterlik Yönetmeliği» Ek 6 kapsamında ceza puanı verilmiştir.
- 3 laboratuvarın yeterlik belgesi iptal olmuştur.

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

ÇEVRE ÖLÇÜM VE ANALİZLERİ YETERLİK BELGESİ

Belge No :
Kapsam :
Düzenleme Tarihi :
Laboratuvar Adı :
Adres :

Yukarıda açık adı ve adresi belirtilen kurum/kuruluş Ek Liste'de belirtilen kapsamda 25 Aralık 2013 tarih ve 28862 sayılı R.G.de yayımlanan Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarları Yeterlik Yönetmeliği'ne göre ölçüm ve/veya analiz yapmaya ve bu çerçevede rapor hazırlamaya yetkilidir.

BELGENİN

BAŞLANGIÇ TARİHİ :
BİTİŞ TARİHİ :
EK: PARAMETRE LİSTESİ (-sayfa)

Bakan a.
Genel Müdür

Yenileme Tarihi/No:

Şekil 1 – Çevre Ölçüm ve Analizleri Yeterlik Belgesi

- Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarları Yeterlik Yönetmeliği'nde uygulamada ortaya çıkan tecrübeler ve ihtiyaçlar doğrultusunda revizyon çalışmaları sürdürülmüştür.
- Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarları Yeterlik Yönetmeliği gereği laboratuvarın yetkilendirmesi, başvuru işlemlerinden başlayarak tüm belgelendirme süreçlerini kapsayacak Otomasyon Projesi Ekim 2014 tarihinde başlamıştır. Proje; Yeterlik ve yetkilendirme işlemleri, Çevre Referans Laboratuvarı hizmetleri ve Emisyon ölçüm işleri olmak üzere üç modülden oluşmaktadır. Otomasyon Projesi kapsamında, yetkili laboratuvarlara, Daire Başkanlığımız bünyesinde yazılım firması ile birlikte 2015 Ağustos ve Eylül de 5 farklı grupta eğitim düzenlenmiştir. 2015 yılı sonunda proje tamamlanmıştır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yetkili laboratuvarlar mevcut belge ve bilgilerini Ocak ayı içerisinde yazılıma aktaracak olup, 2016 yılı itibarıyla yazılım kullanıma açılacaktır.

5. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ ÇALIŞMALARI

5.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi Başvuruları

7 Şubat 1993 tarih ve 21489 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak 1993’den bu yana uygulanan “Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği” değişik tarihlerde değişikliklere uğramıştır. Uygulanmakta olan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği (ÇEDY) 25.11.2014 tarih ve 29186 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği Ek-1 Listesi kapsamındaki projelere yönelik “ÇED Olumlu Kararı” ya da “ÇED Olumsuz Kararı” Bakanlık tarafından, Ek-2 Listesi kapsamındaki projelere yönelik “ÇED Gereklidir” ya da “ÇED Gereklidir Değildir” Kararı da Çevre ve Şehircilik İl Müdürlük’leri tarafından verilmektedir.

Çizelge 5’te görüldüğü üzere, 2015 yılında, 315 projeye ÇED Olumludur Kararı ve 3.886 projeye de ÇED Gereklidir Değildir Kararı verilirken, 87 proje için de ÇED Gereklidir Kararı verilmiştir.

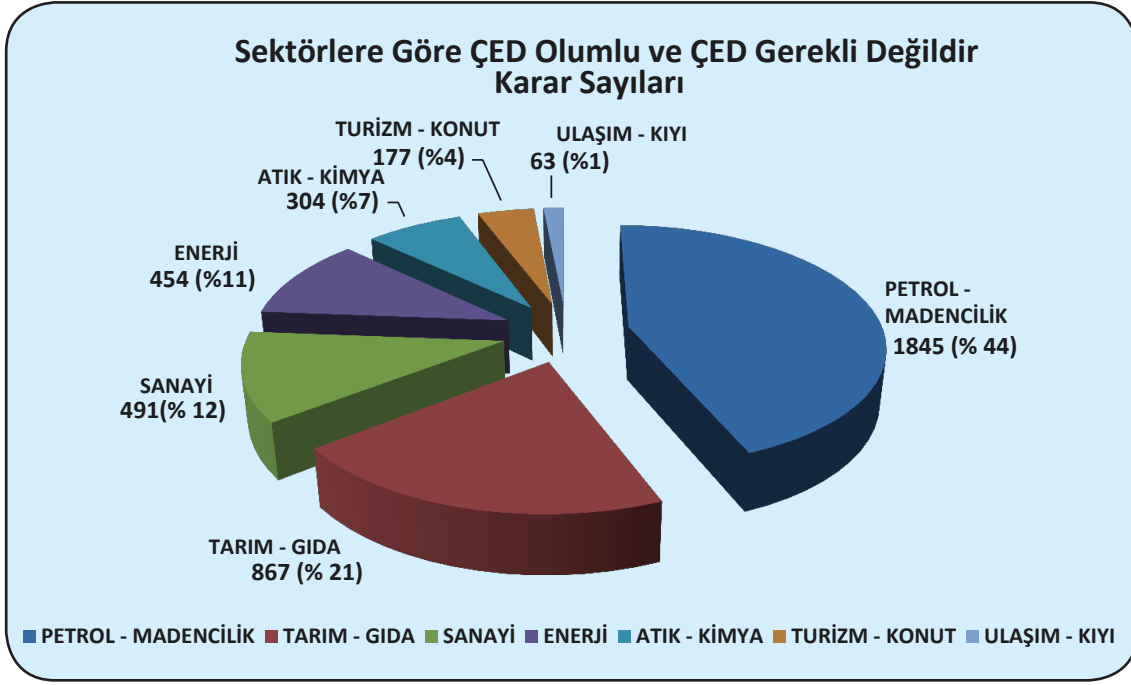
Çizelge 5– Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından verilen ÇED Kararları

YIL	ÇED OLUMLU	ÇED GEREKLİ DEĞİLDİR	ÇED GEREKLİDİR
2011	426	3.759	41
2012	426	3.759	37
2013	477	3.613	34
2014	471	4.058	118
2015	315	3.886	87

Çizelge 6– 2015 yılı içerisinde alınan ÇED Kararlarının sektörel dağılımı

Sektör Adı	ÇED Olumlu Karar Sayısı	ÇED Gereklidir Değildir Karar Sayısı	Toplam ÇED Karar Sayısı
Petrol-Madencilik	79	1.766	1.845
Sanayi	33	458	491
Atık-Kimya	35	269	304
Tarım-Gıda	64	803	867
Enerji	84	370	454
Ulaşım-Kıyı	11	52	63
Turizm-Konut	9	168	177
Toplam	315	3.886	4.201

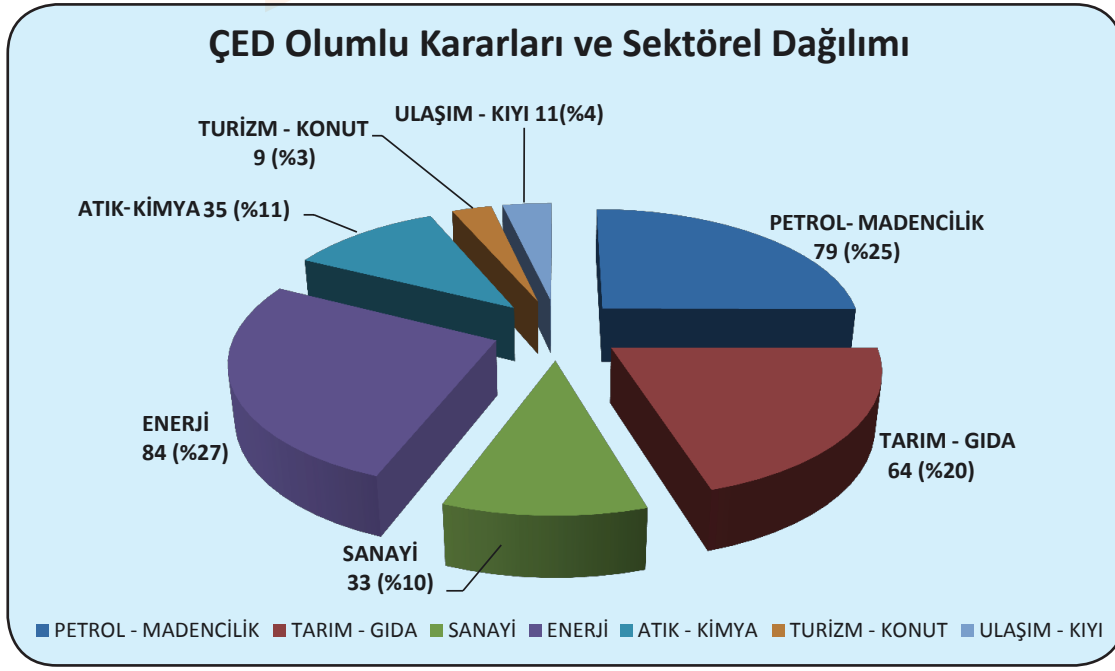
Grafik 2’de 2015 yılı içerisinde ÇEDY kapsamında “ÇED Olumlu Kararı” ve “ÇED Gereklidir Değildir Kararı” verilen projelerin sektörel dağılımı gösterilmektedir. 01.01.2015-31.12.2015 tarihleri arasında EK-1 kapsamında 315, EK-2 Kapsamında 3.886 olmak üzere; toplam 4.201 proje değerlendirilmiştir. Grafik 2’de görüleceği üzere 2015 yılında ÇED Yönetmeliği kapsamında verilen kararların %44’lük (1.845) kısmını petrol-madencilik sektöründe ve %21’lik (867) dilimle tarım-gıda sektörlerinde verilmiştir.

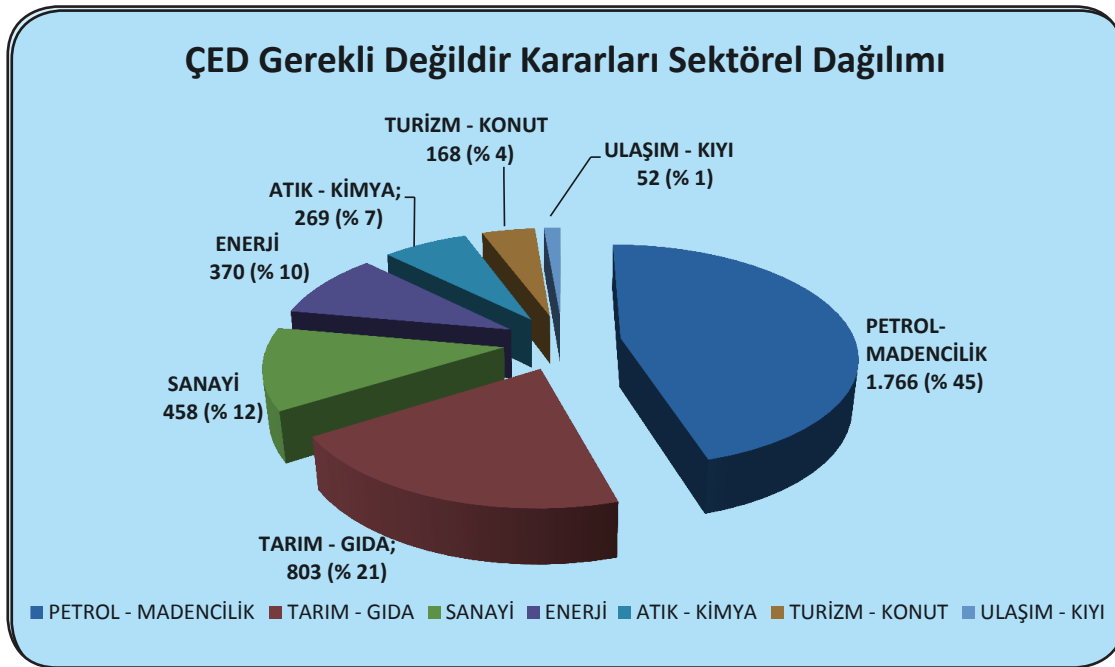
Grafik 2– 2015 yılında ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı

Grafik 3’de 2015 yılı içerisinde ÇEDY kapsamında “ÇED Olumlu Kararı” verilen projelerin sektörel dağılımı gösterilmektedir. 01.01.2015-31.12.2015 tarihleri arasında EK-1 kapsamında 315 proje değerlendirilmiştir. Grafik 3’de görüleceği üzere Bakanlık merkez teşkilatı tarafından ÇED Olumlu Kararı verilen projeler içerisinde %27’lük (84) dilimle enerji sektöründeki projeler ve %25’lik (79) dilimle madencilik sektöründeki projeler ve %20’lik (64) dilimle tarım-gıda sektöründeki projeler önemli bir paya sahiptir.

Grafik 4’de 2015 yılı içerisinde ÇŞİM’leri tarafından “ÇED Gerekli Değildir Kararı” verilen projelerin sektörel dağılımı görülmektedir. 01.01.2015-31.12.2015 tarihleri arasında EK-2 kapsamında 3.886 proje değerlendirilmiştir. ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen sektörler içerisinde %45’lik (1.766) dilimle maden sektörüne ait projeler büyük bir yoğunluk göstermektedir.

Grafik 3 – 2015 yılında ÇED Olumlu Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı

Grafik 4 – 2015 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı

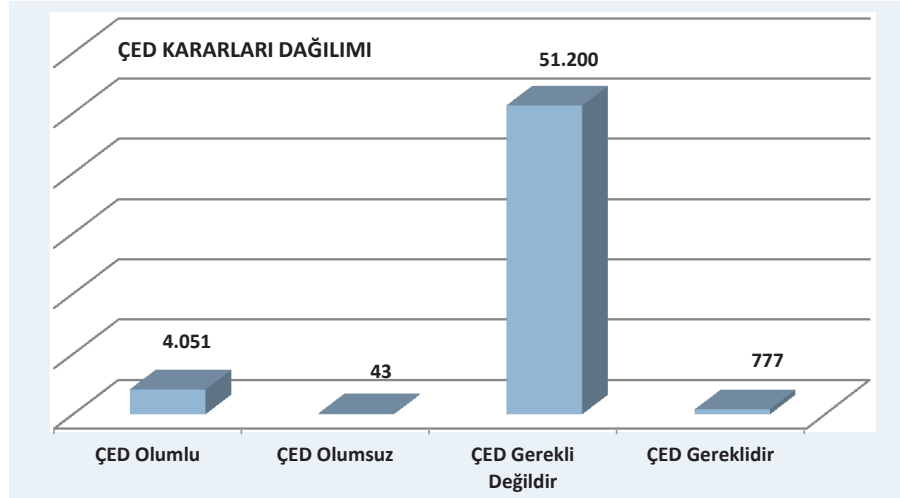
5.2. Genel Çevresel Etki Değerlendirmesi Verileri

Çevresel Etki Değerlendirmesi süreci, gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerin belirlenmesinde, olumsuz olabilecek etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin seçilen yer ile teknolojik alternatiflerin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları kapsamaktadır.

1983 yılında uygulanmaya başlanan Çevre Kanunu'nun 10'uncu maddesi ile ülkemiz mevzuatına girmiş bulunan Çevresel Etki Değerlendirmesi kavramı, 7 Şubat 1993 tarih ve 21489 sayılı Resmi Gazete'de ilk "Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği"nin yayınlanmasıyla 1993'den bu yana uygulanmaktadır.

Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında 1993-2015 yılları arasında verilen ÇED Kararlarının dağılımı Grafik 4'te verilmektedir. Grafik 5'te de görüleceği üzere bu zaman zarfında Bakanlık tarafından toplamda 56.071 ÇED Yönetmeliği kapsamında karar alınmış, bu kararların 51.200'ü "ÇED Gerekli Değildir Kararı", 4.051'i "ÇED Olumlu Kararı"dır.

Grafik 5– 1993-2015 yılları arasında Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında verilen ÇED Kararlarının dağılımı

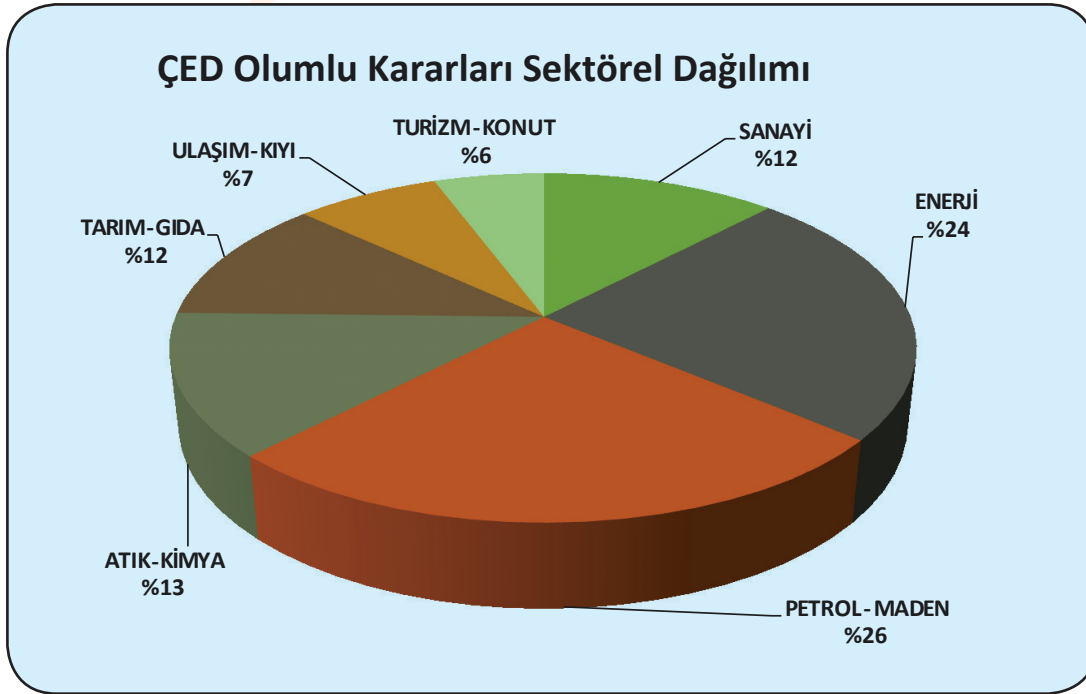
ÇED OLUMLU KARARI: Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hakkında Komisyon tarafından yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki muhtemel olumsuz etkilerinin, alınacak önlemler sonucu ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeylerde olduğunun belirlenmesi üzerine projenin gerçekleşmesinde çevre açısından sakınca görülmediğini belirten Bakanlık kararı.

ÇED OLUMSUZ KARARI: Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hakkında Komisyonca yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki muhtemel olumsuz etkileri nedeniyle gerçekleştirilmesinde çevre açısından sakınca görüldüğünü belirten Bakanlık kararı.

ÇED GEREKLİ DEĞİLDİR KARARI: Seçme Eleme Kriterlerine Tabi Projeler hakkında yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki muhtemel olumsuz etkilerinin, alınacak önlemler sonucu ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeylerde olduğunun belirlenmesi üzerine projenin gerçekleşmesinde çevre açısından sakınca görülmediğini belirten Bakanlık kararı.

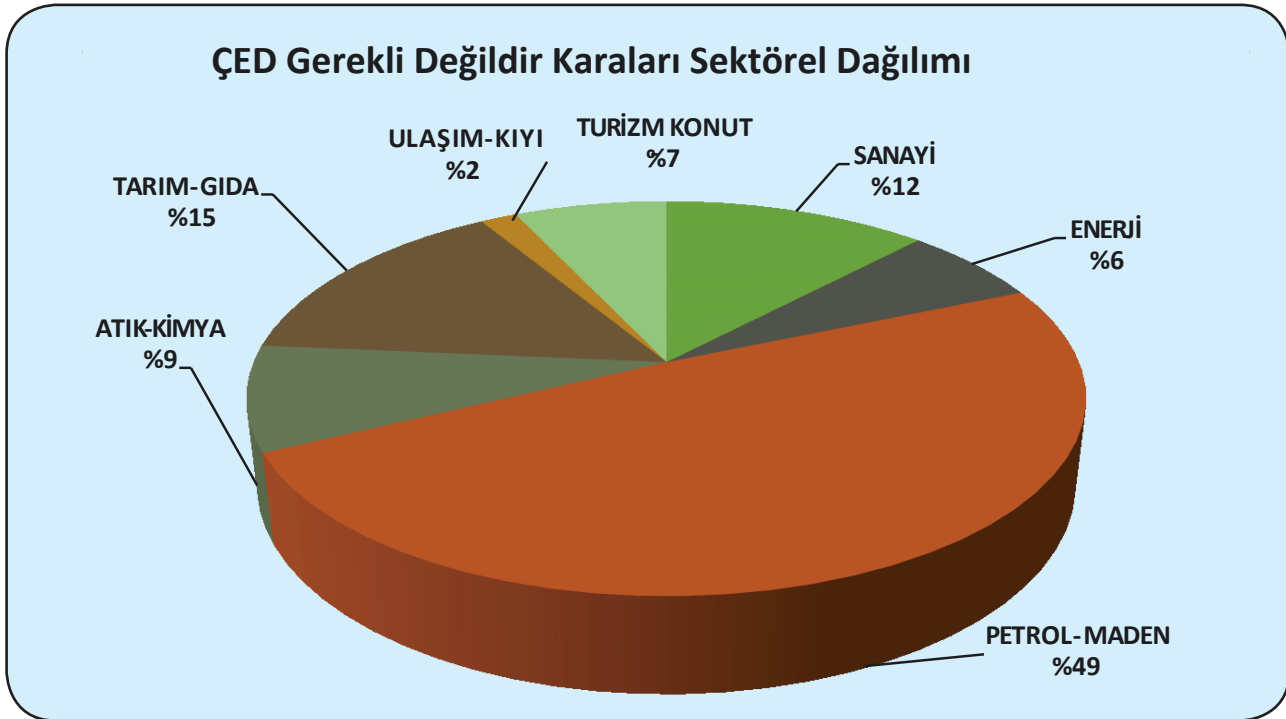
ÇED GEREKLİDİR KARARI: Seçme Eleme Kriterlerine Tabi Projelerin çevresel etkilerinin incelenerek, çevresel etkilerinin daha detaylı incelenmesi amacıyla Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hazırlanmasının gerektiğini belirten Bakanlık kararı.

1993-2015 yılları arasında Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında verilen ÇED Olumlu Kararları ve "ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımları Grafik 6 ve Grafik 7'de verilmektedir.

Grafik 6 – 1993-2015 yılları arasında ÇED Olumlu Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı

1993-2015 yılları arasında Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında verilen ÇED Kararlarının iller bazında ve sektörel bazda çok daha ayrıntılı dağılımları Ek 2, Ek 3, Ek 4 ve Ek 5'te verilmektedir.

Grafik 7 – 1993-2015 yılları arasında ÇED Gerekli Değildir Kararı verilen projelerin sektörel dağılımı

6. İZİN VE LİSANS ÇALIŞMALARI

2872 sayılı Çevre Kanunu ile; olumsuz çevresel etkileri bulunan işletmelerin faaliyette bulunabilmeleri için izin; atıkların geri kazanımı, geri dönüşümü ve bertarafına ilişkin iş ve işlemlerle iştigal eden tüm işletmelerin ise lisans almaları gerektiği belirtilmiştir.

Ülkemizde daha önce çevreye kirletici etkisi bulunan faaliyet ve tesislerin ilgili yönetmelikler kapsamında almak zorunda oldukları deşarj izni, emisyon izni, gürültü izni, derin deniz deşarjı izni ile atık yönetimi konularındaki lisanslar yerine 01 Nisan 2010 tarihinden itibaren bütüncül yaklaşım stratejisi çerçevesinde tek bir çevre izni uygulaması hayata geçirilmiştir.

Bu doğrultuda; Çevre Kanununa dayanılarak hazırlanarak, 29 Nisan 2009 tarih ve 27214 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ve 01 Nisan 2010 tarihinde yürürlüğe giren Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılarak, 10.09.2014 tarihli ve 29115 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği (ÇİLY) 01 Kasım 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliğin Ek-1 ve EK-2 listelerinde yer alan işletmelerin; faaliyette bulunabilmeleri için çevre izni veya çevre izin ve lisansı almaları zorunludur.

6.1. Çevre İzin ve Lisanslama Faaliyetleri

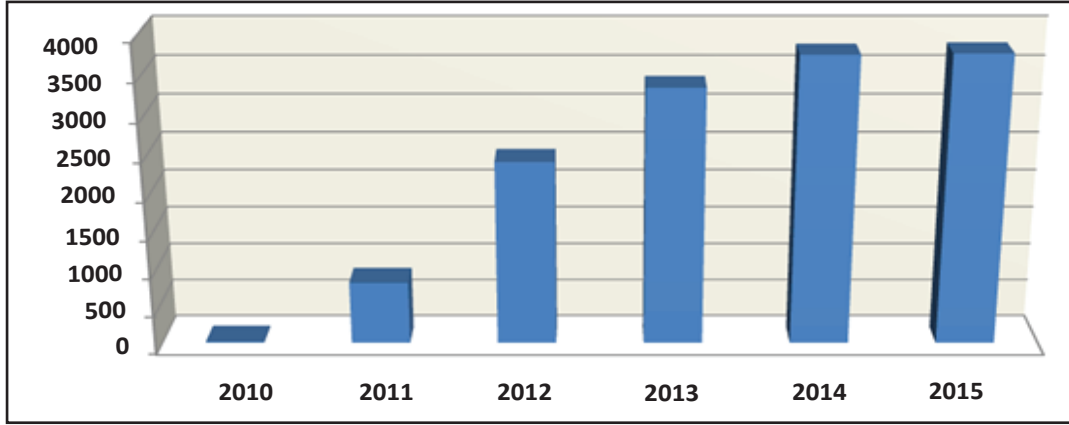
Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans belgesinin düzenlenmeye başlandığı 2010 yılından bu yana Bakanlık merkez ve ÇŞİM teşkilatı tarafından toplam 17.995 faaliyet veya tesise Geçici Faaliyet Belgesi (GFB), 14.099 faaliyet veya tesise Çevre İzni veya Çevre İzin ve Lisansı Belgesi verilmiş olup, buna ilişkin GFB ve Çevre İzni/Çevre İzin ve Lisansı verileri Çizelge 7’de verilmektedir.

Çizelge 7 – Yıllar itibariyle Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında verilen belgelerin sayıları

	GEÇİCİ FAALİYET BELGESİ			ÇEVRE İZİN VEYA ÇEVRE İZİN VE LİSANS BELGESİ		
	EK-1	EK-2	TOPLAM	EK-1	EK-2	TOPLAM
2010*	68	250	318	1	14	15
2011	441	1.837	2.278	115	698	813
2012	602	3.153	3.755	393	2.006	2.399
2013	737	3.293	4.030	549	2.793	3.342
2014	497	3.502	3.999	466	3.285	3.751
2015	396	3.219	3.615	499	3.280	3.779
TOPLAM	2.741	15.254	17.995	2.023	12.076	14.099

* 01/04/2010-31/12/2010 tarihleri arası verilerdir.

Çizelge 7 incelendiğinde 2015 yılı içerisinde 3.615 tesise Geçici Faaliyet Belgesi verilirken 3.779 tesisin de Çevre İzin veya Çevre İzin ve Lisans Belgesi alması uygun bulunmuştur.

Grafik 8– Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında bugüne kadar Çevre İzin Belgesi veya Çevre İzin ve Lisans Belgesi alan tesis sayısı

Çizelge 7 incelendiğinde yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten 2015 yılı sonuna kadar Bakanlık tarafından Geçici Faaliyet Belgesi verilen 17.995 faaliyet veya tesisin 14.099'unun (%78,36) Çevre İzni/ Çevre İzni ve Lisansı Belgesi alması uygun bulunmuştur.

6.2. İthalat ve İhracat İzinleri

ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü tarafından, Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Metal Hurdaların İthalat Denetimi Tebliği kapsamında Metal Hurda İthalatçı Belgesi, Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Katı Yakıtların İthalat Denetimi Tebliği kapsamında Katı Yakıt İthalatçısı Kayıt Belgesi düzenlenmektedir. Aynı zamanda çimento ve kireç fabrikalarına petrokok kullanma izin belgesi ve petrokok tahsisatı yapılarak, petrokok kullanımının Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın izniyle yapılması sağlanmaktadır.

Bunun yanı sıra, Atık Yönetimi Yönetmeliği ve Basel Sözleşmesi kapsamında tehlikeli ve tehlikesiz atık ihracatı işlemleri ile Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği çerçevesinde ömrünü tamamlamış lastik transit geçişine yönelik işlemler yürütülmektedir.

Ayrıca, Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliği kapsamında yer alan pil ve akümülatör ürünlerine yönelik ithalat ön izin başvuruları değerlendirilerek, yönetmeliğe uygun pil ve akümülatör ithalatının yapılması sağlanmaktadır.

Çizelge 8- İthalat ve ihracat izinleri

Tebliğ-Yönetmelik-Sözleşme Adı	Düzenlenen Belge Adı	2015 yılı Belge Sayısı	Elde edilen gelir (TL)	Varsa kapasite bilgileri
Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Metal Hurdaların İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi 2015/23)	Metal Hurda İthalatçı Belgesi	25	650.000	1.222.382 ton
Basel Sözleşmesi ve Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği	Transit Geçiş İzni	6	5.100	30.602 adet
Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrolü Yönetmeliği kapsamında yayımlanan Pil ve Akümülatörlerin İthalat Denetimleri Tebliği-2015/15	İthalat ön izin onayı	1294	126.000	
Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Katı Yakıtların İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi 2015/7)	Yakıt İthalatçısı Kayıt Belgesi	118	2.242.000	-
Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Katı Yakıtların İthalat Denetimi Tebliği (Ürün Güvenliği ve Denetimi 2015/7)	Petrokok kullanma izin belgesi	10	-	-
Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, Atık Yönetimi Yönetmeliği ve Basel Sözleşmesi	Tehlikeli -Tehlikesiz Atık İhracat izni	28	1.700	

Çizelge 9 - 2015 yılı katı yakıt ithalat miktarı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri)

Yakıtın Amacı	Yakıt Cinsi	Uygunluk Belge Sayısı	Nihai Uygunsuzluk Yazısı Düzenlenen Belge Sayısı	İthal Edilen Yakıt Miktarı (ton)
ISINMA	Taşkömürü	1.034	1	1.210.698.473,407
SANAYİ	Taşkömürü	263		91.208.423,070
	Kokluk Bitümenli Taşkömürü	48		3.261.876,201
	Antrasit	127		622.973,365
	Kalsine Edilmemiş Petrol Koku	449		4.153.014,034
	Kalsine Edilmiş Petrol koku	56		16.520,118
	SANAYİ TOPLAM		943	1
GENEL TOPLAM (Isınma+Sanayi)		1.977	2	1.309.961.280,195

7. DENETİM ÇALIŞMALARI

Anayasa'nın 56 ncı maddesi "Herkesin, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip" olduğunu, "çevreyi geliştirmenin, çevre sağlığını korumanın ve çevre kirlenmesini önlemenin Devletin ve vatandaşların ödevi" olduğunu ifade etmektedir. Bu çerçevede devlet görevini yerine getirirken, çevreyi korumaya ve kirliliği önlemeye yönelik olarak "düzenleme yapma" ve "denetim yapma" yetkisini kullanmaktadır.

Çevre denetimi, genel hatlarıyla, Çevre Kanunu hükümlerinin ve ilgili yönetmeliklerin uygulanıp uygulanmadığının tespiti için bir işletmenin faaliyetlerinin gözden geçirilerek ilgili yasal ve teknik gerekliliklere uygunluğun incelenmesine, faaliyet ve izin arasındaki uyumun incelenmesine yani izin koşullarına uyulup uyulmadığının değerlendirilmesine ve işletmenin çevre mevzuatına uymasının teşvik edilmesine yönelik bir süreçtir.

Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, Bakanlık merkez ve/veya ÇŞİM tarafından gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve plansız (rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır.

Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

- İzin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- Yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- Kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- Mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- İhbar veya şikâyet sonrasında

ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın Bakanlık merkez ve/veya ÇŞİM yapılan denetimlerdir.

Bu çerçevede, Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü (ÇEDİDGM) ve 81 adet Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (ÇŞİM) tarafından yürütülen çevre denetimlerine ilişkin veriler aşağıda verilmektedir.

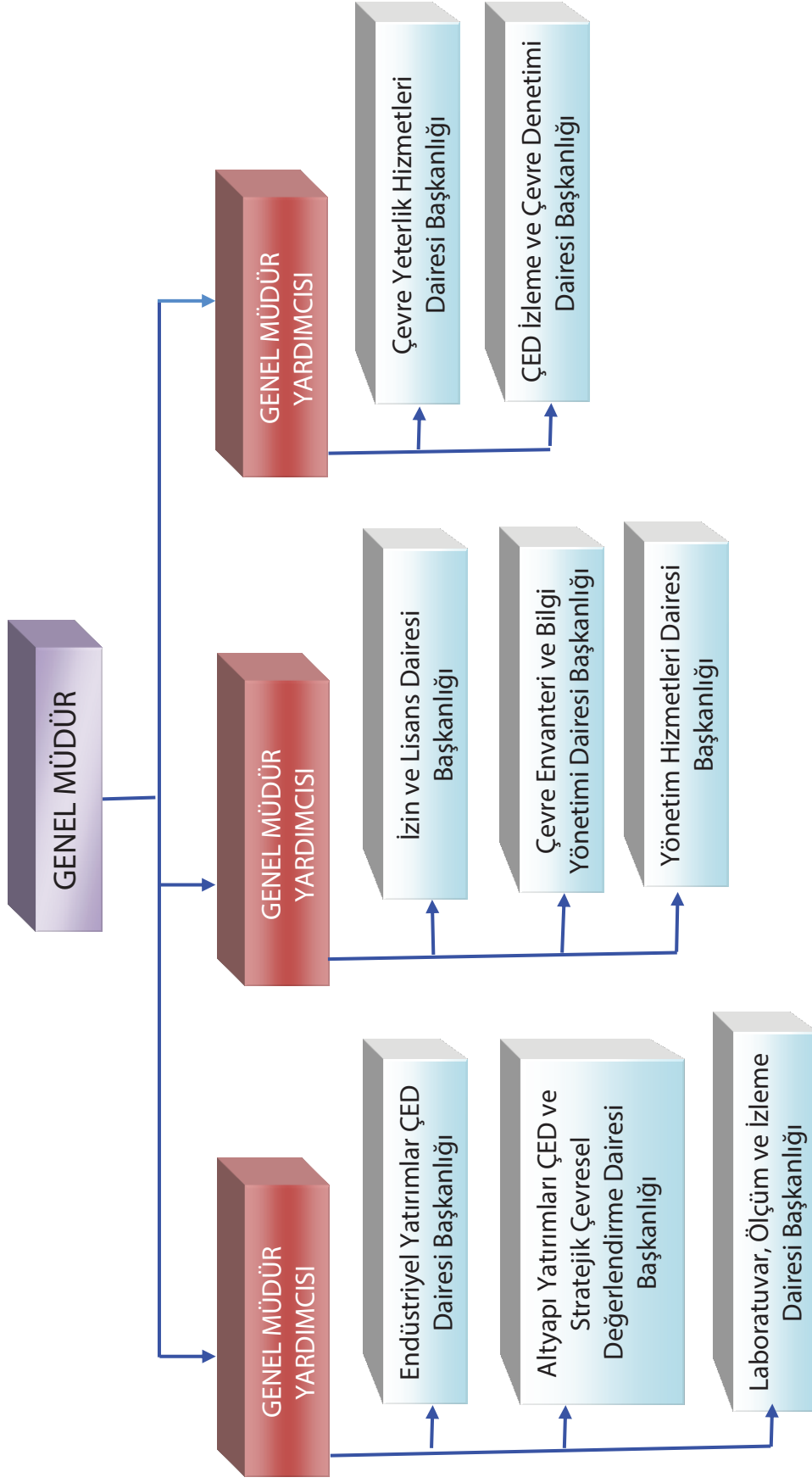
7.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'nün Denetim Faaliyetleri

Bakanlığın mevcut yapısı itibarıyla Çevre Denetim Yönetmeliği, Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü ÇED İzleme ve Çevre Denetimi Dairesi Başkanlığı tarafından uygulanmaktadır. Ayrıca ÇED Yönetmeliği (ÇEDY) kapsamında gerçekleştirilen izleme ve kontrol çalışmaları da aynı Genel Müdürlük tarafından gerçekleştirilmektedir. Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'nün görevleri aşağıda verilmektedir:

- a) Çevresel etki değerlendirmesi ve stratejik çevresel değerlendirme çalışmalarını yapmak ve bu konuda gerekli kararları almak, izlemek ve denetlemek.
- b) Çevre kirliliğini önleme ve çevre kalitesini iyileştirmeye yönelik her türlü faaliyet ve tesisi izlemek, gerekli tedbirleri almak ve aldırarak, denetlemek, çevre izni ve lisansı vermek.
- c) Çevre kirliliğine neden olan faaliyet ve tesislerin emisyon, deşarj ve atıklar ile arıtma ve bertaraf sistemlerini izlemek ve denetlemek,
- ç) Serbest bölgeler dâhil olmak üzere, ülke genelinde çevreye olumsuz etkileri olan atık ve kimyasallar ile hava kirliliği, gürültü, titreşim ve iyonlaştırıcı olmayan radyasyon ile ilgili faaliyetleri izlemek, yeraltı ve yerüstü sularına, denizlere ve toprağa olumsuz etkileri olan her türlü faaliyeti belirlemek, denetlemek, tehlikeli hallerde veya gerekli durumlarda faaliyetleri durdurmak.
- d) Temiz hava merkezlerinin kurulması ve yönetilmesiyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
- e) Motorlu kara taşıtları egzoz emisyonlarının belirlenen standartlara uygunluğunu belgelemek, izlemek ve denetlemek.
- f) Alıcı ortamları izlemek, buna ilişkin altyapıyı oluşturmak, çevre kirliliği ile ilgili olarak ölçüm ve analiz ölçütlerini belirlemek, uygulamak ve uygulanmasını sağlamak; çevreyle ilgili her türlü ölçüm, izleme, analiz ve kontroller yapacak laboratuvarlar kurmak, kurduklarını, bunların akreditasyon işlemlerini yapmak, yaptırmak; alıcı ortamlar konusunda ölçüm yapacak kuruluşları belirlemek.
- g) Her türlü atık bertaraf tesisine lisans vermek, bunları izlemek ve denetlemek
- ğ) Bakanlığın görev alanına giren ürünlerin ilgili mevzuat ve teknik düzenlemelere uygunluğunu ve güvenilirliğini tespit etmek amacıyla denetim yapmak, yaptırmak, yetkili kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak.
- h) Çevre envanterini ve çevre durum raporlarını hazırlamak ve Avrupa Çevre Ajansı ile ilişkileri yürütmek.
- ı) Görev alanına giren faaliyetleri izlemek ve denetlemek, uluslararası çalışmaları izlemek ve ulusal düzeyde uygulanmasını sağlamak.
- i) Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

Ayrıca, Bakanlık merkez teşkilatına ek olarak 81 Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü (ÇŞİM) de Çevre Kanunu kapsamında çevre denetim, ÇED izleme ve kontrol çalışmalarını yürütmektedir.

04 Temmuz 2011 tarihinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kurulmasından sonra Bakanlık bünyesinde bulunan ÇEDİDGM'nün organizasyon şeması Şekil 2'de verilmektedir.

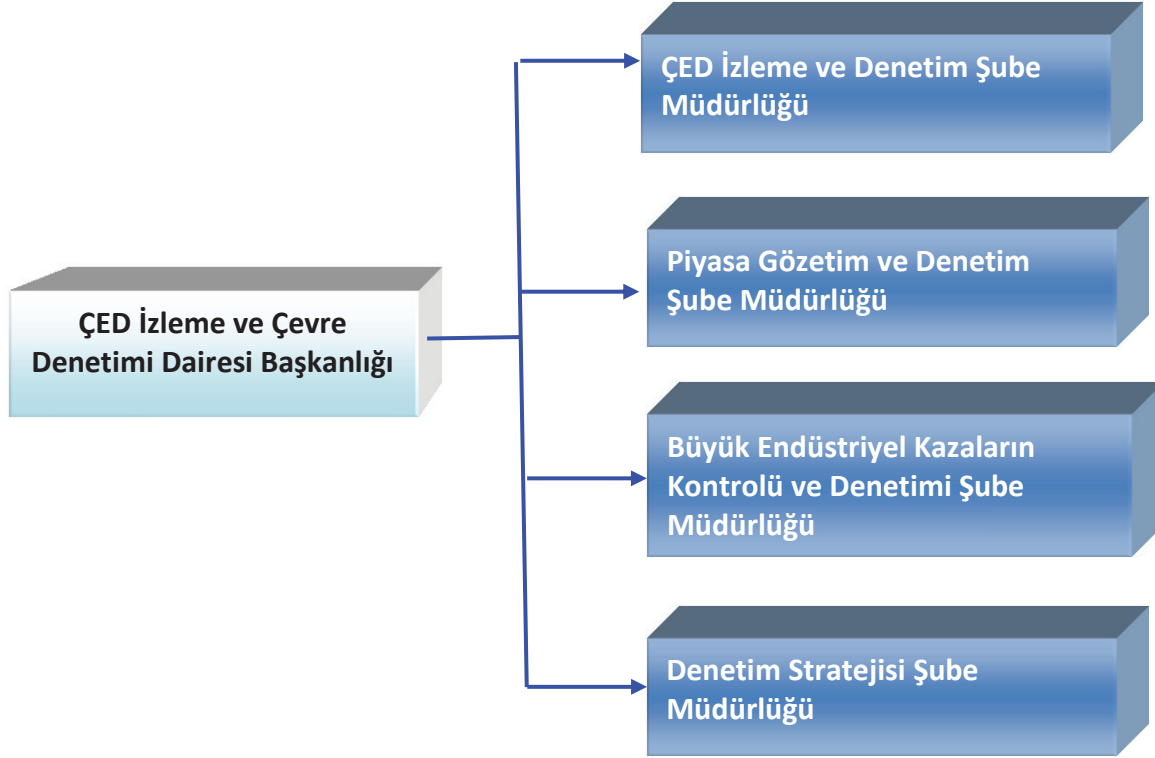

Şekil 2 - ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü Organizasyon Şeması

7.1.1 ÇED İzleme ve Denetim Faaliyetleri

2015 yılında ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan ÇED İzleme ve Çevre Denetimi Dairesi Başkanlığı tarafından Çevre Denetimi Yönetmeliği (ÇDY) kapsamında 19 kişilik teknik personeliyle çevre denetimleri gerçekleştirilmiştir.

Şekil 3- ÇED İzleme ve Çevre Denetimi Dairesi Başkanlığının Organizasyon Şeması

21 Kasım 2008 tarihli ve 27061 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak 01 Ocak 2009 tarihinden yürürlüğe giren Çevre Denetimi Yönetmeliği’nin 22 nci maddesi uyarınca ÇED İzleme ve Çevre Denetimi Başkanlığı’nın 2015 Yılı Birleşik Denetim Programı 31.12.2014 tarih 420 sayılı Bakanlık Olur’u ile onaylanmıştır. 2015 yılında 19 tesiste birleşik çevre denetimi yapılmıştır.

Ayrıca 2015 yılında ÇED İzleme ve Çevre Denetimi Başkanlığı tarafından hazırlanan program çerçevesinde ve taşra teşkilatımızın görevli personelinin de katılımlarıyla 5312 sayılı “Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanun” kapsamında; İzmir, Adana, Hatay, İstanbul, Antalya illerinde bulunan 18 kıyı tesisinde denetim gerçekleştirilmiştir.

ÇED İzleme ve Çevre Denetimi Dairesi Başkanlığı’nın 2015 yılında gerçekleştirdiği denetimler ve türleri Çizelge 10’da verilmiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez teşkilatınca 2015 yılında toplam 323 ani, şikayet denetimi ve ÇED İzleme ve Kontrol Çalışması yapılmış, çevre kirliliğine sebep olan kurum ve kuruluşlara 4.031.453 TL idari para cezası uygulanmıştır.

- 132 tesiste ÇED İzleme ve Kontrol çalışması yapılmıştır.
- Ankara ilinde 11 hastaneye Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği kapsamında denetim yapılmıştır.
- Bakanlık Merkez Teşkilatı olarak turizm ve otelcilik sektörüne yönelik çevre mevzuatı kapsamında Ankara, Eskişehir, Antalya, Aydın illerinde 66 ani denetim gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraf 14 - Kıyı tesisi denetimleri

Çizelge 10 - 2015 yılında ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen denetimler.

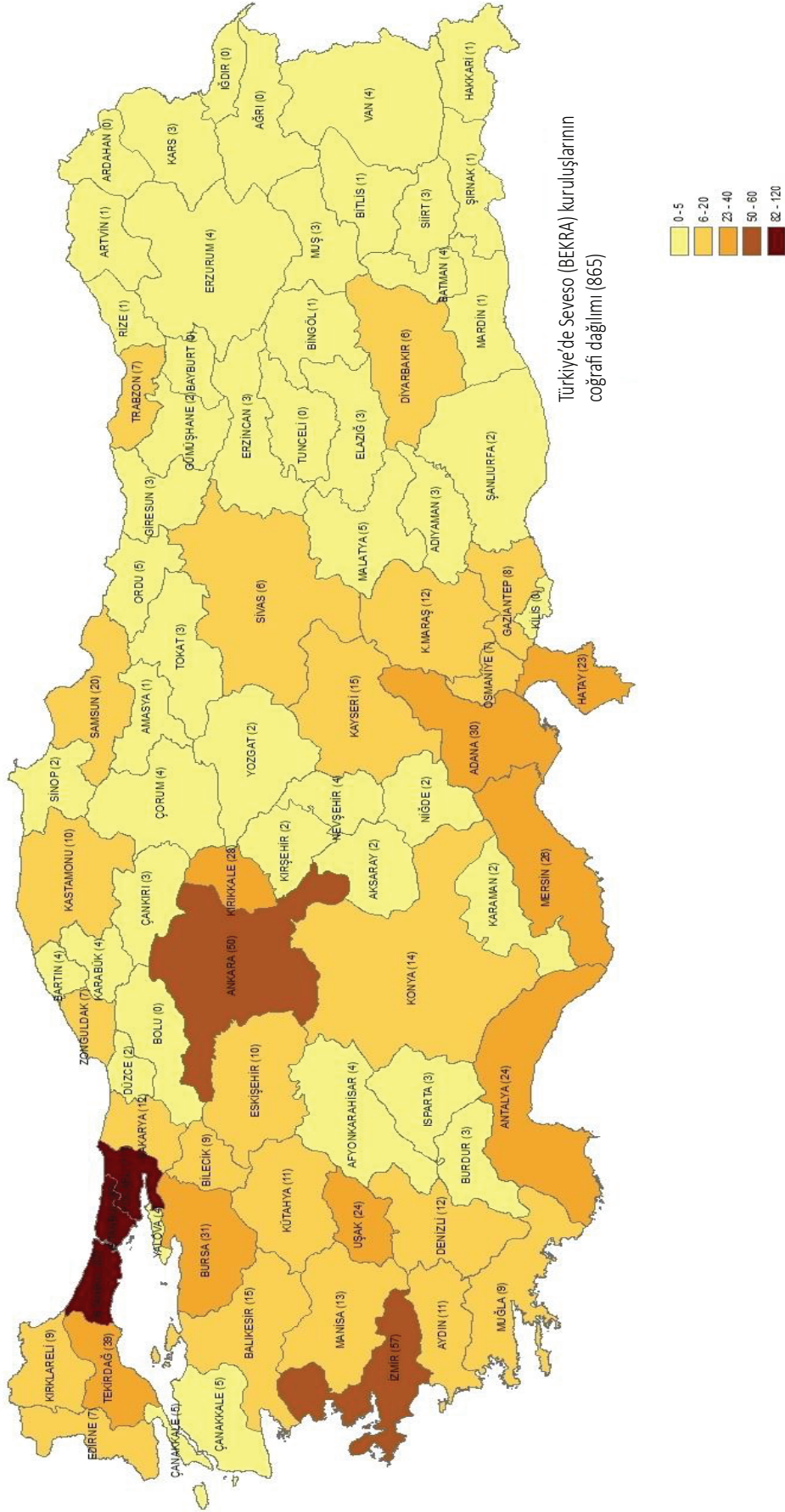
ANİ	PLANLI - BİRLEŞİK	TOPLAM
304	19	323

7.1.2. Büyük Endüstriyel Kaza Riski Taşıyan Tesislerin Denetimi Faaliyetleri

Büyük Endüstriyel Kazaların Kontrolü ve Denetimleri için (Seveso Denetimleri) yürürlük tarihi; 30/12/2013 tarihli ve 28867 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan “Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” uyarınca, 1 Ocak 2016 tarihi olarak belirlenmiştir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) ile müştereken hazırlanan,

- “Büyük Endüstriyel Kazalarla İlgili Hazırlanacak Güvenlik Raporu Tebliği” 24.01.2015 tarihli ve 29246 sayılı Resmi Gazete’de,
- “Büyük Kaza Önleme Politika Belgesi Tebliği” 04.08.2015 tarihli ve 29435 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

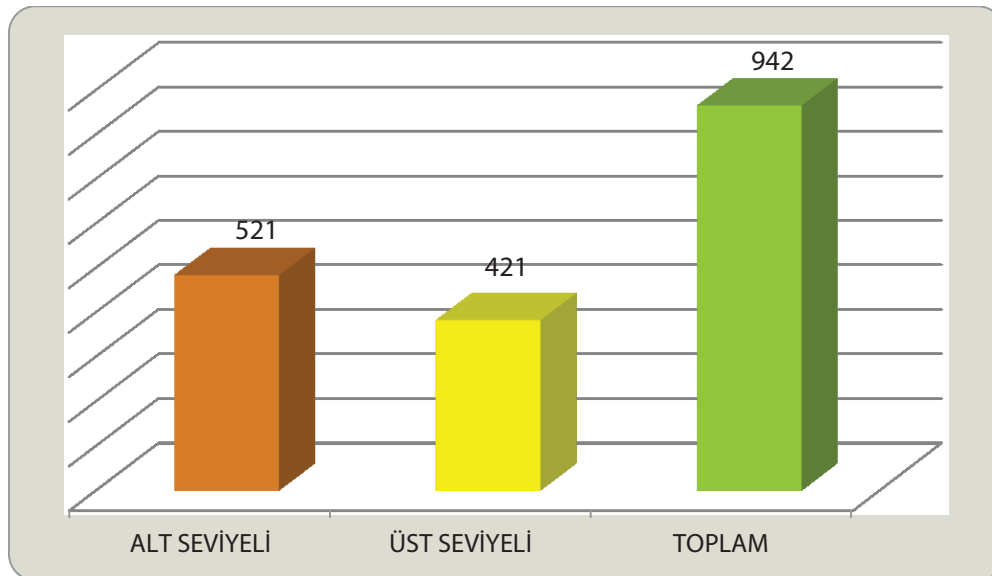

Harita 1 - 2015 Temmuz ayı itibarıyla Türkiye'de BEKRA kuruluşlarının coğrafi dağılımı (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2016)

- Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile birlikte çalışılan Dahili ve Harici Acil Durum Planı Tebliği Taslağı hazırlık çalışmaları devam etmektedir.
- 2012/18/EU sayılı “Seveso III Direktifi”ne uyum amacıyla, yönetmelik revizyon çalışmaları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile birlikte müşterek yürütülmektedir.
- Yine ÇSGB ile ortak hazırlanmakta olan Büyük Endüstriyel Kaza Riski Taşıyan Tesislerin Denetimine İlişkin Tebliğ ve Kamunun Bilgilendirilmesi rehberinin 2016 yılında yayımlanarak yürürlüğe girmesi öngörülmektedir.

2015 Ağustos ayı itibariyle İl Müdürlüklerimizce gerçekleştirilecek olan çevre denetimlerinde, Yönetmelik kapsamında yer alan kuruluşların Seveso bildirim yapma yükümlülüğünün sorgulanmasına önem verilmesi sağlanmıştır.

2015 yılı Aralık ayı sonu itibariyle Seveso Bildirim Sistemi verileri Grafik 9’da verilmektedir. BEKRA Bildirim Sistemi verilerine göre 421’i üst seviye, 521’i alt seviye olmak üzere toplam 942 tesis sisteme kayıtlı durumdadır.

Grafik 9 - 2015 Aralık ayı itibariyle Seveso Bildirim Sistemine bildirimde bulunan kuruluşların dağılımı

7.1.3. Piyasa Gözetimi ve Denetimi Faaliyetleri

Avrupa Birliği’nin piyasa gözetimi ve denetimi sistemine paralel bir sistemin Türkiye’de kurulması için hukuki altyapıyı oluşturan; 4703 sayılı “Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun” ile bu Kanun’a istinaden hazırlanan “Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik” 11 Ocak 2002 tarihinden itibaren yürürlükte bulunmaktadır. 4703 sayılı Kanun; üreticilerin piyasaya sadece güvenli ürün sürmesini zorunlu kılarken kamu kurumlarına da ürüne özel mevzuatı düzenleme ve uygulama yetkisi vermiştir.

Yönetmelik uyarınca, piyasa gözetimi ve denetiminden sorumlu kamu kuruluşları ve sorumlu buldukları ürün grupları belirlenmiştir. Yönetmelikle ayrıca; sistemin etkin işleyişinin sağlanabilmesi ve piyasa gözetimi ve denetimi yapacak kuruluşlar arasında yakın işbirliğinin kurulmasını teminen Piyasa Gözetimi ve Denetimi Koordinasyon Kurulu'nun (PGDKK) oluşturulması da hükme bağlanmıştır.

Söz konusu Yönetmelik ile düzenlenen ve koordinasyonu sağlamak, tavsiye niteliğinde kararlar almak üzere 2002 yılında kurulan "Piyasa Gözetimi ve Denetimi Koordinasyon Kurulu" Ekonomi Bakanlığı koordinatörlüğünde çalışmalarına devam etmektedir. Kurulun bir üyesi olan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bugüne kadar yapılan kurul toplantılarına katkı ve katılım sağlamıştır.

2011/12 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca PGDKK tarafından hazırlanan yıllık eylem planlarını değerlendirmek, etkin bir ithalat ve iç piyasa denetimi için temel hedef ve stratejilerle alınacak tedbirleri belirlemek ve bu amaçla üst düzeyde kararlar almak, ilgili kurumlar arasında işbirliğini ve eşgüdümü sağlamak üzere "Piyasa Gözetimi Denetimi ve Ürün Güvenliği Değerlendirme Kurulu (PG-DÜGDK)" kurulmuştur. Çevre ve Şehircilik Bakanı'nın da üyesi olduğu Kurul 2012 yılında ilk Toplantısını yaparak bir dizi karar almış ve bu kararların uygulanması için gerekli çalışmalar etkin bir şekilde yürütülmüştür.

Piyasa gözetimi ve denetimi (PGD), AB üyelik müzakerelerinde "Malların Serbest Dolaşımı" faslının açılış kriterlerinden biri olarak hazırlanmıştır. PGD kuruluşlarının yanı sıra üretici ve tüketici örgütlerinin de görüşleri alınarak hazırlanan ve Piyasa Gözetimi ve Denetimi Koordinasyon Kurulu (PGDKK) tarafından kabul edilen "2015-2017 yılı Ulusal Piyasa Gözetimi ve Denetimi Stratejisi" ile Çevre Kanunu kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı adına ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'nün sorumlu olduğu ürünler katı yakıtlardır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın ve yetki devri yapılan kurum/kuruluşların sorumluluğunda bulunan katı yakıt denetimleri 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna dayanılarak yayımlanan ikincil mevzuat kapsamında gerçekleştirilmektedir. Yürütülen piyasa gözetimi ve denetimi çalışmalarına dair tüm verileri üçer aylık dönemlerle değerlendirilmekte ve yıllık olarak yayınlanan Ulusal PGD Raporuna kaynak teşkil etmektedir. Ekonomi Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanan Ulusal PGD Raporlarına www.ekonomi.gov.tr internet adresinden ulaşılabilmektedir.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri ile yetki devri yapılan kurum/kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen katı yakıtlara ait piyasa gözetimi ve denetimi faaliyetlerine ilişkin veriler Çizelge 11'de sunulmaktadır. Ayrıca 2015 yılında gerçekleştirilen Piyasa Gözetimi ve Denetimi faaliyetlerine ilişkin ayrıntılı veriler Ek-12'de verilmektedir.

Çizelge 11– Piyasa gözetimi ve denetimlerinin yıllara göre dağılımı

	2013	2014	2015
PGD Sayısı (Adet)	24.141	20.573	17.023
Uygulanan Ceza Miktarı (TL)	1.003.346	519.681	199.952

7.2. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin Denetim Faaliyetleri

21 Kasım 2008 tarihli ve 27061 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak 01 Ocak 2009 tarihinden yürürlüğe giren Çevre Denetimi Yönetmeliği’nin 22 nci maddesi uyarınca Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri için 2015 Yılı Birleşik Denetim Programı 31.12.2014 tarih 420 sayılı Bakanlık Olur’u ile onaylanmış ve bu kapsamda denetim programına 1.365 tesis alınmıştır.

2015 yılı içerisinde 81 ÇŞİM tarafından yürütülen planlı ve plansız çevre denetimlerine ilişkin veriler sırasıyla Çizelge 12’de görülmektedir. Çizelge 12’de görüleceği üzere 2015 yılı içerisinde ÇŞİM’leri toplam 48.358 adet çevre denetimi gerçekleştirmişlerdir. Çevre denetimlerinin büyük bir kısmını ani denetimler oluşturmaktadır (şikayet denetimleri ile birlikte %85,45).

Çizelge 12 – 2015 yılında ÇŞİM tarafından gerçekleştirilen çevre denetimleri

PLANLI DENETİM	ANİ DENETİM	ŞİKAYET DENETİMİ	TOPLAM DENETİM SAYISI
7.034	33.558	7.766	48.358

2015 yılı için İl Müdürlüklerine göre denetim sayıları ve denetim türlerinin dağılımı da Ek-7’de verilmektedir.

2010-2015 tarihleri arasında Bakanlık merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından gerçekleştirilen denetim sayıları Çizelge 13’de verilmektedir.

Çizelge 13 – Çevre denetimi sayılarının yıllara göre dağılımı

	Bakanlık Merkez	İl Müdürlükleri	TOPLAM
2011	729	50.313	51.042
2012	543	38.058	38.601
2013	271	37.196	37.467
2014	295	43.674	43.969
2015	323	48.358	48.681

8. ÇEVRE KANUNU UYARINCA YAPTIRIM UYGULAMALARI

8.1. Çevre Kanunu Uyarınca İdari Para Cezası Uygulamaları

Yaptırım süreci, bir yasa veya yönetmeliğe uygunsuzluğun var olduğunun ortaya konduğu durumlarda ceza ve önlem gibi yasal araçlar kullanılarak mevzuata uygunluğun sağlanmasıdır.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun amacı bütün canlıların ortak varlığı olan çevrenin sürdürülebilir çevre ve sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda korunmasını sağlamaktır. Kanunda bu amaç ortaya konulduktan sonra, bu amacın gerçekleştirilmesi için tüm gerçek ve tüzel kişilerin uyması gereken kurallar, yerine getirmesi gereken yükümlülükler düzenlenmiş, yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediğinin izlenmesi, denetlenmesi, Kanun ve ilgili yönetmeliklerde öngörülen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde uygulanacak idari yaptırım (idari para cezası, faaliyetin durdurulması) kararları, yaptırımın uygulanmasında yetkili merciler, kararlara itiraz, adli nitelikteki cezalar kirletenin sorumluluğuna ilişkin hükümler öngörülmüştür.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nda (26'ncı madde) idari yaptırımların yanı sıra bir kısım adli nitelikteki cezalar da düzenlenmiştir.

Ayrıca, idari yaptırım kararlarının tesis edilmesi, uygulanması sırasında 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun yanı sıra 5326 sayılı Kabahatler Kanununun da önemle göz önünde bulundurulması gereklidir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda Çevreye Karşı Suçlar bölüm başlığı altında çevrenin kasten kirletilmesi, çevrenin taksirle kirletilmesi, gürültüye neden olma suçları düzenlenmiştir.

Çevre Kanununa dayalı olarak çıkarılan Yönetmelik, Tebliğ gibi ikincil düzenlemeler ile de, Çevre Kanununda esasları belirlenen, çerçevesi çizilen konuların ayrıntılarına, teknik yönlerine, uygulama usullerine yer verilmiştir.

Bakanlık merkez ve il müdürlükleri tarafından yapılan çevre denetimleri sırasında çevre mevzuatı kapsamında 2872 sayılı Kanun ve ilgili mevzuata uygunsuzluk tespit edilmesi halinde;

- Herhalde tespit edilen aykırı fiil için Kanunun 20'nci maddesinde öngörülen ve aykırı fiile karşılık gelen idari para cezasının tatbik edilmesi,
- Süre verilmesi takdir edilir ise bir yılı geçmemek kaydı ile ve bir defaya mahsus olarak süre verilmesi, verilen süre sonunda aykırılığın giderilmemesi halinde faaliyetin, tespit olunan aykırılığın mahiyetine, yürütülen faaliyetin niteliğine göre, kısmen, tamamen, süreli ya da süresiz durdurulması,
- Süre verilmediği takdirde derhal, kısmen veya tamamen, süreli ya da süresiz olarak faaliyetin durdurulması,

gerekmektedir.

2015 yılı içerisinde tespit edilen uygunsuzluklar sonucunda Çevre Kanunu'na muhalefet nedeni ile uygulanan idari para cezaları 28 Aralık 2014 tarih ve 29219 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "2872 Sayılı Çevre Kanunu Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (2015/1)" kapsamında gerçekleştirilmiştir. 2015 yılında uygulanan idari para cezalarına yönelik Tebliğ, Ek-1'de bulunmaktadır.

ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü (ÇEDİDGM) bünyesinde bulunan ÇED İzleme ve Çevre Denetimi Dairesi Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen 323 denetim sırasında tespit edilen 142 uygunsuzluk karşılığında 4.031.453 TL idari para cezası uygulanmıştır. Ayrıca 50 adet işletmeye de durdurma cezası verilmiştir. 2015 yılı içerisinde ÇEDİDGM tarafından gerçekleştirilen çevre denetimleri, uygulanan ceza miktarları ve idari yaptırım sayısı Çizelge 14'de verilmektedir.

Çizelge 14– 2015 yılında ÇEDİDGM tarafından gerçekleştirilen çevre denetimleri, uygulanan ceza miktarları ve sayısı

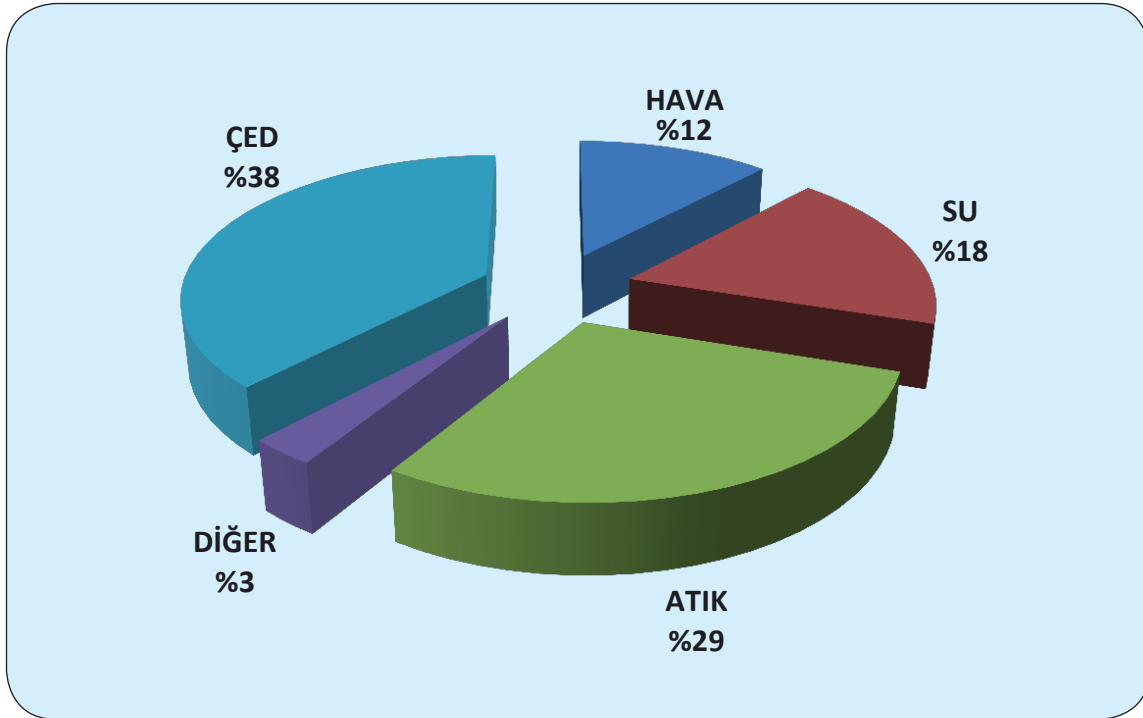
	DENETİM SAYISI	İDARİ YAPTIRIM SAYISI	CEZA MİKTARI (TL)	DURDURMA
ÇEDİDGM	323	142	4.031.453	50

Çizelge 15’de 2015 yılında işletmelere ÇEDİDGM tarafından uygulanan ceza miktarları ve idari yaptırımların sayısı verilmektedir. 2015 yılı içerisinde ÇEDİDGM tarafından en fazla ÇED konusunda idari yaptırım (73) uygulanmış ve bunun karşılığında da işletmelere 1.533.143 TL para cezası kesilmiştir. ÇEDİDGM tarafından işletmelere atık konusunda 25 uygunsuzluk karşılığında 1.180.388 TL, su kirliliği konusunda 25 uygunsuzluk karşılığında 711.138 TL idari yaptırım uygulanmıştır.

Çizelge 15– 2015 yılında ÇEDİDGM tarafından uygulanan ceza miktarları

	Ceza Miktarı (TL)	Uygulanan İdari Yaptırım Sayısı
Hava	494.410	16
Su	711.138	25
Toprak	0	0
Atık	1.180.388	25
ÇED	1.533.143	73
Diğer	112.374	3
TOPLAM	4.031.453	142

Grafik 10’da ÇEDİDGM tarafından 2015 yılında işletmelere uygulanan ceza miktarlarının dağılımı görülmektedir. 2015 yılında işletmelere uygulanan ceza miktarlarının dağılımı incelendiğinde, idari cezalar %38’i ÇED Yönetmeliği, %29’u atık ve %18’i de su konusunda gerçekleşmiştir.

Grafik 10 - 2015 yılında ÇEDİDGM tarafından uygulanan ceza miktarlarının dağılımı

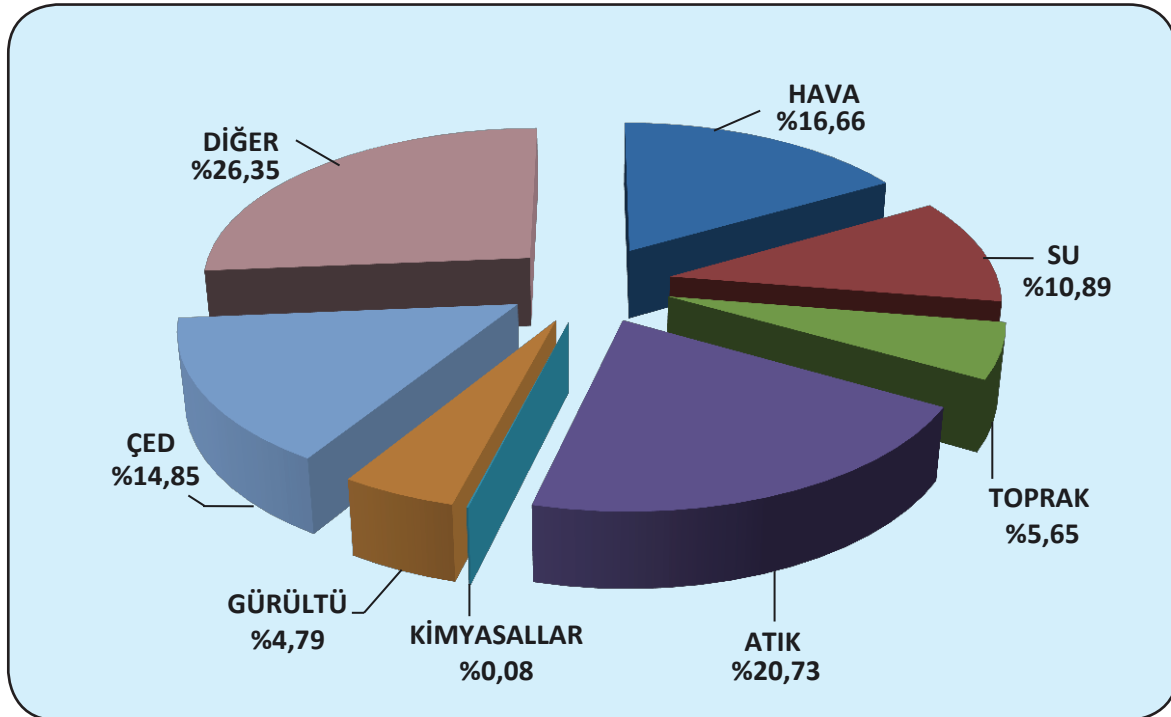

Çizelge 16 incelendiğinde 2015 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından uygulanan 2.653 idari yaptırım sonucunda toplam 114.845.656 TL ceza kesildiği görülmektedir.

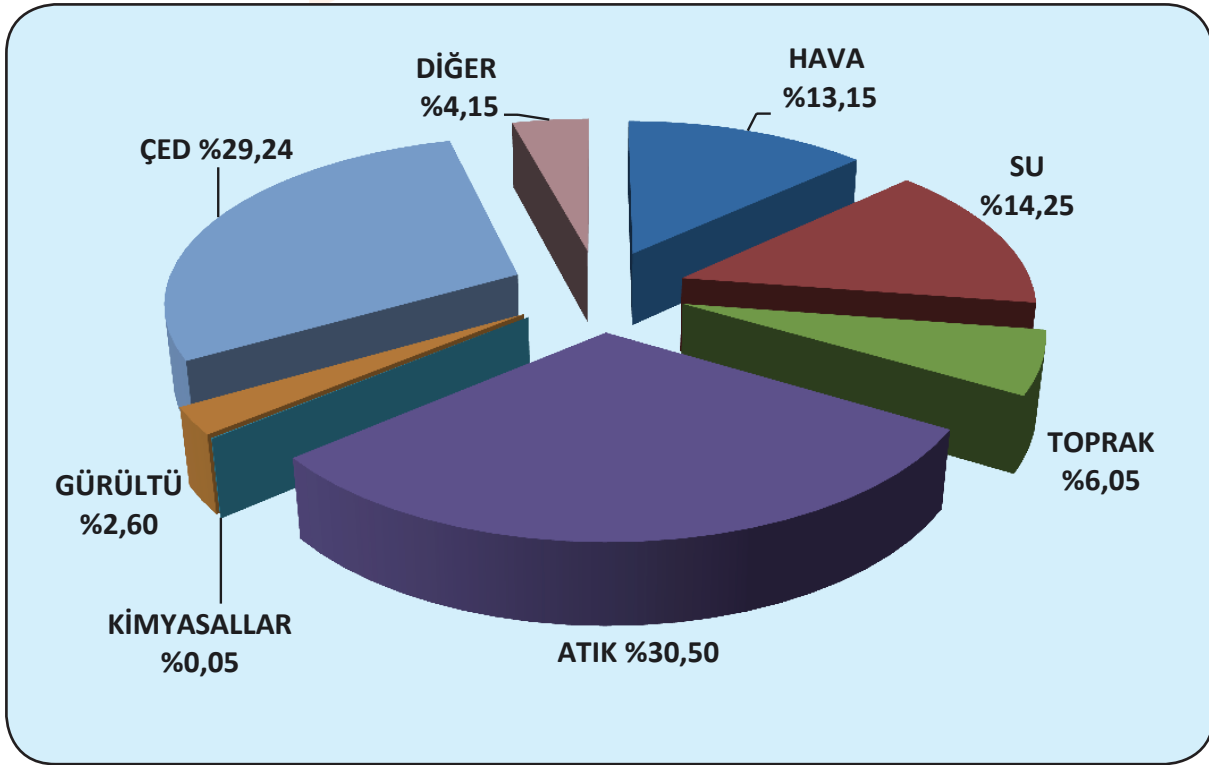
Çizelge 16 – 2015 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı

	Ceza Miktarı (TL)	Uygulanan İdari Yaptırım Sayısı
Hava	15.100.115	442
Su	16.370.227	289
Toprak	6.947.829	150
Atık	35.033.370	550
Kimyasallar	58.120	2
Gürültü	2.984.576	127
ÇED	33.581.463	394
Diğer	4.769.956	699
TOPLAM	114.845.656	2.653

Grafik 11 ve Grafik 12’de 2015 yılında ÇŞİM’leri tarafından işletmelere uygulanan idari yaptırım sayılarının ve idari yaptırım miktarlarının konulara göre dağılımı verilmektedir. 2015 yılında ÇŞİM’leri en fazla olarak atık konusunda (35.033.370 TL) ve ÇED Yönetmeliği kapsamında (33.581.463 TL) ceza uygulamışlardır.

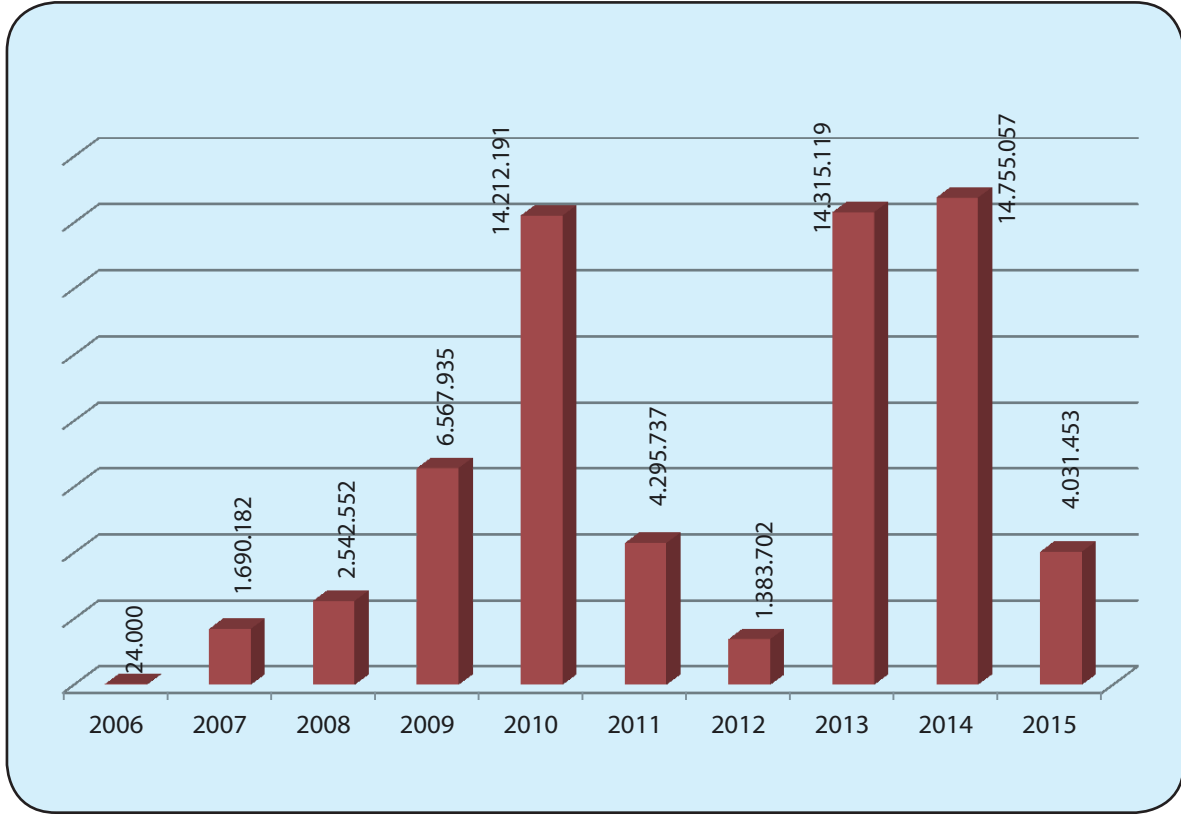
Grafik 11- 2015 yılında ÇŞİM’leri tarafından uygulanan idari yaptırım sayılarının konulara göre dağılımı

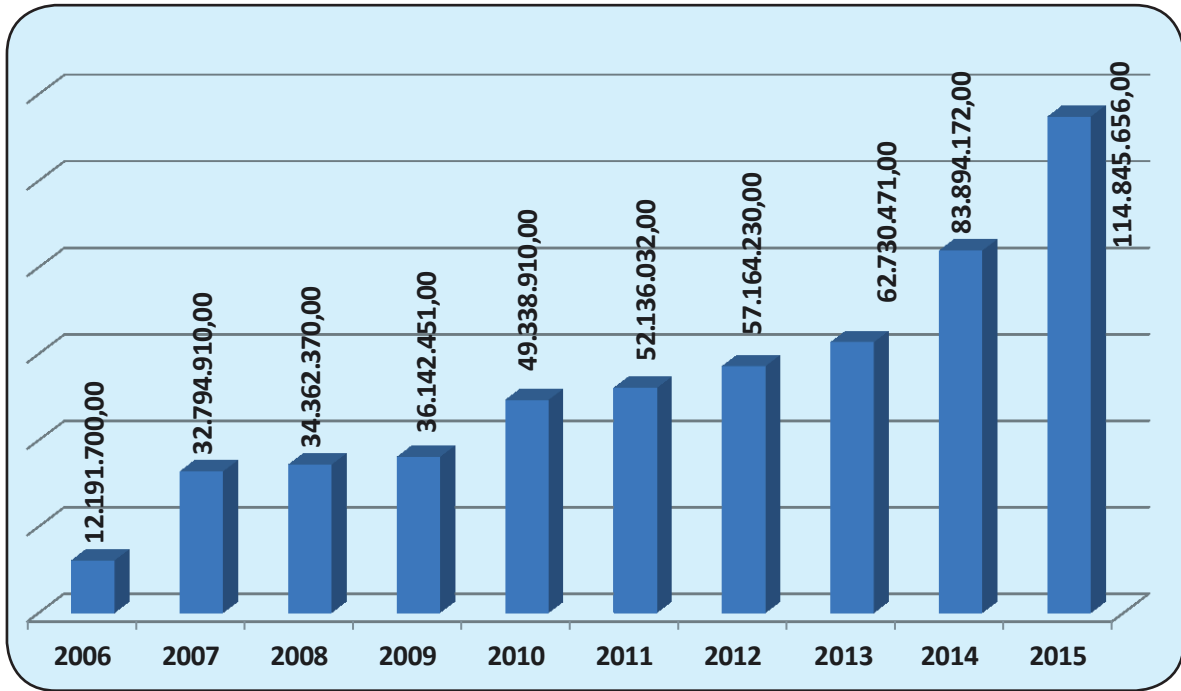
Grafik 12 – 2015 yılında ÇŞİM’leri tarafından uygulanan idari yaptırım miktarlarının konulara göre dağılımı

Çizelge 17 - Yıllara göre Bakanlık tarafından Çevre Kanunu uyarınca uygulanan toplam ceza miktarları (TL)

	Bakanlık Merkez	ÇŞİM	TOPLAM
2006	24.000	12.191.700	12.215.700
2007	1.690.182	32.794.910	34.485.092
2008	2.542.552	34.362.370	34.829.596
2009	6.567.935	36.142.451	42.710.386
2010	14.212.191	49.338.910	63.551.101
2011	4.295.737	52.136.032	56.431.769
2012	1.383.702	57.164.230	58.547.932
2013	14.315.119	62.730.471	77.045.590
2014	14.755.057	83.894.172	98.649.229
2015	4.031.453	114.845.656	118.877.109

Grafik 13- Yıllara göre Bakanlık merkez teşkilatı tarafından Çevre Kanunu uyarınca uygulanan toplam ceza miktarı

Grafik 14 - Yıllara göre İl Müdürlükleri tarafından Çevre Kanunu uyarınca uygulanan toplam ceza miktarı

8.2. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

Çevre Kanununun 15 inci maddesinde, 2872 sayılı Kanun ve bu Kanun uyarınca yayımlanan yönetmeliklere aykırılık halinde aykırılığa sebep olan faaliyetin, bir defaya mahsus olarak ve bir yılı aşmayacak şekilde süre verilmesi halinde, verilen süre sonunda aykırılığın giderilmemiş olması durumunda süre sonunda, süre verilmediği takdirde derhal, kısmen veya tamamen, süreli veya süresiz olarak durdurulacağı hüküm altına alınmıştır. Bu kapsamda durdurma kararı Bakanlık merkezde ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürü, illerde ise Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğüdür.

Ayrıca 2872 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin son fıkrasında, faaliyetin durdurulmasına ilişkin olarak Çevresel Etki Değerlendirmesi süreci bakımından süre ve durdurma kararı verecek makam ile ilgili olarak özel bir hüküm getirerek uyarınca çevresel etki değerlendirilmesi incelemesi yapılmaksızın başlanan faaliyetlerin Bakanlıkça, proje tanıtım dosyası hazırlanmaksızın başlanan faaliyetlerin ise mahallin en büyük mülki amirince ve süre verilmeksizin durdurulacağını belirtmiştir.

Faaliyetlerin durdurulması:

Madde 15 – (Değişik: 26/4/2006 – 5491/12 md.) Bu Kanun ve bu Kanun uyarınca yayımlanan yönetmeliklere aykırı davranışlara söz konusu aykırı faaliyeti düzeltmek üzere Bakanlıkça ya da 12 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca denetim yetkisinin devredildiği kurum ve merciler tarafından bir defaya mahsus olmak üzere esasları yönetmelikle belirlenen ve bir yılı aşmamak üzere süre verilebilir.

Faaliyet; süre verilmemesi halinde derhal, süre verilmesi durumunda, bu süre sonunda aykırılık düzeltilmez ise Bakanlıkça ya da 12 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca denetim yetkisinin devredildiği kurum ve merciler tarafından kısmen veya tamamen, süreli veya süresiz olarak durdurulur. Çevre ve insan sağlığı yönünden tehlike yaratan faaliyetler süre verilmeksizin durdurulur.

Çevresel Etki Değerlendirmesi incelemesi yapılmaksızın başlanan faaliyetler Bakanlıkça, proje tanıtım dosyası hazırlanmaksızın başlanan faaliyetler ise mahallin en büyük mülki amiri tarafından süre verilmeksizin durdurulur.

2015 yılı içerisinde 26 Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından 61 tesise, Bakanlık Merkez teşkilatı tarafından da 50 tesise ve toplamda da 111 tesise kapatma/durdurma kararı verilmiştir. Çevre Kanunu uyarınca uygulanan kapatma/durdurma kararlarına ilişkin ayrıntılı veriler Çizelge 17'de verilmektedir.

Çizelge 18 - 2015 yılında Çevre Kanunu uyarınca Bakanlık merkez ve ÇŞİM'leri tarafından verilen durdurma kararlarının sayısı

	İL	KAPATMA / DURDURMA
1	Adana	1
2	Artvin	1
3	Aydın	2
4	Bitlis	1
5	Bursa	1
6	Eskişehir	4
7	Giresun	2
8	Hatay	1
9	Isparta	5
10	İstanbul	1
11	Kırklareli	1
12	Kocaeli	5
13	Konya	1
14	Ordu	1
15	Rize	2
16	Sakarya	6
17	Samsun	3
18	Tekirdağ	9
19	Tokat	4
20	Tunceli	2
21	Karaman	1
22	Kırıkkale	1
23	Ardahan	1
24	Karabük	1
25	Osmaniye	2
26	Düzce	2
	İL Toplamı	61
	Bakanlık Merkez	50
	TOPLAM	111

9. ÇEVRE DENETİMİNDE YETKİ DEVRİ

Çevre Kanunu, Madde 12 ile denetim yetkisinin gerektiğinde Bakanlıkça;

- il özel idarelerine,
- çevre denetim birimlerini kuran belediye başkanlıklarına,
- Denizcilik Müsteşarlığına,
- Sahil Güvenlik Komutanlığına,
- 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununa göre belirlenen denetleme görevlerine devredileceği hükmünü getirmiştir.

Denetim yetkisini devralan kamu kurumunun idari yaptırım kararını verme yetkisini de devralması söz konusudur. Çevre Kanunu'nun 24 üncü maddesine göre; bu Kanunda öngörülen idarî yaptırım kararlarını verme yetkisi Çevre ve Şehircilik Bakanlığına ait olmakla beraber bu yetki, 12 nci maddenin birinci fıkrası uyarınca denetim yetkisinin devredildiği, yukarıda belirtilen kurum ve merciler tarafından da kullanılacaktır.

Çizelge 19'de, Çevre Kanunu uyarınca yetki devri yapılan kurumlar ve yetki devri yapılan konu başlıkları verilmektedir. Bakanlık en fazla olarak Isınmadan Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği kapsamında belediyelere yetki devri yapmıştır.

Çizelge 19– Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından denetim ve yaptırım uygulama konusunda yetki devri yapılan kurumlar ve konu başlıkları

İLGİLİ YÖNETMELİK	GENELGE NO	YETKİ DEVRİ YAPILAN KURUMLAR	SAYI
Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği	2872-12 mad.	Belediye Başkanlıkları	95
Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıkları	2008/6	İstanbul, Ankara, Kocaeli, Sakarya, Gaziantep, Bursa, Ordu Büyükşehir Belediye Başkanlıkları	7
Isınmadan Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği	2006/19	Belediye Başkanlıkları	165
Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği	2006/16	Belediye Başkanlıkları Sahil Güvenlik Komutanlığı Trafik Denetim Ekipleri	101
Denizlerde Kurulacak Balık Çiftlikleri	2010/11	Sahil Güvenlik Komutanlığı	1
Gemilerden Kaynaklanan Deniz Kirliliği	2011/9	Sahil Güvenlik Komutanlığı Denizcilik Müsteşarlığı İstanbul, Kocaeli, Mersin, Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlıkları	6

Gemilerden Kaynaklanan Kirliliğin Denetimi ve Yaptırım Uygulanması konusunda Bakanlıkça yetki devri yapılan kurumlar tarafından 2015 yılında uygulanan idari para cezalarına ilişkin bilgi Çizelge 20'de yer almaktadır.

Çizelge 20 - Gemilerden kaynaklanan kirliliğin denetimi ve yaptırım uygulanması konusunda yetki devri yapılan kuruluşlar tarafından 2015 yılında uygulanan ceza miktarı

CEZAYI KESEN KURUM	2015 TOPLAM UYGULANAN CEZA SAYISI	2015 TOPLAM UYGULANAN CEZA MİKTARI (TL)
Sahil Güvenlik Komutanlığı	276	2.500.022,00
Denizcilik Müsteşarlığı	--	--
İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı	90	2.681.020,00
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı	19	892.036,00
Antalya Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı	9	211.946,90
Mersin Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı	32	1.525.078,00
TOPLAM	426	7.810.102,90

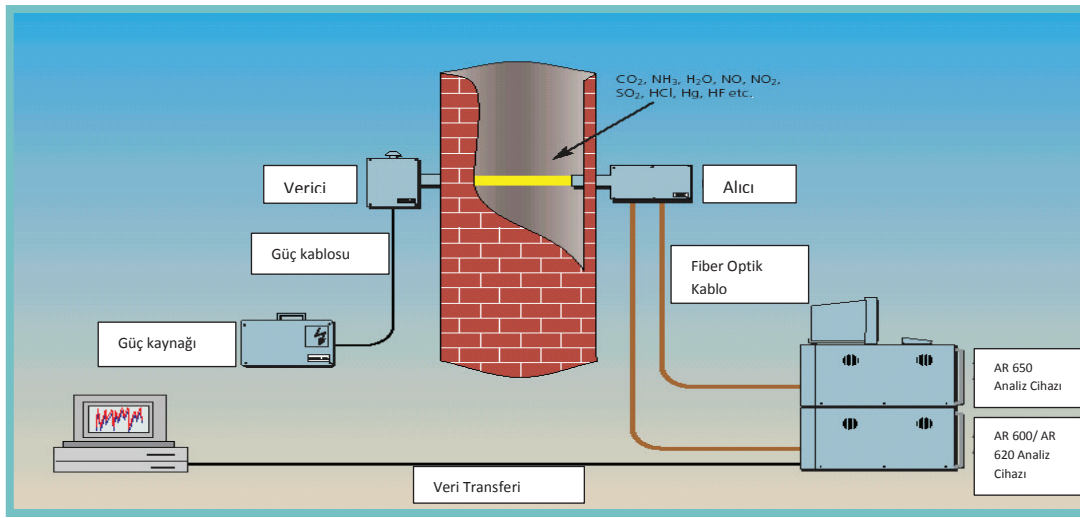
Gemilerden Kaynaklanan Kirliliğin Denetimi ve Yaptırım Uygulanması konusunda Bakanlıkça yetki devri yapılan kurumlar tarafından 2006-2015 yılları arasında uygulanan idari para cezalara ilişkin bilgi Ek-14'de yer almaktadır.

10. ÇEVRESEL İZLEME ÇALIŞMALARI

10.1. Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri

Kirletici vasfı yüksek sanayi tesislerinin baca gazı çıkış emisyonlarının sürekli izlenmesi Çevre ve Şehircilik Bakanlığının öncelikli çalışma konuları arasında yer almaktadır.

Konu ile ilgili bir AB standardı olan “Sabit Kaynaklarda Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemlerinin Kalite Güvence Sistemi EN 14181” esas alınarak birçok teknik hususları içeren Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri Tebliği 12 Ekim 2011 tarih ve 28082 sayılı Resmi Gazete de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Şekil 4 – Emisyon ölçüm sistemi temsili şeması

Kirletici vasfı yüksek sanayi tesislerinin bacalarından kaynaklanan emisyonları izlemek üzere; 2015 yılında Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri (SEÖS) kapsamında 104 tesise ait 370 bacanın çevrimiçi (online) bağlantısı gerçekleştirilmiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 2015 yılı sonu itibarıyla toplamda 155 tesise ait 513 baca çevrimiçi (online) olarak izlenmektedir.

Tekirdağ Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünden gelen talep üzerine, İl Müdürlüğü personeline SEÖS konusunda yerinde eğitim verilmiştir.

TS EN 14181 kapsamında yetki verilen çevre ölçüm ve analiz laboratuvarlarının (9 adet) SEÖS konusunda sahada çalışacak personeline eğitim verilerek; 30 adet personelin yetkilendirilmesi yapılmıştır.

Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemleri Tebliği kapsamında Karabük ilinde faaliyet gösteren tesislerin bacalarında bulunan SEÖS'ler ile ilgili olarak incelemelerde bulunulmuştur.

“Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarları Yeterlik Yönetmeliği” kapsamında, Çevre Ölçüm ve Analizleri Yeterlik Belgesi verilen Çevre Laboratuvarlarının emisyon ve imisyon konularında çalışan personeli için Mart 2015’de 2 grup ve Kasım 2015’de 1 grup olmak üzere toplamda 3 grup halinde sertifikasyon eğitimi gerçekleştirilmiştir. “Emisyon- İmisyon Ölçümlerinde Kullanılan Standartlar ve Ölçüm Yöntemleri” konulu eğitimde, emisyon ve imisyon konularında sektörde şu anda aktif olarak görev yapan personel ile bu sektörde daha sonra çalışmak isteyen özel kişiler veya Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na Çevre Ölçüm ve Analizleri Yeterlik Belgesi başvurusunda bulunacak akredite laboratuvar personeline yönelik yapılmıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı personeline yönelik olarak 23-26.11.2015 tarihleri arasında “Emisyon- İmisyon Ölçümlerinde Kullanılan Standartlar ve Ölçüm Yöntemleri ve SEÖS Uygulamaları-Denetimleri” konulu hizmet içi eğitim 161 kişinin katılımıyla düzenlenmiştir.

Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarları Yeterlilik Yönetmeliği kapsamında; emisyon, imisyon, gürültü ve SEÖS kapsamlarında belgelendirme denetimlerine teknik destek sağlanmıştır. Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarları Yeterlilik Yönetmeliği kapsamında emisyon ve imisyon kapsamlarında 10 adet ani denetim gerçekleştirilmiştir.

Avrupa Kirletici Salım ve Taşıma Kaydının (E-PRTR) ülkemize uyumlaştırılması için IPA-I 2013 programına sunulan “Türkiye’de E-PRTR konusunda Kapasitenin Geliştirilmesi Projesi”nin ihale dokümanlarının hazırlanması için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Avrupa Birliği Bakanlığı arasında imzalanan Çerçeve Sözleşme kapsamında çalışmalar ta-

mamlanmış ve ilgili projenin ihale dokümanları hazırlanmıştır. Merkezi Finans ve İhale Biriminin gerekli hazırlıkları tamamlamasının ardından ihale süreci başlayacaktır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın 2015/02 sayılı İthal Katı Yakıtlar Genelgesi Tablo 8 kapsamında termik santrallerin kullandığı kömürde uçucu madde sınır değerleri ile ilgili 5 adet tesisin SEÖS verileri incelenerek, kömür ithalinin yapılıp yapılmamasına esas olmak üzere İzin ve Lisans Dairesi Başkanlığı’na 1 aylık ölçüm verileri gönderilmiştir.

SEÖS kapsamında bağlantı yapılması gereken tesislerin envantere işlenmesi ve bu envanterin güncellenmesi yapılmıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından Çevre Ölçüm ve Analiz Laboratuvarları Yeterlilik Yönetmeliği kapsamında emisyon ölçümleri gerçekleştiren laboratuvarların, gerçekleştirecekleri ölçümlerin; tarih, saat, parametre vb detaylarının girişini yaptıkları Emisyon Ölçüm Paneli işletilmiş ve yönetilmiştir.

10.2. Sürekli Atıksu İzleme Çalışmaları

Kurulu kapasitesi 10.000 m³/gün ve üzeri olan atıksu arıtma tesisleri sürekli 7/24 on-line izlenmektedir. Tesislerde;

- Sıcaklık,
- pH,
- Çözünmüş oksijen,
- Elektriksel iletkenlik,
- Debi parametreleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkezi yazılımına on-line olarak iletilmektedir.

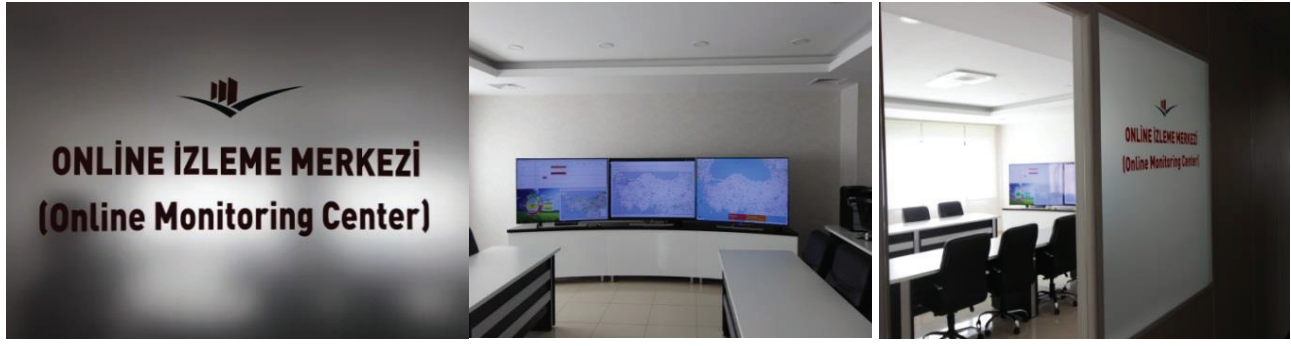
22/03/2015 tarihli ve 29303 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri Tebliği” ile izleme sistemlerine; Kimyasal Oksijen İhtiyacı (KOİ) ve Askıda Katı Madde (AKM) parametreleri eklenmiştir. Eklenen yeni parametreler ile birlikte otomatik numune alma cihazlarının kurulumları sağlanmaktadır. 2015 yılında sürekli atıksu izleme çalışmalarında entegrasyonu sağlanan tesis sayısı 191’e yükselmiştir. Bu sayede uzaktan ve etkin denetim mekanizması geliştirilmiştir. Sürekli atıksu izleme çalışmalarında ilave parametreler erken uyarı sistemi için kullanılacaktır.

Şekil 5 – Atık Su İzleme Ağı Giriş Ekranı

İnternet ortamından sisteme giriş için hem tesislere hem de İl Müdürlüklerine kullanıcı adı ve şifre tanımlanmaktadır ve atık su izleme web sitesi ile verilere erişilebilmektedir.

Bakanlığın uzaktan denetim ve müdahale imkanını artıran “sürekli izleme sistemleri” on-line izleme merkezi ile tek merkezden yönetilmekte ve tüm veriler görüntülenebilmektedir.

10.3. Evsel ve Endüstriyel Kirlilik İzleme Çalışmaları

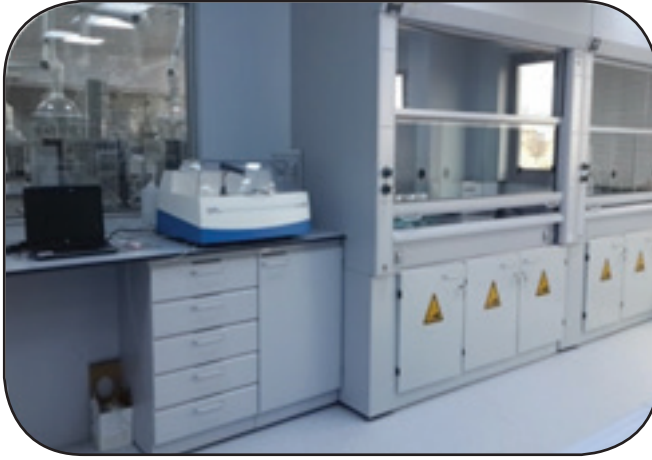
Evsel ve Endüstriyel Kirlilik İzleme Programı (EKİP) ile havzalarda mevsimsel izleme çalışmaları yürütülmektedir. Program ile Ergene, Küçük Menderes, Gediz ve Bakırçay, Sakarya ve Susurluk Havzalarında alıcı ortamlarda su izleme çalışmalarının yapılarak sıcak noktaların belirlenmesi ve havza bazında kirliliğin önlenmesine yönelik gerekli önlemlerin alınmasına veri sağlanması amaçlanmıştır. Havzalarda mevsimsel numuneler alınıp, analizleri Çevre Referans Laboratuvarında (ÇRL) ve laboratuvara ait mobil su ve atık su laboratuvarında yapılmaktadır. EKİP ile ilk kez havzalarda 4 yıldır düzenli mevsimsel izleme çalışmaları yapılmıştır.

2015 yılında 6 havzada toplam 83 noktada izleme çalışması tamamlanmış olup, final raporu hazırlanmaktadır. 2014 yılı su kalitesi izleme raporu hazırlanmıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde faaliyetini sürdüren ÇRL, Su, Atık Su, Deniz Suyu, Toprak, Arıtma Çamuru, Katı Atık, Sediment, Atık Yağ, İzolasyon Sıvılar, Kömür ve Fuel-Oil kapsamlarında 220 adet parametreden akreditedir.

Çevre Referans Laboratuvarında ölçüm ve analizi yapılan parametre sayısının kademeli olarak artırılması planlanmakta olup 31 Aralık 2015 tarihi itibariyle 38'i su/atık su, 102'si yakıt, 12'si toprak/arıtma çamuru, 10'u baca gazı, 843'ü hava numunesi olmak üzere, toplam 1.005 numunede 8.500'e yakın parametrenin analizi tamamlanmıştır. Mobil Su ve Atık Su Analiz Laboratuvarı tarafından alınan havza izleme numuneleri ile Manisa, İzmir, Karabük, Tekirdağ ve Kırklareli illerinden alınan denetim numuneleri ile birlikte laboratuvarımızda yapılan analizlerin sayısı 1.403 numunede yaklaşık 19.000 parametredir.

2014 yılında Bakanlık tarafından yapılan yaklaşık 5.000.000 TL yatırımla kurulan PCDD/PCDF analiz laboratuvarında çalışmalara devam edilmektedir. Çevre Mevzuatının gereklerini yerine getirebilmek amacıyla, Bakanlık laboratuvarı son teknoloji alt yapı ve güvenlik tedbirleri ile donatılarak, modernize edilmektedir. 2014 yıllarında revizyonu tamamlanan bölümlerin dışında AR-GE Laboratuvarı, Yeterlilik Test Laboratuvarı ile Atık Deposu bölümleri Çevre Referans laboratuvarı bünyesine katılmıştır.

2008 yılından bu yana ilgili kamu ve özel kurum/kuruluş laboratuvarlarını su izleme konusunda teknik ve idari bakımdan ulusal ve uluslararası mevzuatlar kapsamında bilgilendirmek üzere "Su, Atık Su, Toprak, Arıtma Çamuru, Katı Atık, Atık Yağ ve İzolasyon Sıvılarından Numune Alma", "Emisyon- İmisyon Ölçümlerinde Kullanılan Standartlar ve Ölçüm Yöntemleri"ne yönelik eğitimler düzenlemektedir.

2015 yılında Savunma Sanayi ve Teknoloji Eğitim Merkezinde düzenlenen 4 eğitimde (SATEM) yaklaşık 240 kişiye "Su ve Atık Sudan Numune Alma Eğitimi" verilmiştir.

Özel ve kamuya ait çevre laboratuvarları personeli için 16-18 Kasım 2015 tarihleri arasında "Su ve Atık Sudan Numune Alma Eğitimi", 19-21 Kasım 2015 tarihleri arasında "Toprak, Arıtma Çamuru ve Katı Atıktan Numune Alma Eğitimi", 14-16 Aralık 2015 tarihleri arasında "Atık Yağlardan ve İzolasyon Sıvılarından Numune Alma Eğitimi" düzenlenmiştir. Eğitimlere toplam 482 kişi katılım sağlamıştır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müsteşarlık Makamının Olur'u ile çalışmalarına başlanan TS EN ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi Standardı kapsamında, Türk Standartları Enstitüsü yetkililerince 2015 yılı Kasım ayı içerisinde yapılan denetim neticesinde, laboratuvarımız "Çevre Yönetim Sistemi Belgesi"ni almaya hak kazanmıştır.

10.4. Denizlerde Bütünleşik Kirlilik İzleme Çalışmaları

644 sayılı KHK'nın 9 (f) bendi gereği, taraf olunan uluslar arası sözleşmeler (Barcelona ve Bükreş) Ulusal Mevzuat (KAAV, SKKY, ...) ve AB Mevzuatı (SÇD, DSÇD) çerçevesinde "Denizlerde Bütünleşik Kirlilik İzleme Çalışması" yürütülmektedir. Çalışma ile tüm denizlerimizde meydana gelen kirlilik düzenli olarak izlenerek, Ulusal deniz ve kıyı yönetimi politika ve stratejilerinin belirlenmesine altlık oluşturulması amaçlanmaktadır. 2015 yılında tüm denizlerimizde kıyı suları, geçiş suları ve deniz sularında toplam 269 noktada; fizikokimyasal, kimyasal ve biyolojik

izleme, ayrıca 9 noktada mikroplastik ve 22 noktada radyoaktivite çalışması yapılmıştır. 2014-2016 dönemini kapsayan izleme çalışmaları TÜBİTAK-MAM ile birlikte yürütülmektedir. İlk defa düzenli izlemeye geçilmiş ve 2015 yılında ilk kış dönemi verileri elde edilmiştir.

2016 yılında ülkemizde ilk defa kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarının ve üniversitelerimizin geniş katılımı ile "1. Ulusal Denizlerde İzleme ve Değerlendirme Sempozyumu" düzenlenecek ve her deniz için "Denizlerin Çevresel Durumunun Değerlendirilmesi" özet raporları hazırlanacaktır.

10.5. Hava Kalitesi İzleme

Türkiye'de hava kalitesi şu anda 195 sabit ve 4 mobil hava kalitesi ölçüm aracıyla günde 24 saat süreyle ve saatlik sonuçlarla izlenmektedir. Sonuçlar www.havaizleme.gov.tr web sitesinde 2005 yılından beri kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Isınma kaynaklı başlıca hava kirleticileri olan partikül madde ve kükürtdioksit 81 ilde 195 noktada ölçülmektedir. Hava kalitesinin daha az belirsizlikle daha çok parametrede ölçülebilmesi açısından bu sayının 330 olması hedeflenmektedir. AB Mevzuatına uyum süreci kapsamında 2008 yılından beri hava kalitesi sınır değerleri kademeli olarak azaltılmakta olup partikül madde ve kükürtdioksit parametreleri için AB sınır değerlerine 2019 yılında ulaşılabilecektir.

2015 yılında;

Hava Kalitesi Ön Değerlendirme Çalışmaları olarak:

- Ankara Temiz Hava Merkezine (THM) bağlı 13 ilde ön değerlendirme çalışmaları tamamlanmıştır.
- Konya THM'ye bağlı 10 ilde ön değerlendirme amaçlı ölçüm ve analiz çalışmaları tamamlanmış toplam 52 gün saha çalışması yapılmıştır.
- Adana THM'ye bağlı 7 ilde ön değerlendirme amaçlı ölçüm ve analiz çalışmaları tamamlanmış toplam 72 gün saha çalışması yapılmıştır.
- Diyarbakır THM'ye bağlı 15 ilde ön değerlendirme ihalesi gerçekleştirilmiş, yüklenici ile sözleşme imzalanmış ve 13 gün saha çalışması yapılmış olup ölçüm çalışmalarına başlanacaktır.

Yeni Hava Kalitesi İzleme İstasyonu Kurulum Çalışmaları:

- Samsun THM'ye bağlı 8 ilde 20 adet yeni istasyon kurulmuş, 30 gün saha çalışması yapılmıştır.
- İzmir THM'ye bağlı 6 ilde 39 adet yeni istasyonun yer tespiti çalışmaları tamamlanmış 128 gün yer seçimi için saha çalışması yapılmıştır.
- Erzurum THM'ye bağlı 11 ilde 16 adet yeni istasyonun yer tespiti çalışmaları tamamlanmış 40 yer seçimi, 131 gün kabin ve su basmanı kontrolü amaçlı saha çalışması yapılmıştır.

Ölçülen parametre sayısı bu bölgelerde 2'den 6'ya çıkarılmıştır.

THM Bina Kurulum Çalışmaları olarak:

- Konya, Adana ve Erzurum THM'leri binaları tamamlanmış olup toplam 42 gün saha çalışması yapılmıştır.
- Samsun ve İzmir THM'lerin binaları ise 2016 yılı Temmuz ayında tamamlanması planlanmakta olup çalışmalar devam etmektedir.
- Diyarbakır THM için Kasım 2015 yılında ihalesi yapıldı, Aralık 2016'da binanın tamamlanması planlanmaktadır.

11. ULUSLARARASI DENETÇİ AĞLARI ÇALIŞMALARINA KATILIM, PROJELER VE EĞİTİM ÇALIŞMALARI

11.1. IMPEL Ağı Çalışmalarına Katılım

IMPEL, (the European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law – Çevre Kanununun Uygulanması ve Yaptırımı için Avrupa Birliği Ağı) Avrupa’da çevre otoritelerinin uluslararası birliğidir. Ağ, AB çevre mevzuatının etkin şekilde uygulanması ve yaptırımının sağlanması amacıyla kapasite geliştirmeyi, bilincin artırılmasını, iyi uygulamaların paylaşılmasını ve rehberlik sağlanmasını amaçlamaktadır.

Şu anda IMPEL, tüm AB üye ülkeleri, Makedonya, Türkiye, Arnavutluk, Kosova, İsviçre, İzlanda ve Norveç de dahil olmak üzere 35 ülkeden 50 üyeye sahiptir.

IMPEL Ağı faaliyetleri kapsamında 2-3 Haziran 2015 tarihleri arasında Fransa’nın Lille kentinde düzenlenen “Yaşanmış Büyük Endüstriyel Kazalardan Çıkarılan Dersler Semineri’ne Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından katılım sağlanmıştır.

Seminer kapsamında;

1. Büyük Yangınlar
2. Acil Durum Müdahale Organizasyonu
3. Piroteknik maddelerin bulunduğu kuruluşlarda prosedür ihlalleri
4. Sınıraşan etkileri olan büyük endüstriyel kazalar
5. Sel olayı ile tetiklenen büyük endüstriyel kazalar
6. Boru hatlarında yaşanan büyük endüstriyel kazalar

başlıkları altında Fransa’da yaşanan önemli iki kaza örneği ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Seminerde seçilen her bir tema başlığı konusunda ilk olarak Fransa Çevre Bakanlığı Yetkilileri tarafından bilgilendirme yapılmış ve daha sonra o kazayı inceleyen denetçi söz almıştır. Kazanın ayrıntılarının verilmesini takiben, katılımcıların soruları alınarak olaydan nasıl dersler çıkarılması gerektiği, aynı sektörde yer alan işletmelerin denetiminde hangi unsurlar üzerinde durulması gerektiği, hatta konunun mevzuata aktarılıp aktarılamayacağı hakkında tartışmalar yapılmıştır.

2015 yılı IMPEL Projelerinden Petrol ve Gaz Faaliyetlerinin Düzenlenmesine Dair İyi Uygulamalar konulu proje çalışma grubuna Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’ndan 1 temsilci katılmıştır. Proje faaliyetleri kapsamında 15-16 Haziran 2015 tarihlerinde İngiltere’nin Londra kentinde düzenlenen çalışmaya Türkiye, İngiltere, Danimarka, Fransa, İrlanda ve Hollanda’dan temsilciler katılım sağlamıştır. Çalıştayda IMPEL Uzmanları tarafından petrol ve gaz faaliyetlerini düzenleyen en iyi uygulamalar konusunda mevcut uluslararası anlaşmalar ve yasal mevzuat hakkında bilgi verilerek uygulamaya yönelik grup çalışmaları yapılmış, aynı zamanda İngiltere’nin Wytch Farm bölgesinde petrol kuyuları ve işleme tesislerinde teknik gezi gerçekleştirilerek, faaliyet ile ilgili yetkililerden prosesler hakkında bilgi alınmıştır.

29-30 Eylül 2015 tarihlerinde aynı proje kapsamında Türkiye, İngiltere, Danimarka, Fransa, Macaristan, Romanya ve Hollanda’dan temsilcilerin katılımıyla bir çalıştay daha düzenlenmiştir. Çalıştayda IMPEL Uzmanları tarafından petrol ve gaz faaliyetlerini düzenleyen en iyi uygulamalar konusunda

mevcut uluslararası anlaşmalar ve yasal mevzuat hakkında bilgi verilerek uygulamaya yönelik grup çalışmaları yapılmış, aynı zamanda yine Gdansk kentinde PGNiG firmasının işlettiği kaya gazı üretim tesisine teknik gezi gerçekleştirilerek, faaliyet ile ilgili yetkililerden prosesler hakkında bilgi alınmıştır.

IMPEL Ağı faaliyetleri kapsamında 1-2 Aralık 2015 tarihleri arasında Lüksemburg'da gerçekleştirilen Genel Kurula Bakanlık tarafından katılım sağlanmıştır.

Fotoğraf 15- Petrol ve Gaz Faaliyetlerinin Düzenlenmesine Dair İyi Uygulamalar Proje Grubu, Polonya

Fotoğraf 16 - 14. IMPEL Genel Kurulu, Lüksemburg

Genel Kurulda ise 2015 yılı faaliyetleri gözden geçirilmiş olup, 2016 yılında gerçekleşmesi planlanan projeler üzerine tartışma yapılmıştır. Türkiye'nin 2016 yılı içerisinde katılmak istediği projeler IMPEL Sekreteryasına iletilmiştir.

11.2. ECRAN Ağı Çalışmalarına Katılım

Katılım için Bölgesel Çevre ve İklim Ağı (ECRAN) programı IPA desteği ile yürütülmektedir. ECRAN Ağı'nda Türkiye'nin yanı sıra Hırvatistan, Kosova, Makedonya, Sırbistan, Karadağ, Arnavutluk ve Bosna Hersek yer almaktadır. 2005 yılından bu yana faaliyet göstermekte olan denetçi ağı ECENA (Katılım Ülkeleri için Çevresel Uygunluk ve Yapırım Ağı) Çalışma Grubu ECRAN Ağı altında ayrı bir çalışma grubu olarak faaliyetlerine devam etmektedir.

ECENA Çalışma Grubu tarafından gerçekleştirilmekte olan faaliyetler aşağıda sıralanmıştır;

1 – Eğitimler	Faaliyet 1	İzin yazıcılar ve denetçiler için ulusal eğitimler	Ülkelerin ihtiyaçları doğrultusunda izin yazıcılar ve denetçiler için saha uygulaması da içeren eğitimler
2 – Kurumsal ve metodolojik gelişmeler	Faaliyet 2	Ülke değerlendirmeleri	Ülkelerdeki uygulama ve yaptırım gözden geçirilmesi
	Faaliyet 3	IRAM ve easyTools uygulaması	Denetimlerin planlanması üzerine çalışma
3 – Sınır ötesi uygulama	Faaliyet 4	Emisyon Ticareti Sistemi (EU-ETS)	Avrupa Birliği aday ve potansiyel aday ülkelerinde görev yapan çevre denetçilerine AB Emisyon Ticareti Sistemi hakkında bilgi verilmesi
	Faaliyet 5	REACH ve CLP mevzuatı	Denetçilere REACH ve CLP mevzuatı hakkında bilgi verilmesi
	Faaliyet 6	Atıkların sınırötesi taşınımı (TFS)	Denetçilere atıkların sınırötesi taşınımı hakkında bilgi verilmesi
	Faaliyet 7	Sınırötesi doğa koruma alanlarının denetimi	Denetçilere doğa koruma alanlarının denetimleri hakkında bilgi verilmesi
Diğer ağ faaliyetlerine katılımın desteklenmesi			

10 Şubat 2015 tarihinde Viyana'da yapılan ECENA Çalışma Grubu toplantısına katılım sağlanmıştır.

ECENA Çalışma Grubu faaliyetleri kapsamında aşağıdaki eğitimlere katılım sağlanmıştır.

21-23 Nisan 2015 tarihlerinde Karadağ'da Ortak Denetim Çalıştayı yapılmıştır. Söz konusu çalıştayda termik santrale saha ziyareti gerçekleştirilmiştir.

20-21 Mayıs 2015 tarihlerinde Arnavutluk'ta atıkların sınır ötesi taşınımı konusunda eğitim yapılmıştır.

11.3. Projeler

11.3.1. Sanayi Tesisleri Sektörel Rehber Dokümanı Hazırlama AR-GE Projesi

Çevre denetimlerinin daha verimli olması ve kurumsal performansın artırılması göz önünde bulundurularak merkez ve taşra teşkilatında görev yapan denetim görevlilerine yönelik rehber dokümanın araştırılması, geliştirilmesi ve hazırlanması amacıyla 2014 yılında başlatılan Sanayi Tesisleri Sektörel Rehber Dokümanı Hazırlama ARGE Projesi, 2015 yılında tamamlanmıştır.

Proje; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 644 sayılı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile "Çevre kirliliğini önleme ve çevre kalitesini iyileştirmeye yönelik her türlü faaliyet ve tesisi izlemek, gerekli tedbirleri almak ve aldirmek, denetlemek, çevre izni ve lisansı vermek görevi ile çevre kirliliğine neden olan faaliyet ve tesislerin emisyon, deşarj ve atıklar ile arıtma ve bertaraf sistemlerini izlemek ve denetlemek" görevlerinin Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü'ne verilmesi sebebiyle; Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü ve Yıldız Teknik Üniversitesi arasında akdedilmiştir.

ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ, İZİN VE DENETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇEVRE DENETİMİ İÇİN SANAYİ TESİSLERİ SEKTÖREL REHBERİ

Şekil 6 – Çevre Denetimi için Sanayi Tesisleri Sektörel Rehberi kitabı kapağı

Bu kapsamda tesislerde tüm proses akışlarının analiz edilerek sektörden kaynaklanan muhtemel kirleticiler ve çevre mevzuatları kapsamında sağlanması gereken standartlar bir arada ele alınabilmektedir. Hazırlanan rehber ile çevre denetimlerinde ülkemizde karşılaşılabilecek sanayi tesislerine ait genel bilgilere ve iş akım şemalarına kolaylıkla ulaşılabilen, tesislerde oluşması muhtemel olan su, hava, toprak ve atık konulu kirlilik parametreleri tanımlanabilmekte ve oluşabilecek kirleticilerin bertaraf yöntemleri ve nasıl sınırlandırılacağı hakkında bir kılavuz olarak yararlanılmaktadır. Söz konusu rehber dokümanda mevcut çevre mevzuatlarının özetlerine de yer verilmiş olup, gerek duyulduğunda ilgili mevzuatlara kolayca ulaşım sağlanabilmektedir.

11.3.2. Çevre Denetim ve Numune Alma Aracının Alımı Projesi

Özellikle su ve atık su konusunda gün geçtikçe artan kirlilik yükü ile beraber denetim sayıları da artış göstermiştir. Ancak denetimlerde kullanılan araçlar yetersiz kalmıştır.

81 ilde çevre denetimlerinin daha etkin gerçekleştirilmesini sağlamak, özel donanımı ile numunelerin bozulmadan analizlerinin yapılmasını sağlamak amacıyla 2013 yılında Devlet Malzeme Ofisi aracılığı ile 40 adet Çevre Denetim ve Numune Alma Aracı satın alınarak 2014 yılında illere dağıtımı yapılmıştır. Buna ilaveten 2014 yılında da tam donanımlı 41 Araç alımı daha yapılarak 11 Ocak 2015 tarihinde Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerine teslim edilmiştir. Böylece 81 İl Müdürlüğünün denetim aracı altyapısı güçlendirilmiştir.

Fotoğraf 17 – Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerine dağıtımı yapılan çevre denetimi araçları

11.3.3. Çevre Kirliliği ile Mücadele Kapsamında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin Denetim, İzleme ve Numune Alma Kapasitelerinin Artırılması Projesi

2014K100110 Proje No'lu, çevre kirliliği ile mücadele kapsamında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin Denetim, İzleme ve Numune Alma Kapasitelerinin Artırılması Projesi, 2014 Yılı ve 2015 yılı Yatırım Programlarında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı projeleri arasında yer almıştır. Proje bütçesi 2014 yılı için 2.000.000,00 TL, 2015 yılı için 2.000.000,00 TL olmak üzere toplam 4.000.000,00 TL'dir.

2014 yılında yapılan alımda 81 ilimize GPS, fotoğraf makinası ve lazer metre ile 16 ilimize ihtiyaç olarak belirlendiği gibi gürültü ölçüm cihazı temin edilmiştir. 2.000.000,00 TL'lik proje bütçesinin 352.000,00 TL'si kullanılmıştır. 2015 yılı Ocak ayında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerine dağıtımı yapılmıştır.

Proje teklifi 73 adet egzoz emisyon cihazı temin edilmesini içermekte olup, yaklaşık maliyeti 2.007.500,00 TL olarak öngörülmüştür. Ancak 2013 yılında 2013K100040 numaralı Proje kapsamında 2013 yılında 40 adet, 2014 yılında ise 41 adet 2014 Çevre Denetim ve Numune Alma Aracı satın alınarak illere dağıtımı yapılmış olup araçlarda kombi egzoz emisyon ölçüm cihazı bulunduğu için egzoz emisyon cihazı alımından vazgeçilmiştir.

11.3.4. Çevre Denetimlerinin Planlanması Projesi

En önemli hedeflerimizden birisi çevre denetimlerinin risk analizine dayalı planlanmasını sağlamaktır. Bu amaçla 2011 yılında başlanan Çevre Denetimlerinin Planlanması Projesi, 2013 yılında Samsun ilinde uygulanmaya başlamıştır. Samsun ili Risk Değerlendirme Yöntemini kullanarak hazırladığı planı esas alarak denetimlerini gerçekleştirmiştir. Ayrıca Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli illeri ile yapılan çalışmalar sonucu, Ergene Havzası alanı esas alınarak aynı yöntem ile denetimlerin planlanması çalışması yapılmıştır. Çalışma sonucunda bu iller için 2015-2016 yılı denetim planları hazırlanmıştır.

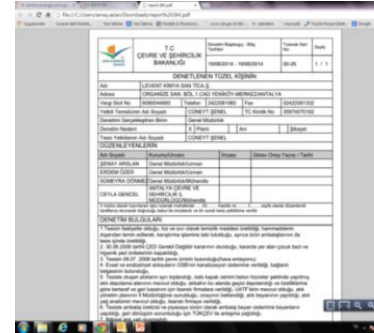
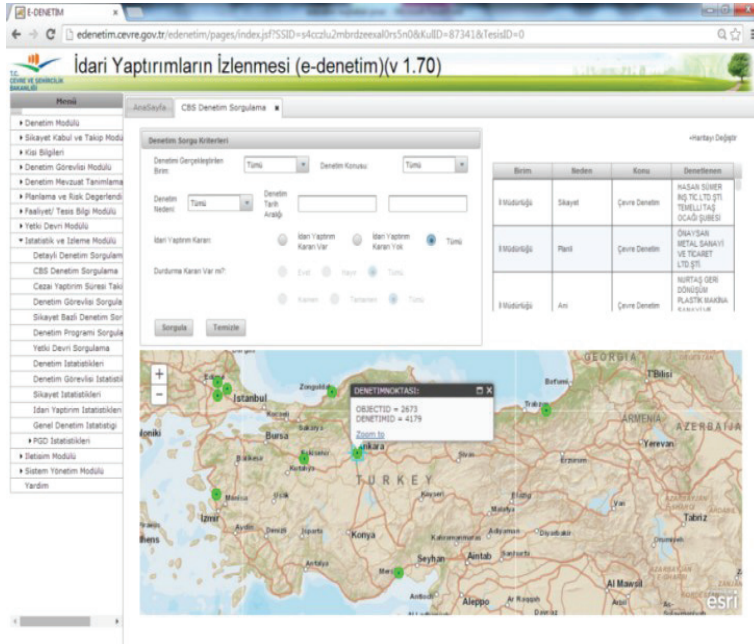
2015 yılında ise Bursa, Kocaeli, Yalova, Bilecik ve Sakarya illeri proje kapsamına alınmış olup söz konusu illerin 2016-2017 yılı denetim planları hazırlanmıştır. Önümüzdeki yıllarda söz konusu uygulama ülke geneline yaygınlaştırılacaktır.

Fotoğraf 18 - Çevre Denetimlerinin Planlanması Projesi toplantısı

11.3.5. E- Denetim Yazılımı Projesi

Tüm çevre denetim sürecinin dijital ve web destekli ortamda yürütülmesini sağlayan e-denetim yazılımı 2014 yılında tamamlanmış olup, 2015 yılında tüm İl Müdürlüklerimiz tarafından kullanılmaya başlanmıştır. E-Denetim programında kontrol listeleri kılavuzluğunda çevre denetimlerinin yapılması, tutanağın, denetim raporunun ve idari yatırım karar tutanaklarının hazırlanması ve kaydedilmesi, idari yaptırım ve varsa ilgili dava süreçlerinin sistem üzerinden takibinin yapılması mümkün olabilmektedir.

Şekil 7 – e-denetim programı sorgu ekranları

11.4. Eğitim Çalışmaları

11.4.1. Egzoz Emisyon Ölçüm Cihazı Eğitimi

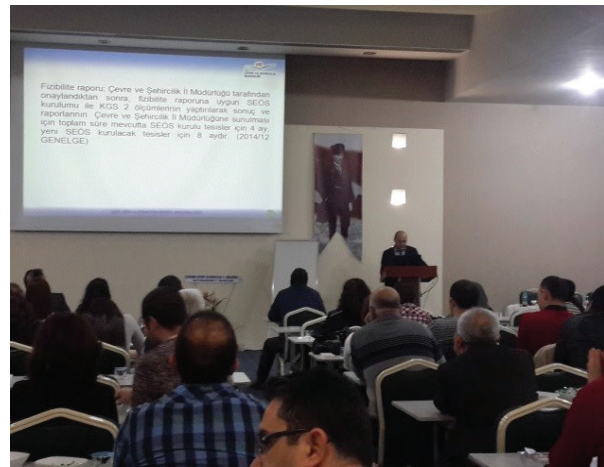
Çevre denetimi ve numune alma hizmetlerinde kullanılmak üzere alınarak 11 Ocak 2015 tarihinde Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerine dağıtılan araçlarda bulunan egzoz ölçüm cihazının kullanımına ilişkin 41 aracın verildiği İl Müdürlüğü personeline 24-26 Mart 2015 tarihlerinde 3 günlük eğitim verilmiştir.

Fotoğraf 19 - Egzoz ölçüm cihazının kullanımı eğitimi

11.4.2. Çevre Denetim Görevlisi Eğitimi

Çevre Denetim Görevlisi olabilmek için 'Çevre Denetim Görevlisi Eğitimi' alınması gerekmektedir. Bu kapsamda 23-27 Mart 2015 tarihlerinde Çorum ilinde Çevre Denetim Görevlisi Eğitimi verilmiştir. Eğitime Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatından yaklaşık 150 kursiyer katılım sağlamış olup, 5 günlük eğitim kapsamında çevre denetimlerine ilişkin mevzuat ve uygulamalar hakkında sunumlar yapılmıştır.

Fotoğraf 20 - Çevre Denetim Görevlisi Eğitimi

12. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çizelge 21’de görüldüğü 2015 yılı içerisinde ÇEDİDGM tarafından 323 adet ve ÇŞİM tarafından da toplam olarak 48.358 adet çevre denetimi gerçekleştirilirken ÇEDİDGM tarafından 4.031.456 TL, ÇŞİM tarafından da toplam 114.845.656 TL para cezası uygulanmıştır. Yine aynı yıl içerisinde 50’si Bakanlık merkez, 61’i de ÇŞİM’ler tarafından olmak üzere 111 faaliyet durdurma kararı verilmiştir.

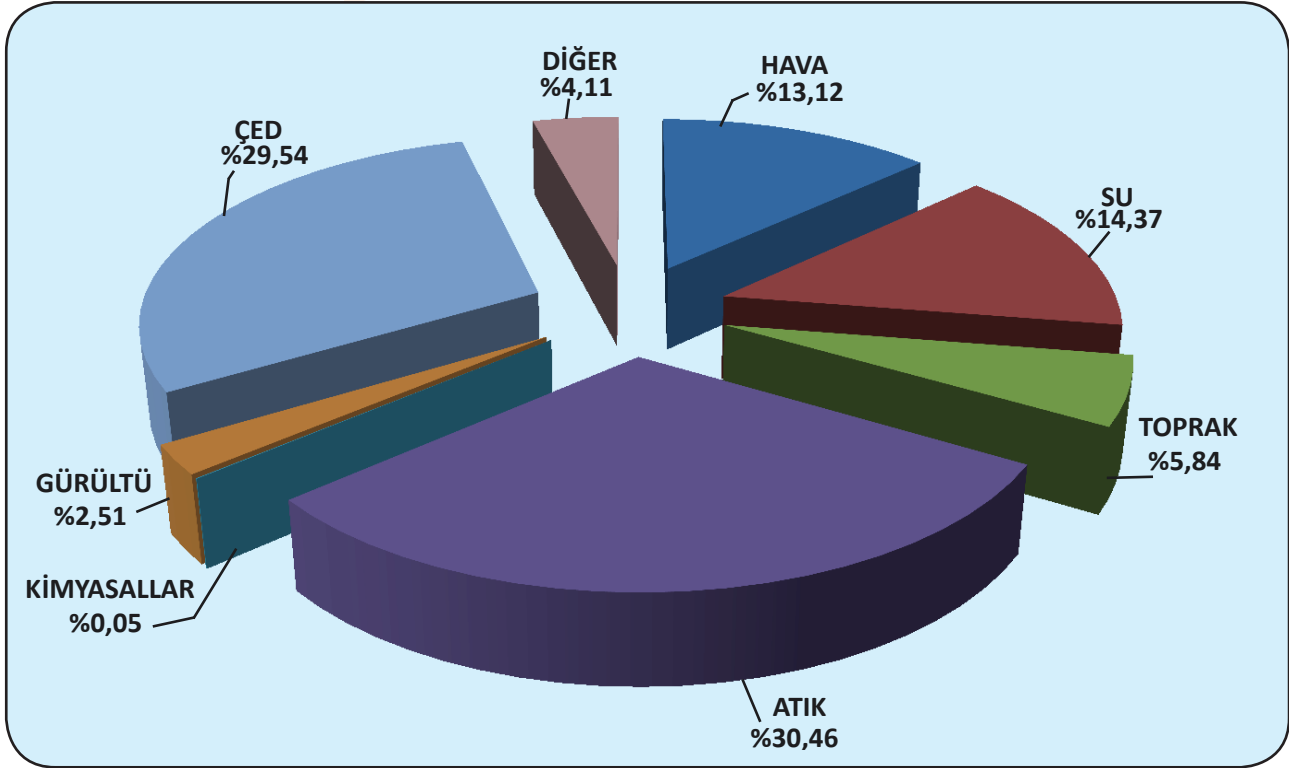
Çizelge 21 - 2015 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen denetim ve idari yaptırımların sayısı

Bakanlık Birimi	Denetim Sayısı	Kesilen Ceza Miktarı (TL)	Faaliyet Durdurma
Bakanlık Merkez	323	4.031.453	50
ÇŞİM	48.358	114.845.656	61
TOPLAM	48.681	118.877.109	111

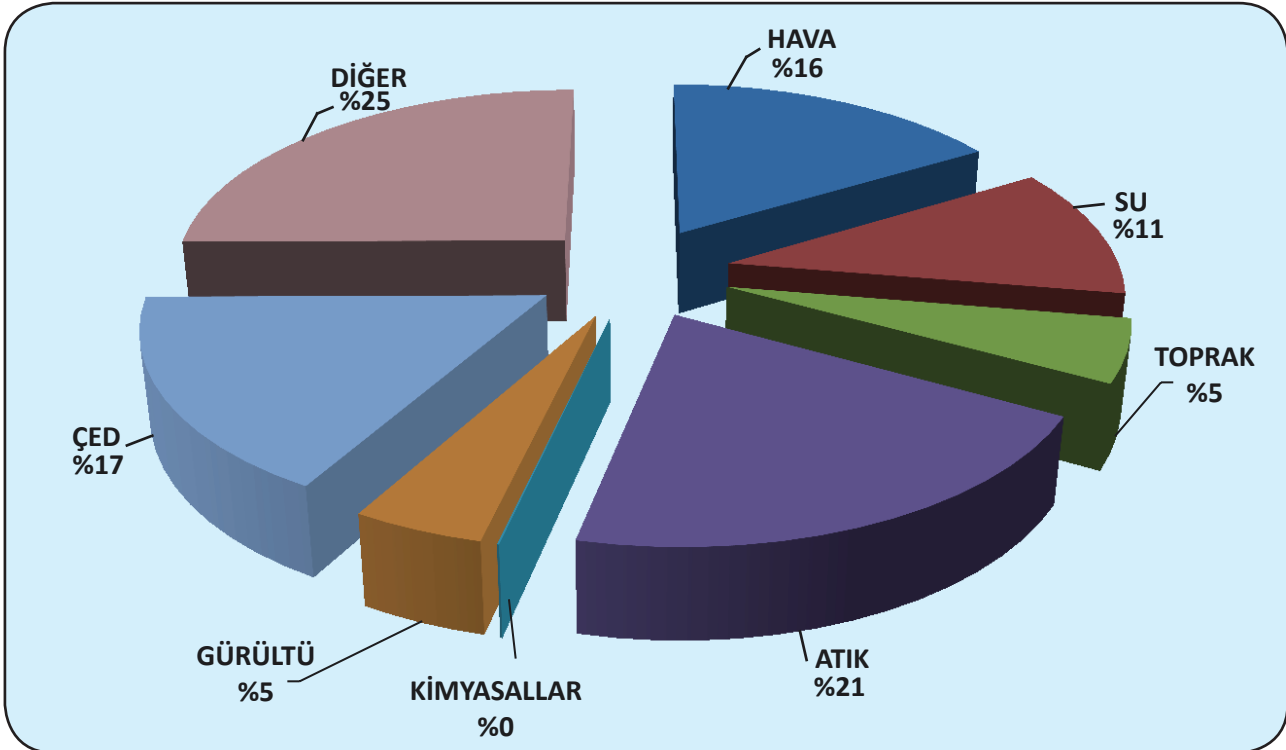
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 2015 yılında uygulanan idari yaptırımların konulara göre sayısı ve ceza miktarları Çizelge 22’de verilmektedir. Firmalara uygulanan cezaların büyük bir kısmı atık konusundaki (36.213.758 TL) ve ÇED Yönetmeliği konusundaki (35.114.606 TL) uygunsuzluklara uygulanmıştır.

Çizelge 22 - 2015 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen çevre denetimleri sonucunda uygulanan idari yaptırımların sayısı ve ceza miktarlarının konulara göre dağılımı

	UYGULANAN CEZA MİKTARI (TL)	İDARİ YAPTIRIM SAYISI
HAVA	15.594.525	458
SU	17.081.365	314
TOPRAK	6.947.829	150
ATIK	36.213.758	575
GÜRÜLTÜ	2.984.576	127
ÇED	35.114.606	467
KİMYASALLAR	58.120	2
ANIZ	1.300.956	611
DİĞER	3.581.374	91
TOPLAM	118.877.109	2.795

Grafik 15 – Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın tüm birimleri tarafından Çevre Kanunu gereğince uygulanan idari yaptırım miktarının konularına göre dağılımı

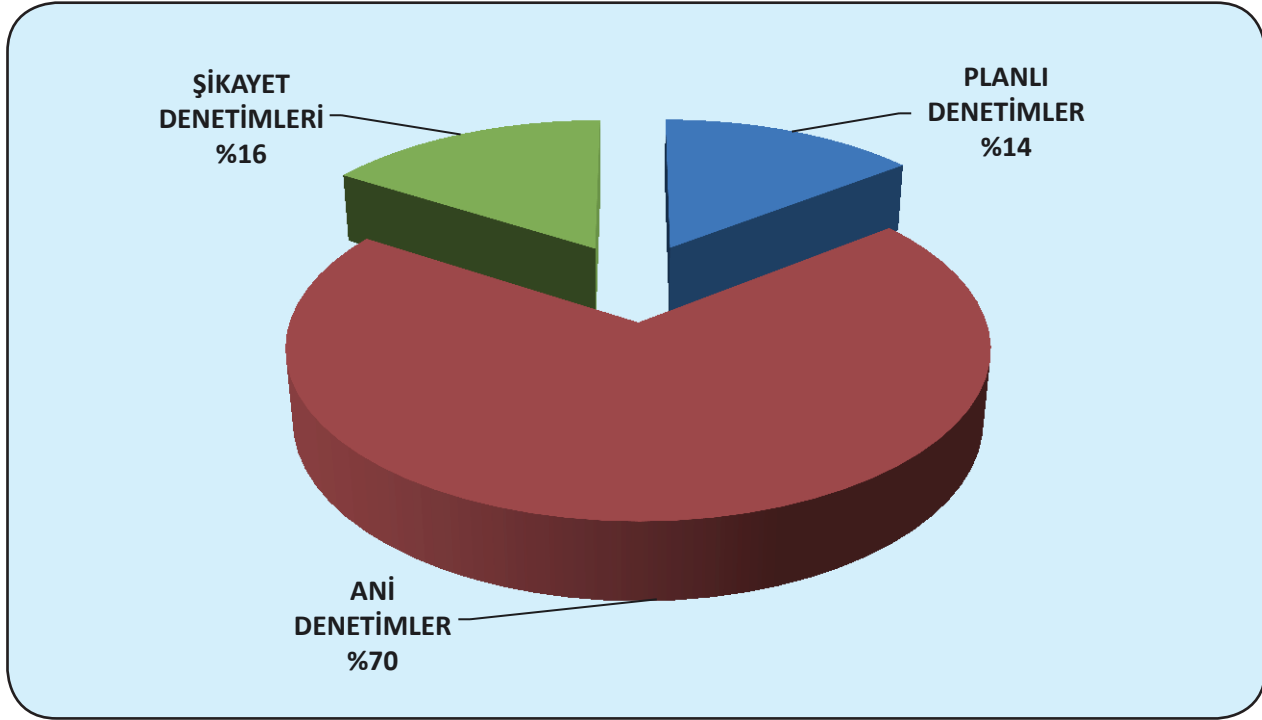

Grafik 16 – Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın tüm birimleri tarafından Çevre Kanunu gereğince uygulanan idari yaptırım sayılarının konularına göre dağılımı

Çizelge 23- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 2015 yılında gerçekleştirilen denetimlerin türleri

	PLANLI DENETİMLER	ANİ DENETİMLER	ŞİKÂyet DENETİMLERİ	TOPLAM
ÇŞİM	7.034	33.558	7.768	48.358
MERKEZ	19	304	0	323
GENEL TOPLAM	7.053	33.862	7.766	48.681

Grafik 17 – Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tarafından Uygulanan Denetimleri Türlerine Göre Dağılımı

2015 yılında İl Çevre ve Şehircilik Müdürlüklerinin, Jandarma Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü ile birlikte veya ayrı ayrı ya da İl Müdürlüğü'nün tek olarak yaptığı egzoz denetimlerinde tespit edilen 1.206 uygunsuzluk sonucunda 1.225.894 TL idari yaptırım uygulanmıştır. İllere göre egzoz denetimlerinde uygulanan cezalar Ek- 11'de verilmektedir.

Çizelge 24– 2015 yılı egzoz denetimi verileri

EGZOZ DENETİMLERİ				
	Denetim gün sayısı	Denetlenen araç sayısı	Kesilen ceza sayısı (adet)	Ceza miktarları (TL)
2015	1.206	40.931	1.206	1.225.894

2015 yılında İl Çevre ve Şehircilik Müdürlükleri tarafından uygulanan 11.093 adet Piyasa Gözetimi ve Denetimi sonucunda 125.790 TL idari yaptırım uygulanmıştır. 2015 yılında İl Çevre ve Şehircilik Müdürlükleri tarafından gerçekleştirilen piyasa gözetimi ve denetimlerine ilişkin ayrıntılı veriler Ek-12'de verilmektedir.

EKLER

Ek-1. 2015 yılında “2872 Sayılı Çevre Kanunu Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (2015/1)” gereğince uygulanan idari para cezası miktarları

2872 sayılı Çevre Kanununun 20 nci maddesinin	Kanundaki ceza miktarı	1/1/2015 - 31/12/2015 tarihleri arasında uygulanacak ceza
(a) bendindeki ceza miktarları	500 TL	963 TL
	1.000 TL	1.932 TL
(b) bendindeki ceza miktarı	24.000 TL	46.501 TL
	48.000 TL	93.007 TL
(c) bendindeki ceza miktarları	6.000 TL	11.619 TL
	2.000 TL	3.870 TL
	300 TL	575 TL
(d) bendindeki ceza miktarları	(b) bendi için iki kat:	
	48.000 TL	93.007 TL
	96.000 TL	186.019 TL
	(c) bendi için iki kat:	
	12.000 TL	23.249 TL
	4.000 TL	7.746 TL
	600 TL	1.157 TL
	(d) bendinin ikinci cümlesindeki konutlarla ilgili olarak:	
600 TL	1.157 TL	
(e) bendindeki ceza miktarı	10.000 TL	19.372 TL
(f) bendindeki ceza miktarı	60.000 TL	116.261 TL
(g) bendindeki ceza miktarı	6.000 TL	11.619 TL
(h) bendindeki ceza miktarları	400 TL	770 TL
	1.200 TL	2.321 TL
	4.000 TL	7.746 TL
	12.000 TL	23.249 TL
(ı) bendinin; 1 no’lu alt bendindeki ceza miktarları	Ton başına*:	
	40 TL	77,46 TL
	10 TL	19,32 TL
	100 KR	186 KR

Ek-1. 2015 yılında “2872 Sayılı Çevre Kanunu Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (2015/1)” gereğince uygulanan idari para cezası miktarları (devam)

2872 sayılı Çevre Kanununun 20 nci maddesinin	Kanundaki ceza miktarı	1/1/2015 - 31/12/2015 tarihleri arasında uygulanacak ceza
(ı) bendinin; 2 no’lu alt bendindeki ceza miktarları	Ton Başına*:	
	30 TL	58,08 TL
	6 TL	11,58 TL
	100 KR	186 KR
(i) bendinin; 3 no’lu alt bendindeki ceza miktarları	Ton Başına*:	
	20 TL	38,71 TL
	4 TL	7,71 TL
	100 KR	186 KR
(i) bendinin; 4 no’lu alt bendindeki ceza miktarları	Ton başına*:	
	10 TL	19,32 TL
	2 TL	3,82 TL
	40 KR	73 KR
(i) bendinin altıncı paragrafındaki ceza miktarları	24.000 TL	46.501 TL
	600 TL	1.157 TL
(i) bendindeki ceza miktarı	1.000 TL	1.932 TL
(j) bendindeki ceza miktarları	24.000 TL	46.501 TL
	600 TL	1.157 TL
(k) bendindeki özel çevre koruma bölgelerine ilişkin ceza miktarı	20.000 TL	38.751 TL
	100.000 TL	193.772 TL
(l) bendindeki ceza miktarları	Dekar başına*:	
	20 TL	38,71 TL
	Metreküp başına*:	
(m) bendindeki ceza miktarları	120 TL	232,50 TL
	6.000 TL	11.619 TL
(n) bendindeki ceza miktarları	4.000 TL	7.746 TL
	48.000 TL	93.007 TL
(o) bendindeki ceza miktarı	1.200 TL	2.321 TL
	12.000 TL	23.249 TL
(p) bendindeki ceza miktarı	24.000 TL	46.501 TL

* = Bu bentlerdeki cezalar uygulanırken nihai ceza miktarı hesaplandıktan sonra küsurat kısmı dikkate alınmayacaktır.

Ek-1. 2015 yılında “2872 Sayılı Çevre Kanunu Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ (2015/1)” gereğince uygulanan idari para cezası miktarları (devam)

2872 sayılı Çevre Kanununun 20 nci maddesinin	Kanundaki ceza miktarı	1/1/2015-31/12/2015 tarihleri arasında uygulanacak ceza
(r) bendindeki ceza miktarları	24.000 TL	46.501 TL
	60.000 TL	116.261 TL
(s) bendindeki ceza miktarı	100 TL	186 TL
(t) bendindeki ceza miktarı	2.000.000 TL	3.875.538 TL
(u) bendindeki ceza miktarı	2.000.000 TL	3.875.538 TL
(v) bendindeki ceza miktarı	100.000 TL den	193.772 TL'den
	1.000.000 TL'ye kadar	1.937.766 TL'ye kadar
(y) bendindeki ceza miktarı	100.000 TL den	193.772 TL'den
	1.000.000 TL'ye kadar	1.937.766 TL'ye kadar

Geçici 4 üncü maddesinin 5 inci fıkrasındaki ceza miktarları	Belediyelerde;	Belediyelerde;
	· Nüfusu 100.000'den fazla olanlarda:	· Nüfusu 100.000'den fazla olanlarda:
	50.000 TL	96.882 TL
	· Nüfusu 100.000 – 50.000 arasında olanlarda:	· Nüfusu 100.000 – 50.000 arasında olanlarda:
	30.000 TL	58.129 TL
	· Nüfusu 50.000 – 10.000 arasında olanlarda:	· Nüfusu 50.000 – 10.000 arasında olanlarda:
	20.000 TL	38.751 TL
	· Nüfusu 10.000 – 2.000 arasında olanlarda:	· Nüfusu 10.000 – 2.000 arasında olanlarda:
	10.000 TL	19.372 TL
	· Organize Sanayi Bölgelerinde:	· Organize Sanayi Bölgelerinde:
	100.000 TL	193.772 TL
	· Bunların dışında kalan endüstri ve atıksu üreten her türlü tesiste:	· Bunların dışında kalan endüstri ve atıksu üreten her türlü tesiste:
60.000 TL	116.261 TL	

Ek-2. ÇED Yönetmeliği kapsamında verilen ÇED Kararlarının sektörel bazda yıllara göre dağılım

YIL	SEKTÖRLER												ULUŞIM KIYI				TARIM GIDA				ATIK-KİMYA				ENERJİ				MADEN				TURİZM KONUT			
	SANAYİ				ENERJİ				MADEN				ATIK-KİMYA				TARIM GIDA				ULUŞIM KIYI				TURİZM KONUT											
	A ¹	B ²	C ³	D ⁴	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D				
03.12. 1993- 1998	69	2	312	15	14	1	25	0	159	7	1.903	113	37	0	188	9	23	0	292	14	26	14	5	26	2	98	5	54	1	171	4					
1999	15	0	32	0	13	0	4	0	7	1	336	10	4	0	26	1	4	0	87	0	7	0	13	0	7	0	13	0	7	1	26	0				
2000	13	0	42	1	23	0	4	0	32	1	516	12	6	0	38	2	5	0	101	1	6	0	18	0	6	0	18	0	22	0	45	2				
2001	22	1	58	1	23	0	9	1	22	1	513	10	24	3	77	0	6	0	112	0	4	0	21	0	4	0	21	0	18	0	69	0				
2002	24	0	66	0	17	0	20	0	24	0	600	5	23	0	136	0	5	0	146	1	6	0	21	0	6	0	21	0	18	0	79	0				
2003	5	0	215	0	14	0	28	1	18	0	877	1	24	0	196	0	6	1	223	0	12	0	37	0	12	0	37	0	1	0	139	1				
2004	3	0	248	0	18	0	68	0	17	0	1.155	7	23	0	230	0	8	1	238	0	12	0	49	0	12	0	49	0	5	0	134	0				
2005	9	0	204	0	17	0	117	0	14	0	1.305	8	27	0	338	1	8	0	237	1	15	0	57	0	15	0	57	0	12	0	200	1				
2006	13	1	210	0	17	0	180	0	21	2	1.806	25	42	1	526	2	4	0	400	2	16	0	72	0	16	0	72	0	10	0	247	0				
2007	34	1	426	0	41	0	233	2	38	0	2.068	81	34	0	436	3	14	0	573	0	29	0	75	0	29	0	75	0	19	0	403	0				
2008	22	0	454	1	59	0	248	3	46	0	1.734	30	33	1	347	0	15	0	562	1	25	0	74	0	25	0	74	0	17	0	238	0				
2009	17	0	413	0	58	0	648	34	48	1	1.717	8	35	0	200	0	24	0	345	0	17	0	29	1	17	0	29	1	2	0	197	0				
2010	39	0	655	0	87	0	285	34	56	1	1.754	3	25	0	241	0	22	0	662	0	25	1	45	2	25	1	45	2	0	0	290	0				
2011	31	0	770	0	80	0	300	15	74	0	2.136	18	33	0	305	0	60	0	737	7	24	0	87	1	24	0	87	1	6	0	257	0				
2012	41	0	569	1	125	0	296	16	144	0	1.745	17	32	0	326	0	57	0	562	2	21	0	38	1	21	0	38	1	6	0	223	0				
2013	39	0	578	0	150	0	273	5	123	0	1.561	22	60	0	267	6	84	0	617	0	18	0	37	0	18	0	37	0	3	0	280	1				
2014	60	0	497	0	137	0	210	1	133	0	1.679	13	36	1	280	0	59	0	925	1	26	0	40	0	26	0	40	0	20	0	427	0				
2015	33	0	458	4	84	1	370	3	79	4	1.766	65	35	1	269	5	64	4	803	6	11	0	52	3	11	0	52	3	9	0	168	1				
TOPLAM	489	5	6.207	26	977	2	3.318	120	1.055	18	25.171	522	533	7	4.426	33	468	6	7.622	49	300	3	863	13	229	2	863	13	229	2	3.593	14				

¹ ÇED Olumlu Kararı

² ÇED Olumsuz Kararı

³ ÇED Gerekli Değildir Kararı

⁴ ÇED Gerekli Kararı

Ek-3. ÇED Yönetmeliği kapsamında verilen ÇED Kararlarının yıllara göre dağılımı

	EK-1		EK-2		GENEL TOPLAM
	ÇED	ÇED Olumsuz	ÇGD	ÇG	
03.12.1993-1998	382	13	2.989	160	3.371
1999	57	2	524	11	581
2000	107	1	764	18	871
2001	119	5	859	12	978
2002	117	0	1.068	6	1.185
2003	80	1	1.715	3	1.795
2004	86	1	2.122	7	2.208
2005	102	0	2.458	11	2.560
2006	123	4	3.441	29	3.564
2007	209	1	4.214	86	4.423
2008	217	1	3.657	35	3.874
2009	201	1	3.549	43	3.750
2010	254	2	3.932	39	4.186
2011	308	0	4.592	41	4.900
2012	426	0	3.759	37	4.185
2013	477	0	3.613	34	4.090
2014	471	1	4.058	118	4.529
2015	315	10	3.886	87	4.201
TOPLAM	4.051	43	51.200	777	55.251

Ek-4. ÇED Olumlu Kararı sayılarının 1993-2015 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı

IBBS	1993-1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
TÜRKİYE	380	60	108	119	115	79	86	103	122	212	217	203	250	296	445	540	528	328
TR621	4	1	4	1	3	0	1	2	4	10	5	9	9	9	18	30	33	7
TRC12	1	1	0	1	0	1	1	0	0	2	0	1	1	0	3	5	5	1
TR332	9	2	1	1	1	0	1	0	1	3	3	1	1	19	7	10	10	8
TRA21	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	1	0	2	1	1	0
TR834	0	0	1	0	0	0	1	1	1	1	0	2	0	2	1	2	4	1
TR510	8	1	4	7	3	6	5	5	12	18	21	12	11	15	34	32	42	15
TR611	21	4	11	12	16	4	5	12	2	5	2	1	4	3	6	7	16	11
TR905	1	0	0	1	0	2	4	0	0	1	2	2	5	5	24	12	10	6
TR321	9	0	0	1	1	2	1	1	3	2	3	2	4	4	9	8	8	4
TR221	9	1	3	2	1	3	3	0	1	5	10	8	6	9	11	10	13	12
TR413	14	1	3	4	0	0	2	1	0	3	1	0	3	2	8	7	3	5
TRB13	0	1	0	0	0	0	1	0	1	1	0	1	2	2	7	6	6	1
TRB23	0	1	0	0	0	0	0	0	1	3	2	1	3	0	1	3	2	2
TR424	5	0	0	2	0	0	1	1	0	2	5	1	6	3	5	5	8	10
TR613	9	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0	0	1	1	1
TR411	19	0	0	4	3	3	1	6	3	4	2	6	5	2	11	16	18	19
TR222	27	2	3	1	3	2	1	4	1	8	3	3	6	5	11	16	10	11
TR822	0	2	0	0	2	0	0	2	2	4	4	0	2	3	1	2	8	2
TR833	1	0	0	3	1	0	1	1	0	2	0	1	0	1	1	3	2	0
TR322	4	2	2	1	1	0	0	0	2	3	3	0	2	3	5	2	2	3
TRC22	1	0	1	0	2	0	0	0	1	2	0	2	0	0	4	3	4	2
TR212	6	1	1	2	0	0	1	0	1	0	0	2	0	2	0	4	5	1
TRB12	2	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	2	1	1	1	7	3	1

Ek-4. ÇED Olumlu Kararı sayılarının 1993-2015 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı (devam)

IBBS	1993-1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
TRA12	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	3	1	1	1	3	8	5	6
TRA11	0	0	3	0	1	1	1	4	0	2	4	4	3	6	5	15	6	5
TR412	3	2	2	2	1	0	0	0	0	3	1	2	4	4	11	8	8	6
TRC11	0	1	0	2	3	0	0	0	0	1	2	1	2	12	4	8	4	4
TR903	1	0	0	0	1	2	0	2	0	3	5	3	3	3	7	5	4	3
TR906	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	4	1	1	2	5	2	3	1
TRB24	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	3	2	2	3
TR631	8	0	0	3	2	1	3	0	3	7	7	3	8	8	9	11	4	2
TR612	4	1	2	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	3	2	3	1
TR622	9	1	2	3	5	1	5	2	6	2	4	5	4	2	9	9	8	5
TR100	28	4	6	5	8	3	4	6	8	10	13	3	4	9	8	10	9	9
TR310	35	4	5	7	5	9	8	11	6	13	14	34	19	18	23	38	24	14
TRA22	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0	3	1	1	1	2
TR821	2	0	0	1	0	0	0	0	0	1	4	4	3	5	7	8	3	2
TR721	2	3	10	4	3	1	2	0	3	2	3	1	3	5	6	5	10	5
TR213	3	0	0	1	3	1	3	2	0	2	1	4	2	1	5	4	5	9
TR715	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	3	4	3	1
TR421	28	2	2	8	3	6	6	5	1	9	7	7	11	13	13	14	12	12
TR521	8	2	4	3	3	5	1	1	2	6	5	6	4	14	18	16	18	11
TR333	5	1	1	3	1	1	0	0	2	0	1	1	6	4	7	7	8	7
TRB11	0	0	0	1	0	1	0	0	0	2	2	2	2	1	9	9	7	7
TR331	12	1	2	2	1	1	1	0	3	2	3	6	9	7	13	14	11	6
TR632	1	1	0	1	2	1	0	2	3	7	3	1	7	9	3	7	10	8
TRC31	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	3	0	3	3	5

Ek-4. ÇED Olumlu Kararı sayılarının 1993–2015 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı (devam)

IBBS	1993-1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
TR323	25	2	9	1	1	2	8	4	3	4	4	1	7	10	5	8	8	0
TRB22	0	0	0	0	0	0	2	0	0	1	0	0	1	1	1	1	3	1
TR714	0	0	2	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	2	0	1	2	0
TR713	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	1	3	4	3	3	2
TR902	4	0	1	2	0	1	1	2	3	3	3	2	1	3	3	8	5	3
TR904	2	0	0	0	0	1	0	0	1	1	4	2	8	3	3	2	3	1
TR422	11	4	2	2	3	0	2	0	1	4	3	2	1	6	7	8	12	3
TR831	3	1	1	1	2	3	1	0	3	4	10	7	9	6	15	8	3	4
TRC34	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	3	2	6	1	3	3	4	4
TR823	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1	1
TR722	0	1	2	1	3	0	0	1	0	1	2	2	2	2	9	11	11	2
TR211	11	2	5	8	10	1	1	5	4	7	5	5	8	6	9	24	17	11
TR832	2	0	1	0	0	0	0	1	3	1	3	2	2	3	6	4	6	1
TR901	2	0	0	1	1	0	1	2	3	6	2	0	3	4	5	3	3	3
TRB14	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	2	1	2
TRC21	1	1	3	1	0	0	1	2	3	0	2	1	1	2	7	2	1	2
TR334	1	0	1	1	1	1	1	0	1	2	0	2	0	3	4	1	6	1
TRB21	1	0	0	1	0	0	0	1	1	0	4	2	2	0	1	4	0	4
TR723	0	1	0	0	0	1	1	1	2	1	0	0	0	0	0	6	6	1
TR811	4	1	2	1	3	0	0	1	5	5	1	3	1	1	3	1	3	8
TR712	1	0	0	1	0	2	0	1	0	1	3	2	2	1	1	5	4	1
TRA13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
TR522	0	1	0	0	0	0	0	0	1	2	0	3	4	1	1	4	7	3
TR711	3	0	0	2	3	2	0	0	1	1	0	1	3	3	0	5	6	1

EK-4. ÇED Olumlu Kararı sayılarının 1993-2015 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı (devam)

IBBS	1993-1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
TRC32	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	1	0	1	1	1	2	5	0
TRC33	1	1	0	1	1	0	0	2	1	1	2	2	1	1	0	2	4	1
TR813	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	4	1	0	5	1	1
TRA24	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	2	1
TRA23	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
TR425	3	1	1	1	1	0	0	4	4	2	3	3	7	1	1	1	4	2
TR812	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	2	6	2	2
TRC13	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
TR633	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	3	0	2	2	3	3	1
TR423	0	1	0	1	1	1	0	1	3	3	0	1	3	2	3	3	4	1

NOT-1: Bazı projeler birden fazla ili kapsadığı için EK-1 ve EK-2 kapsamında karar verilen toplam proje sayısı ile; illere göre dağılım yapıldıktan sonra toplanan proje sayısı farklı olabilir.

NOT-2: ÇED Yönetmeliği kapsamında belirtilen süre içerisinde mücbir sebep bulunmaksızın yatırıma başlanmaması veya Mahkeme Kararı ile ÇED kararının iptal edilmesi ya da geçersiz sayılması konularına istinaden ÇED İstatistiklerine konu olan ÇED kararları geçmişe dönük revize edilmemektedir.

Ek – 5. ÇED Gerekli Değildir Kararı sayılarının 1993–2015 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı

IBBS	1993-1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
TÜRKİYE	2.989	524	764	859	1.068	1.715	2.119	2.441	3.441	4.214	3.657	3.550	3.932	4.592	3.789	3.463	4.058	3.898
TR621	148	19	18	17	27	38	44	67	95	107	109	90	96	105	86	48	78	57
TRC12	19	7	0	4	4	7	11	20	11	23	7	45	45	47	28	29	45	31
TR332	11	4	8	17	8	24	29	39	51	83	34	44	45	103	35	86	79	92
TRA21	0	0	0	6	3	3	5	3	6	2	10	20	18	27	21	18	23	15
TR834	15	3	4	1	0	15	11	8	21	26	14	16	25	22	13	19	18	16
TR510	39	2	7	21	31	34	98	77	141	175	98	107	128	147	122	158	240	125
TR611	194	30	45	82	82	118	97	157	210	165	188	82	127	121	91	72	172	103
TR905	2	1	6	3	11	9	5	4	13	17	25	18	32	17	27	27	27	25
TR321	81	12	20	17	21	44	51	61	70	101	76	64	55	43	66	61	98	97
TR221	90	15	21	37	39	38	43	61	93	65	81	137	104	129	132	122	109	145
TR413	22	15	15	11	9	27	38	27	51	56	55	61	61	47	49	36	49	69
TRB13	0	1	0	3	2	14	7	0	7	11	9	13	15	43	12	14	22	22
TRB23	0	0	0	3	0	11	7	6	4	22	16	14	22	29	10	20	12	15
TR424	11	0	5	7	5	16	7	10	19	52	33	29	45	81	58	50	39	96
TR613	43	22	24	22	8	8	18	18	57	52	59	50	44	69	61	68	56	57
TR411	119	23	28	26	42	65	74	81	152	174	126	115	130	164	105	126	166	103
TR222	86	9	21	28	27	55	47	29	58	68	72	72	32	61	51	45	58	47
TR822	1	0	1	2	2	1	4	7	16	31	38	21	28	40	32	30	40	20
TR833	6	3	2	1	0	13	23	34	52	58	34	39	51	33	36	26	33	26
TR322	101	8	26	18	26	26	34	31	43	70	72	52	64	89	54	55	92	71
TRC22	26	9	18	12	15	31	36	70	55	71	52	31	67	71	31	38	57	33
TR212	63	0	10	13	7	10	32	23	24	30	25	42	23	28	39	30	29	19
TRB12	2	0	0	10	17	20	16	10	54	57	68	38	94	72	45	57	79	142
TRA12	4	0	2	5	3	7	10	26	19	33	48	61	28	44	31	29	28	28

Ek- 5. ÇED Gerekli Değildir Kararı sayılarının 1993-2015 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı (devam)

IBBS	1993-1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
TRA11	8	4	6	8	14	14	24	38	34	37	42	59	53	67	79	57	38	54
TR412	65	12	21	18	18	16	45	34	56	96	70	62	67	76	68	63	51	74
TRC11	44	9	7	30	16	29	23	34	40	70	30	59	57	78	49	52	47	50
TR903	3	1	6	5	12	14	6	7	19	33	14	21	39	52	32	21	19	23
TR906	1	2	4	6	3	18	10	17	19	29	10	22	32	43	37	32	17	24
TRB24	0	0	0	0	3	4	4	1	6	7	12	15	13	23	8	3	4	8
TR631	141	12	10	2	10	10	22	40	39	81	106	98	62	82	46	50	40	16
TR612	50	4	13	1	13	10	16	15	35	26	33	34	37	48	41	21	58	42
TR622	115	23	21	21	25	26	21	34	59	85	103	69	62	86	83	69	89	59
TR100	20	7	8	27	49	61	143	123	211	209	206	188	193	248	260	201	253	184
TR310	185	20	41	35	47	100	124	122	122	173	153	163	138	163	190	159	143	161
TRA22	0	0	0	0	0	10	12	17	15	23	17	27	27	41	28	17	6	11
TR821	37	18	22	12	18	6	12	18	21	27	31	34	31	46	36	35	41	32
TR721	67	13	14	15	17	45	43	68	77	134	78	72	121	126	70	74	76	77
TR213	53	6	4	0	4	17	21	13	31	23	12	23	12	28	40	41	33	35
TR715	1	0	0	2	9	5	12	11	21	15	15	22	22	25	32	15	26	17
TR421	103	12	17	31	32	42	45	55	85	102	71	71	80	104	78	63	73	83
TR521	185	37	34	27	19	51	67	89	135	120	125	126	124	113	131	121	148	121
TR333	20	14	4	6	9	21	60	47	26	58	59	57	53	73	70	73	79	68
TRB11	5	2	9	7	7	23	24	10	27	48	27	34	75	75	57	40	60	50
TR331	117	18	24	26	27	28	44	62	82	88	81	93	93	73	76	129	127	178
TR632	16	2	10	8	13	26	17	26	48	62	53	53	78	73	48	53	41	55
TRC31	1	0	0	2	4	6	10	20	19	27	32	25	41	31	14	16	16	13
TR323	111	23	45	46	81	121	131	120	120	209	92	46	46	55	46	63	70	69

Ek – 5. ÇED Gerekli Değildir Kararı sayılarının 1993–2015 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı (devam)

IBBS	1993-1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
TRB22	1	0	0	0	3	5	8	3	6	6	4	4	24	25	8	2	22	7
TR714	17	3	1	8	3	17	10	8	18	31	24	21	27	30	19	29	26	27
TR713	31	0	4	0	6	14	9	9	20	34	43	35	39	45	27	45	49	52
TR902	28	8	13	3	7	10	14	18	42	42	31	42	55	62	45	46	43	45
TR904	1	0	6	4	2	7	12	12	24	13	13	20	10	23	12	10	11	15
TR422	55	8	16	17	47	46	37	38	38	53	71	28	67	80	85	70	55	27
TR831	25	7	6	4	9	21	36	49	62	40	31	32	37	40	32	48	72	39
TRC34	0	0	2	4	1	9	4	4	9	4	9	10	24	15	31	5	14	9
TR823	17	6	4	14	2	5	6	14	14	8	13	17	22	19	14	18	14	21
TR722	3	1	1	3	11	20	35	20	86	81	75	75	90	114	68	70	64	97
TR211	82	6	7	17	16	40	55	74	67	100	87	59	51	52	81	79	62	69
TR832	3	1	2	4	11	8	11	27	28	28	12	18	26	36	22	17	36	35
TR901	87	15	18	8	8	8	22	27	34	37	43	50	48	76	43	34	25	15
TRB14	3	1	0	0	3	8	5	8	4	14	13	8	16	8	6	11	14	8
TRC21	12	11	10	7	5	6	26	39	57	38	44	45	40	72	42	52	41	48
TR334	39	4	10	6	5	6	12	19	28	32	47	47	64	88	73	55	59	64
TRB21	9	4	13	11	14	10	20	11	16	27	36	47	71	37	50	30	19	23
TR723	0	2	1	6	7	10	12	15	23	33	28	30	34	38	31	44	26	49
TR811	44	4	6	8	10	19	13	25	28	30	35	18	17	23	24	26	18	38
TR712	7	0	2	5	3	4	6	8	9	19	15	9	34	24	13	19	20	48
TRA13	1	0	0	0	0	3	4	8	8	8	10	7	14	36	20	11	11	7
TR522	8	5	4	0	1	6	10	10	16	31	16	32	38	21	21	25	38	47
TR711	1	0	0	3	10	17	8	12	14	36	29	12	25	21	24	22	17	15
TRC32	0	0	0	6	11	15	6	12	17	10	18	24	16	12	15	10	12	8

EK – 5. ÇED Gerekli Değildir Kararı sayılarının 1993–2015 döneminde illere ve yıllara göre dağılımı (devam)

IBBS	1993-1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
TRC33	1	0	0	3	5	21	8	12	8	17	0	27	0	7	12	5	7	17
TR813	8	8	0	1	6	7	11	7	7	7	4	7	5	10	21	15	3	5
TRA24	0	0	0	0	2	3	5	1	5	12	4	12	25	22	15	15	14	4
TRA23	0	0	0	0	0	3	0	3	5	4	11	9	15	6	3	3	2	2
TR425	13	2	3	6	8	9	8	14	23	13	9	14	8	6	14	3	10	9
TR812	29	1	15	2	3	5	5	7	12	11	16	6	8	25	11	18	18	31
TRC13	5	1	3	3	3	4	2	5	5	6	5	9	4	7	4	3	2	4
TR633	19	3	10	2	2	4	9	19	25	28	24	30	28	26	29	25	15	44
TR423	9	1	6	3	5	8	7	13	14	30	16	12	15	25	23	16	15	11

NOT-3: Bazı projeler birden fazla ili kapsadığı için EK-1 ve EK-2 kapsamında karar verilen toplam proje sayısı ile; illere göre dağılım yapıldıktan sonra toplanan proje sayısı farklı olabilir.

NOT-4: ÇED Yönetmeliği kapsamında belirtilen süre içerisinde mücbir sebep bulunmaksızın yatırıma başlanmaması veya Mahkeme Kararı ile ÇED kararının iptal edilmesi ya da geçersiz sayılması konularına istinaden ÇED istatistiklerine konu olan ÇED kararları geçmişe dönük revize edilmemektedir.

Ek - 6. 2015 yılına ait Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Lisansı sayılarının illere göre dağılımı

	İLLER	GFB EK-1	GFB EK-2	GFB (EK-1+EK-2)	Çevre İzni/ Lisansı (EK-1)	Çevre İzni/ Lisansı (EK-2)	Çevre İzni/Lisansı (EK-1+EK-2)
1	ADANA	5	64	69	8	55	63
2	ADİYAMAN	1	18	19	1	10	11
3	AFYONKARAHİSAR	4	52	56	2	26	28
4	AĞRI	0	2	2	0	2	2
5	AMASYA	2	17	19	1	13	14
6	ANKARA	34	181	215	31	173	204
7	ANTALYA	7	74	81	7	74	81
8	ARTVİN	0	11	11	0	11	11
9	AYDIN	1	38	39	6	75	81
10	BALIKESİR	9	48	57	13	59	72
11	BİLECİK	5	23	28	6	29	35
12	BİNGÖL	0	7	7	0	11	11
13	BİTLİS	0	5	5	1	1	2
14	BOLU	2	14	16	3	19	22
15	BURDUR	2	26	28	2	9	11
16	BURSA	22	148	270	35	218	253
17	ÇANAKKALE	4	27	31	4	34	38
18	ÇANKIRI	0	1	1	0	2	2
19	ÇORUM	3	22	25	4	38	42
20	DENİZLİ	6	65	71	8	67	75
21	DİYARBAKIR	0	23	23	1	13	14
22	EDİRNE	1	64	65	0	70	70
23	ELAZIĞ	1	9	10	2	15	17
24	ERZİNCAN	2	13	15	4	8	12
25	ERZURUM	1	9	10	0	19	19
26	ESKİŞEHİR	6	71	77	9	63	72
27	GAZİANTEP	3	94	97	10	88	98
28	GİRESUN	1	15	16	2	19	21
29	GÜMÜŞHANE	1	2	3	1	9	10
30	HAKKARİ	0	10	10	0	1	1
31	HATAY	12	39	51	14	30	44
32	ISPARTA	1	18	19	1	24	25
33	MERSİN	4	51	55	8	49	57
34	İSTANBUL	35	355	390	47	291	338

Ek - 6. 2015 yılına ait Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Lisansı sayılarının illere göre dağılımı (devam)

	İLLER	GFB EK-1	GFB EK-2	GFB (EK-1+EK-2)	Çevre İzni/ Lisansı (EK-1)	Çevre İzni/ Lisansı (EK-2)	Çevre İzni/Lisansı (EK-1+EK-2)
35	İZMİR	36	197	233	41	229	270
36	KARS	1	3	4	0	7	7
37	KASTAMONU	1	30	31	1	18	19
38	KAYSERİ	6	135	141	17	93	110
39	KIRKLARELİ	11	33	44	7	37	44
40	KIRŞEHİR	3	4	7	1	7	8
41	KOCAELİ	31	121	152	46	160	206
42	KONYA	6	84	90	15	119	134
43	KÜTAHYA	5	36	41	7	34	41
44	MALATYA	3	18	21	4	18	22
45	MANİSA	16	85	101	11	73	84
46	KAHRAMANMARAŞ	7	35	42	4	20	24
47	MARDİN	0	15	15	0	5	5
48	MUĞLA	0	146	146	5	118	123
49	MUŞ	1	4	5	1	4	5
50	NEVŞEHİR	1	22	23	6	16	19
51	NİĞDE	4	11	15	2	11	13
52	ORDU	3	19	22	1	29	30
53	RİZE	0	25	25	0	37	37
54	SAKARYA	10	48	58	17	58	75
55	SAMSUN	7	38	45	6	47	53
56	SİİRT	1	8	9	1	4	5
57	SINOP	1	22	23	0	20	20
58	SİVAS	1	31	32	4	23	27
59	TEKİRDAĞ	32	98	130	25	127	152
60	TOKAT	2	13	15	1	13	14
61	TRABZON	2	19	21	4	33	37
62	TUNCELİ	0	3	3	0	0	0
63	ŞANLIURFA	0	19	19	1	25	26
64	UŞAK	2	40	42	9	53	62
65	VAN	1	25	26	1	6	7
66	YOZGAT	1	16	17	2	15	17
67	ZONGULDAK	5	12	17	3	5	8

Ek - 6. 2015 yılına ait Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Lisansı sayılarının illere göre dağılımı (devam)

	İLLER	GFB EK-1	GFB EK-2	GFB (EK-1+EK-2)	Çevre İzni/ Lisansı (EK-1)	Çevre İzni/ Lisansı (EK-2)	Çevre İzni/Lisansı (EK-1+EK-2)
68	AKSARAY	2	13	15	2	15	17
69	BAYBURT	0	0	0	0	2	2
70	KARAMAN	0	14	14	0	19	19
71	KIRIKKALE	1	13	14	2	19	21
72	BATMAN	0	8	8	2	22	24
73	ŞIRNAK	1	7	8	0	2	2
74	BARTIN	2	9	11	0	9	9
75	ARDAHAN	0	7	7	0	3	3
76	İĞDIR	0	7	7	1	5	6
77	YALOVA	1	15	16	2	16	18
78	KARABÜK	0	16	16	1	23	24
79	KİLİS	1	1	2	1	6	7
80	OSMANİYE	4	32	36	6	16	22
81	DÜZCE	0	25	25	3	21	24
	TOPLAM	396	3.219	3.615	499	3.280	3.779

Ek – 7. 2015 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yapılan denetim sayıları ve uygulanan ceza miktarları

	İl Müdürlüğü	Denetim Sayısı (Adet)	Kesilen ceza Miktarı (TL)	Kapatma/ Durdurma
1	Adana	1.629	979.646	1
2	Adıyaman	675	28.541	0
3	Afyonkarahisar	293	341.143	0
4	Ağrı	42	8.930	0
5	Amasya	223	499.180	0
6	Ankara	2.443	10.294.456	0
7	Antalya	1.400	4.553.896	0
8	Artvin	157	154.496	1
9	Aydın	1.053	159.054	2
10	Balıkesir	511	282.331	0
11	Bilecik	525	3.119.014	0
12	Bingöl	50	282.019	0
13	Bitlis	69	38.744	1
14	Bolu	539	457.677	0
15	Burdur	244	323.641	0
16	Bursa	1.275	11.936.902	1
17	Çanakkale	472	725.823	0
18	Çankırı	156	6.656	0
19	Çorum	298	665.240	0
20	Denizli	590	197.120	0
21	Diyarbakır	281	205.376	0
22	Edirne	888	139.497	0
23	Elazığ	548	93.002	0
24	Erzincan	46	186.130	0
25	Erzurum	386	472.966	0
26	Eskişehir	1.146	557.173	4
27	Gaziantep	1.338	2.664.664	0
28	Giresun	329	452.654	2
29	Gümüşhane	43	131.746	0
30	Hakkari	48	339.570	0
31	Hatay	563	197.602	1
32	Isparta	378	918.234	5
33	Mersin	869	1.023.022	0
34	İstanbul	6.040	2.138.483	1
35	İzmir	3.443	38.124.120	0
36	Kars	73	166.967	0
37	Kastamonu	332	51.129	0
38	Kayseri	858	1.105.598	0

Ek – 7. 2015 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yapılan denetim sayıları ve uygulanan ceza miktarları (devam)

	İl Müdürlüğü	Denetim Sayısı (Adet)	Kesilen Ceza Miktarı (TL)	Kapatma/Durdurma
39	Kırklareli	346	513.796	1
40	Kırşehir	124	51.959	0
41	Kocaeli	2.099	3.619.650	5
42	Konya	313	1.046.136	1
43	Kütahya	321	592.667	0
44	Malatya	484	161.118	0
45	Manisa	1.459	1.072.466	0
46	Kahramanmaraş	384	252.281	0
47	Mardin	257	696.610	0
48	Muğla	1.248	918.124	0
49	Muş	70	22.575	0
50	Nevşehir	326	623.731	0
51	Niğde	210	32.091	0
52	Ordu	544	666.031	1
53	Rize	426	917.692	2
54	Sakarya	755	4.179.628	6
55	Samsun	689	400.115	3
56	Siirt	96	0	0
57	Sinop	124	508.710	0
58	Sivas	259	766.787	0
59	Tekirdağ	1.886	5.414.652	9
60	Tokat	249	21.040	4
61	Trabzon	481	1.595.739	0
62	Tunceli	79	42.744	2
63	Şanlıurfa	288	34.864	0
64	Uşak	118	1.058.459	0
65	Van	55	162.722	0
66	Yozgat	132	98.123	0
67	Zonguldak	146	47.901	0
68	Aksaray	185	685.336	0
69	Bayburt	62	19.558	0
70	Karaman	201	429.337	1
71	Kırıkkale	283	203.773	1
72	Batman	315	286.533	0
73	Şırnak	444	0	0
74	Bartın	320	72.157	0
75	Ardahan	57	77.436	1
76	Iğdır	96	3.348	0

Ek – 7. 2015 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yapılan denetim sayıları ve uygulanan ceza miktarları (devam)

	İl Müdürlüğü	Denetim Sayısı (Adet)	Kesilen ceza Miktarı (TL)	Kapatma/ Durdurma
77	Yalova	368	1.057.890	0
78	Karabük	268	105.001	1
79	Kilis	336	0	0
80	Osmaniye	722	736.422	2
81	Düzce	480	1.628.012	2
	TOPLAM	48.358	114.845.656	61

Ek – 8. 2015 yılında Bakanlık merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yapılan denetimlerin türlere göre dağılımı

ÇŞİM	PLANLI DENETİMLER	ANİ DENETİMLER	ŞİKÂYET DENETİMLERİ	TOPLAM DENETİM SAYISI
Adana	120	1.288	221	1.629
Adıyaman	384	230	60	675
Afyonkarahisar	32	246	15	293
Ağrı	28	14	0	42
Amasya	17	154	52	223
Ankara	102	1.953	388	2.443
Antalya	148	594	658	1.400
Artvin	22	97	38	157
Aydın	203	651	199	1.053
Balıkesir	32	319	160	511
Bilecik	358	76	91	525
Bingöl	9	34	7	50
Bitlis	44	10	15	69
Bolu	36	316	187	539
Burdur	173	31	40	244
Bursa	254	541	481	1.275
Çanakkale	186	258	28	472
Çankırı	108	0	48	156
Çorum	70	186	41	298
Denizli	25	490	74	590
Diyarbakır	82	173	25	281
Edirne	34	832	22	888
Elazığ	26	454	67	548
Erzincan	26	1	19	46
Erzurum	66	250	69	386
Eskişehir	25	907	214	1.146
Gaziantep	326	852	160	1.338
Giresun	10	257	62	329
Gümüşhane	18	22	3	43
Hakkari	8	38	2	48
Hatay	124	333	107	563
Isparta	128	168	82	378
Mersin	123	679	67	869
İstanbul	1.000	4.659	381	6.040
İzmir	138	3.021	284	3.443
Kars	43	8	22	73
Kastamonu	69	224	38	332

Ek – 8. 2015 yılında Bakanlık merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yapılan denetimlerin türlere göre dağılımı (devam)

ÇŞİM	PLANLI DENETİMLER	ANİ DENETİMLER	ŞİKÂYET DENETİMLERİ	TOPLAM DENETİM SAYISI
Kayseri	195	510	153	858
Kırklareli	27	200	119	346
Kırşehir	79	0	45	124
Kocaeli	56	1.927	116	2.099
Konya	83	196	33	313
Kütahya	160	46	115	321
Malatya	32	426	26	484
Manisa	107	1.069	284	1.459
Kahramanmaraş	164	167	53	384
Mardin	57	125	74	257
Muğla	14	979	255	1.248
Muş	28	35	7	70
Nevşehir	71	241	13	326
Niğde	17	167	26	210
Ordu	184	208	152	544
Rize	18	277	131	426
Sakarya	54	627	74	755
Samsun	111	357	221	689
Siirt	52	38	6	96
Sinop	21	62	41	124
Sivas	15	244	0	259
Tekirdağ	76	1.649	161	1.886
Tokat	12	214	23	249
Trabzon	6	299	176	481
Tunceli	15	25	39	79
Şanlıurfa	38	210	40	288
Uşak	20	78	20	118
Van	35	15	5	55
Yozgat	74	39	18	132
Zonguldak	48	81	17	146
Aksaray	7	138	40	185
Bayburt	6	44	12	62
Karaman	55	47	99	201
Kırıkkale	35	149	99	283
Batman	220	32	62	315
Şırnak	20	417	7	444
Bartın	6	174	140	320

Ek – 8. 2015 yılında Bakanlık merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yapılan denetimlerin türlere göre dağılımı

ÇŞİM	PLANLI DENETİMLER	ANİ DENETİMLER	ŞİKÂYET DENETİMLERİ	TOPLAM DENETİM SAYISI
Ardahan	34	4	19	57
İğdır	39	57	0	96
Yalova	45	283	39	368
Karabük	22	162	83	268
Kilis	9	313	14	336
Osmaniye	19	637	65	722
Düzce	42	228	210	480
Toplam	7.034	33.558	7.766	48.358
Merkez	19	304	0	323
GENEL TOPLAM	7.053	33.862	7.766	48.681

Ek – 9. 2009-2015 yılları arasında Bakanlık Merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin denetim sayıları

ÇŞİM	Denetim Sayıları							
	Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Adana		1.800	2.152	2.371	819	1.356	1.833	1.629
Adıyaman		107	102	163	89	195	530	675
Afyonkarahisar		110	218	631	317	128	224	293
Ağrı		183	254	182	13	5	23	42
Amasya		82	175	146	187	317	253	223
Ankara		1.051	1.609	1.348	2.051	1.214	1.830	2.443
Antalya		1.068	1.369	1.552	634	960	929	1.400
Artvin		99	138	233	58	121	156	157
Aydın		747	648	802	1042	708	777	1.053
Balıkesir		792	495	776	1059	734	604	511
Bilecik		311	138	84	191	347	467	525
Bingöl		39	74	43	46	22	44	50
Bitlis		69	193	74	19	21	95	69
Bolu		102	408	522	674	464	420	539
Burdur		157	419	452	186	234	235	244
Bursa		503	1.554	640	517	1.041	1.057	1.275
Çanakkale		454	453	570	345	401	469	472
Çankırı		98	149	192	185	137	109	156
Çorum		436	517	987	865	337	305	298
Denizli		229	266	623	319	506	798	590
Diyarbakır		87	563	186	678	353	295	281
Edirne		401	763	769	625	742	826	888
Elazığ		587	544	984	222	119	441	548
Erzincan		33	297	329	94	62	75	46
Erzurum		773	334	917	374	372	351	386
Eskişehir		917	827	731	877	844	792	1.146
Gaziantep		998	954	1.125	1.076	1.099	890	1.338
Giresun		769	405	531	452	420	332	329
Gümüşhane		0	179	63	43	47	50	43
Hakkâri		136	75	770	35	88	89	48
Hatay		274	317	727	232	651	510	563
Isparta		312	236	261	33	259	385	378
Mersin		68	997	930	239	424	628	869

Ek – 9. 2009-2015 yılları arasında Bakanlık Merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin denetim sayıları (devam)

ÇŞİM	Denetim Sayıları							
	Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
İstanbul		5.154	6.072	4.957	771	5.403	5.849	6.040
İzmir		1.801	2.619	1.638	2.335	1.185	2.922	3.443
Kars		27	100	111	77	75	65	73
Kastamonu		77	144	120	150	160	206	332
Kayseri		526	401	723	729	337	593	858
Kırklareli		235	320	1.203	646	409	378	346
Kırşehir		25	135	69	93	214	182	124
Kocaeli		925	1.463	1.744	3.655	1.995	2.131	2.099
Konya		69	312	296	756	286	435	313
Kütahya		152	249	213	189	84	99	321
Malatya		40	350	193	176	203	371	484
Manisa		629	1.673	1.781	1.073	1.104	1.455	1.459
Kahramanmaraş		318	579	1.259	397	367	548	384
Mardin		249	226	249	314	176	163	257
Muğla		152	676	798	468	662	811	1.248
Muş		77	87	157	72	100	126	70
Nevşehir		48	84	379	109	168	190	326
Niğde		172	271	235	315	251	197	210
Ordu		344	289	498	119	250	380	544
Rize		110	281	468	599	306	453	426
Sakarya		350	480	735	1244	145	692	755
Samsun		667	971	1.804	381	722	664	689
Siirt		25	483	584	10	14	73	96
Sinop		306	109	80	55	98	126	124
Sivas		86	260	268	279	227	228	259
Tekirdağ		966	1.754	2.288	2.634	1.809	1.657	1.886
Tokat		152	139	140	82	258	301	249
Trabzon		1.750	659	1.036	33	385	452	481
Tunceli		35	58	57	2.198	37	63	79
Şanlıurfa		348	863	478	372	624	440	288
Uşak		506	320	286	2.335	127	111	118
Van		267	324	0	397	32	126	55
Yozgat		23	174	35	90	64	106	132
Zonguldak		391	343	273	77	260	180	146
Aksaray		188	107	153	156	130	121	185
Bayburt		45	48	169	143	90	90	62

Ek – 9. 2009-2015 yılları arasında Bakanlık Merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin denetim sayıları (devam)

ÇŞİM	Denetim Sayıları							
	Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Karaman		65	61	0	90	124	162	201
Kırıkkale		33	248	446	243	376	359	283
Batman		805	1.035	930	143	356	293	315
Şırnak		0	1	78	160	384	508	444
Bartın		92	211	208	95	302	257	320
Ardahan		79	68	158	41	43	60	57
İğdır		30	117	206	15	69	100	96
Yalova		180	239	287	359	539	498	368
Karabük		52	179	181	55	263	216	268
Kilis		373	385	492	391	318	320	336
Osmaniye		397	402	727	142	516	591	722
Düzce		343	492	409	446	421	504	480
TOPLAM		33.476	44.683	50.313	38.058	37.196	43.674	48.358
Bakanlık Merkez		969	1.021	729	543	271	295	323
GENEL TOPLAM		34.445	45.704	51.042	38.601	37.467	43.969	48.681

Ek – 10. 2009-2015 yılları arasında Bakanlık Merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin ceza miktarları

ÇŞİM	Ceza Miktarları (TL)										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
Yıllar											
Adana	1.417.159	1.175.590	934.081	1.607.905,76	583.692,61	819.308	979.646				
Adıyaman	97.158	7.934	45.985	65.288,00	458.839,00	333.681	28.541				
Afyonkarahisar	176.667	3.926	298.822	151.501,00	450.381,00	368.335	341.143				
Ağrı	31.062	2.792	64.349	90.557,00	18.691,64	43.418	8.930				
Amasya	75.752	97.384	244.767	229.430,00	300.597,00	190.043	499.180				
Ankara	1.870.175	3.257.365	1.847.025	4.453.145,10	3.799.726,96	5.571.079	10.294.456				
Antalya	572.108	1.198.190	1.306.240	569.411,00	1.310.702,00	1.940.019	4.553.896				
Artvin	290.209	193.854	114.601	465.705,00	0,00	87.970	154.496				
Aydın	967.913	34.598	1.129.744	651.344,75	330.489,00	857.985	159.054				
Balıkesir	465.931	1.667.790	873.903	1.270.279,82	841.255,00	589.362	282.331				
Bilecik	120.865	222.878	177.088	22.982,00	267.628,00	1.057.069	3.119.014				
Bingöl	15.526	22.867	42.844	23.905,00	51.276,00	75.472	282.019				
Bitlis	51.768	148.656	102.921	0,00	50.787,00	17.594	38.744				
Bolu	131.776	283.464	280.394	92.449,00	283.787,77	265.355	457.677				
Burdur	54.501	98.812	59.505	0,00	429.858,00	211.160	323.641				
Bursa	2.314.090	1.619.493	2.384.814	1.941.290,00	2.992.752,00	6.993.058	11.936.902				
Çanakkale	543.695	1.031.543	406.341	591.183,00	753.559,00	911.474	725.823				
Çankırı	57.971	172.003	197.975	267.220,00	174.793,00	112.608	6.656				
Çorum	543.861	517.866	180.268	180.660,84	219.977,26	400.133	665.240				
Denizli	31.062	31.745	59.827	179.044,00	456.070,30	500.460	197.120				
Diyarbakır	165.626	2.516.813	190.876	15.705,00	125.337,00	80.935	205.376				
Edirne	123.545	331.053	12.070	117.397,00	221.956,00	49.436	139.497				

Ek – 10. 2009-2015 yılları arasında Bakanlık Merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin ceza miktarları (devam)

ÇŞİM	Ceza Miktarları (TL)										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
Yıllar											
Elazığ	177.729	264.943	265.080	226.347,00	57.565,00	193.113	93.002				
Erzincan	43.755	26.452	64.099	85.297,00	36.092,00	51.778	186.130				
Erzurum	293.306	361.606	167.469	372.041,00	419.583,00	172.475	472.966				
Eskişehir	337.633	319.858	463.908	305.871,00	709.441,42	375.086	557.173				
Gaziantep	284.905	336.367	367.523	854.980,00	536.156,00	205.072	2.664.664				
Giresun	116.401	419.538	402.104	422.897,00	149.890,00	535.529	452.654				
Gümüşhane	0	33.094	14.244	187.194,00	301.381,00	128.876	131.746				
Hakkâri	0	26.452	0	37.064,00	16.929,00	241.317	339570				
Hatay	2.561.833	443.177	469.410	375.818,21	164.661,00	156.665	197.602				
Isparta	132.677	175.390	42.387	300.679,00	484.177,00	739.446	918.234				
Mersin	1.201.074	1.940.330	1.004.310	511.969,18	627.632,00	557.451	1.023.022				
İstanbul	1.392.267	5.894.647	10.676.658	1.058.511,00	2.094.909,32	6.281.623	2.138.483				
İzmir	2.183.008	1.764.220	2.089.786	7.027.677,88	8.713.713,27	17.685.136	38.124.120				
Kars	0	119.570	29.746	188.480,00	0,00	309.637	166.967				
Kastamonu	141.414	292.017	126.350	386.374,00	59.254,00	882.271	51.129				
Kayseri	249.721	887.412	650.063	92.772,64	303.227,56	822.446	1.105.598				
Kırklareli	186.360	457.599	299.153	1.080.084,00	1.082.133,00	255.928	513.796				
Kırşehir	124.620	0	51.277	91.111,20	41.790,95	145.866	51.959				
Kocaeli	1.558.722	1.391.115	3.136.841	5.474.714,22	9.179.090,72	9.581.420	3.619.650				
Konya	366.797	326.506	808.495	355.218,57	367.501,00	1.663.315	1.046.136				
Kütahya	82.829	1.001.743	5.010.579	235.315,00	742.607,00	441.650	592.667				
Malatya	197.250	242.484	175.188	414.326,00	262.587,00	59.826	161.118				

Ek – 10. 2009-2015 yılları arasında Bakanlık Merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin ceza miktarları (devam)

ÇŞİM	Ceza Miktarları (TL)									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015			
Yıllar										
Manisa	227.913	642.712	189.844	929.867,00	1.315.963,00	1.143.773	1.072.466			
Kahramanmaraş	137.589	720.267	343.843	405.186,00	572.270,00	501.595	252.281			
Mardin	349.768	85.917	84.309	23.460,00	0,00	239.251	696.610			
Muğla	2.532.802	816.913	695.798	837.914,00	3.844.336,40	500.618	918.124			
Muş	14.351	215.107	2.640	0,00	57.559,00	42.223	22.575			
Nevşehir	54.330	27.742	36.254	316.384,00	98.553,73	204.992	623.731			
Niğde	47.224	126.517	65.521	0,00	118.848,00	606.943	32.091			
Ordu	359.599	434.188	1.096.099	411.842,00	662.123,00	529.395	666.031			
Rize	264.670	692.968	292.826	1.018.387,00	172.992,00	345.350	917.692			
Sakarya	1.337.523	904.304	1.135.575	213.605,00	66.391,00	1.795.163	4.179.628			
Samsun	248.438	1.183.548	450.769	2.551.067,00	355.223,00	96.774	400.115			
Siirt	0	0	79.772	9.420,00	0,00	163.208	0			
Sinop	13.206	442.511	95.422	56.856,90	0,00	0	508.710			
Sivas	275.082	448.168	376.177	338.346,00	729.083,49	867.744	766.787			
Tekirdağ	3.384.130	5.002.499	5.294.534	11.845.780,05	5.170.975,19	6.393.525	5.414.652			
Tokat	259.560	651.859	179.646	296.285,26	605.074,92	323.821	21.040			
Trabzon	1.664.102	519.550	399.890	491.559,19	1.739.816,00	1.832.626	1.595.739			
Tunceli	0	13.226	62.587	13.855,00	54.495,00	59.826	42.744			
Şanlıurfa	449.398	1.598.339	296.709	935.201,17	1.301.408,00	724.386	34.864			
Uşak	7.891	146.120	68.493	778.432,00	1.386.582,50	722.892	1.058.459			
Van	21.857	284.495	0	0,00	67.879,00	3.674	162.722			
Yozgat	13.262	35.430	0	152,00	0,00	0	98.123			

Ek – 10. 2009-2015 yılları arasında Bakanlık Merkez ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinin ceza miktarları (devam)

ÇŞİM	Ceza Miktarları (TL)									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015			
Yıllar										
Zonguldak	614.820	1.270.336	591.394	15.705,00	947.314,00	139.198	47.901			
Aksaray	99.149	91.076	242.149	78.525,00	16.929,00	316.710	685.336			
Bayburt	0	35.372	85.464	63.759,00	30.881,00	19.284	19.558			
Karaman	0	0	0	18.840,00	464.557,64	467.324	429.337			
Kırıkkale	62.124	233.463	54.844	53.965,91	141.052,00	0	203.773			
Batman	7.764	214.799	96.842	37.696,00	338.705,00	270.990	286.533			
Şırnak	214.923	7.934	28.490	124.296,66	16.729,00	214.674	0			
Bartın	98.612	157.705	860.798	227.379,00	282.133,00	91.258	72.157			
Ardahan	52.490	157.267	295.616	128.701,88	43.203,82	70.376	77.436			
İğdır	2.000	1.973	6.350	109.949,00	52.091,00	17.594	3.348			
Yalova	532.749	242.275	158.267	122.506,00	352.168,00	1.119.698	1.057.890			
Karabük	55.906	13.226	285.095	1.007.829,00	844.551,64	75.993	105.001			
Kilis	193.292	11.150	9.675	47.121,00	4.489,20	0	0			
Osmaniye	337.131	219.713	398.102	114.766,00	226.845,00	335.970	736.422			
Düzce	458.078	319.105	507.178	468.446,26	176.771,44	695.441	1.628.012			
TOPLAM	36.142.454	49.328.910	52.136.082	57.164.230,45	62.730.471,14	83.894.172	114.845.656			
Bakanlık Mer- kez	6.567.935	14.212.191	4.295.737	1.383.702,00	14.315.119,00	14.755.057	4.031.453			
GENEL TOPLAM	42.710.389	63.541.101	56.431.819	58.547.932,45	77.045.590,33	98.649.229	118.877.109			

Ek – 11. 2015 yılında illerde yapılan egzoz denetim sayıları ve uygulanan ceza miktarları

İLLER	UYGULANAN CEZA MİKTARLARI (TL)	KESİLEN CEZA SAYISI (ADET)
ADANA	493.080,00	549
ADİYAMAN	98.661,00	103
AFYON	0,00	0
AĞRI	0,00	0
AMASYA	37.557,00	39
ANKARA	160.843,00	134
ANTALYA	9.630,00	10
ARTVİN	0,00	0
AYDIN	0,00	0
BALIKESİR	108.819,00	113
BİLECİK	0,00	0
BİNGÖL	0,00	0
BİTLİS	963,00	1
BOLU	0,00	0
BURDUR	963,00	1
BURSA	24.129,00	15
ÇANAKKALE	0,00	0
ÇANKIRI	1.932,00	2
ÇORUM	1.926,00	2
DENİZLİ	0,00	0
DİYARBAKIR	0,00	0
EDİRNE	1.750,00	2
ELAZIĞ	0,00	0
ERZİNCAN	6.741,00	7
ERZURUM	4.463,00	5
ESKİŞEHİR	21.252,00	8
GAZİANTEP	0,00	0
GİRESUN	0,00	0
GÜMÜŞHANE	0,00	0
HAKKARİ	0,00	0
HATAY	114.597,00	119
ISPARTA	0,00	0
MERSİN	0,00	0
İSTANBUL	0,00	0
İZMİR	5.778,00	6
KARS	0,00	0
KASTAMONU	0,00	0

Ek – 11. 2015 yılında illerde yapılan egzoz denetim sayıları ve uygulanan ceza miktarları (devam)

İLLER	UYGULANAN CEZA MİKTARLARI (TL)	KESİLEN CEZA SAYISI (ADET)
KAYSERİ	16.225,00	14
KIRKLARELİ	875,00	1
KIRŞEHİR	0,00	0
KOCAELİ	5.778,00	6
KONYA	97.413,00	56
KÜTAHYA	0,00	0
MALATYA	0,00	0
MANİSA	2.889,00	3
KAHRAMANMARAŞ	0,00	0
MARDİN	0,00	0
MUĞLA	0,00	0
MUŞ	0,00	0
NEVŞEHİR	0,00	0
NİĞDE	0,00	0
ORDU	0,00	0
RİZE	963,00	1
SAKARYA	0,00	0
SAMSUN	0,00	0
SİİRT	0,00	0
SİNOP	0,00	0
SİVAS	2.889,00	3
TEKİRDAĞ	5.778,00	6
TOKAT	0,00	0
TRABZON	0,00	0
TUNCELİ	0,00	0
ŞANLIURFA	0,00	0
UŞAK	0,00	0
VAN	0,00	0
YOZGAT	0,00	0
ZONGULDAK	0,00	0
AKSARAY	0,00	0
BAYBURT	0,00	0
KARAMAN	0,00	0
KIRIKKALE	0,00	0
BATMAN	0,00	0

Ek – 11. 2015 yılında illerde yapılan egzoz denetim sayıları ve uygulanan ceza miktarları (devam)

İLLER	UYGULANAN CEZA MİKTARLARI (TL)	KESİLEN CEZA SAYISI (ADET)
ŞIRNAK	0,00	0
BARTIN	0,00	0
ARDAHAN	0,00	0
İĞDIR	0,00	0
YALOVA	0,00	0
KARABÜK	0,00	0
KİLİS	0,00	0
OSMANİYE	0,00	0
DÜZCE	0,00	0
TOPLAM	1.225.894,00	1.206

Ek – 12. 2015 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri ve yetki devri yapılmış kurum / kuruluşlar tarafından yapılan Piyasa Gözetimi ve Denetimi sayıları ve uygulanan ceza miktarları

	PGD SAYISI	PGD CEZA MİKTARI (TL)
Adana	63	0,00
Adıyaman	9	0,00
Afyonkarahisar	55	0,00
Ağrı	4	0,00
Amasya	0	0,00
Ankara	114	0,00
Antalya	338	58.177,00
Artvin	11	0,00
Aydın	12	0,00
Balıkesir	318	23.238,00
Bilecik	12	0,00
Bingöl	45	0,00
Bitlis	46	0,00
Bolu	9	0,00
Burdur	51	0,00
Bursa	571	3.600,00
Çanakkale	24	0,00
Çankırı	0	0,00
Çorum	123	0,00
Denizli	33	0,00
Diyarbakır	4	0,00
Edirne	14	0,00
Elazığ	0	0,00
Erzincan	4	0,00
Erzurum	13	0,00
Eskişehir	11	0,00
Gaziantep	1.982	0,00
Giresun	34	0,00
Gümüşhane	2	0,00
Hakkâri	9	0,00
Hatay	55	0,00
Isparta	1.681	0,00
Mersin	25	0,00
İstanbul	210	44.364,00
İzmir	0	0,00
Kars	8	0,00
Kastamonu	14	0,00

Ek – 12. 2015 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri ve yetki devri yapılmış kurum / kuruluşlar tarafından yapılan Piyasa Gözetimi ve Denetimi sayıları ve uygulanan ceza miktarları (devam)

	PGD SAYISI	PGD CEZA MİKTARI (TL)
Kayseri	6	0,00
Kırklareli	4	0,00
Kırşehir	6	0,00
Kocaeli	63	0,00
Konya	8.020	69.741,00
Kütahya	12	0,00
Malatya	452	0,00
Manisa	9	0,00
Kahramanmaraş	62	0,00
Mardin	0	0,00
Muğla	13	0,00
Muş	15	0,00
Nevşehir	0	0,00
Niğde	10	0,00
Ordu	119	624,00
Rize	34	0,00
Sakarya	760	0,00
Samsun	272	0,00
Siirt	90	0,00
Sinop	2	0,00
Sivas	96	0,00
Tekirdağ	14	0,00
Tokat	16	0,00
Trabzon	208	0,00
Tunceli	19	0,00
Şanlıurfa	8	0,00
Uşak	44	208,00
Van	28	0,00
Yozgat	0	0,00
Zonguldak	185	0,00
Aksaray	0	0,00
Bayburt	2	0,00
Karaman	11	0,00
Kırıkkale	3	0,00
Batman	16	0,00
Şırnak	0	0,00
Bartın	8	0,00

Ek – 12. 2015 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri ve yetki devri yapılmış kurum / kuruluşlar tarafından yapılan Piyasa Gözetimi ve Denetimi sayıları ve uygulanan ceza miktarları (devam)

	PGD SAYISI	PGD CEZA MİKTARI (TL)
Ardahan	8	0,00
Iğdır	92	0,00
Yalova	94	0,00
Karabük	0	0,00
Kilis	60	0,00
Osmaniye	93	0,00
Düzce	165	0,00
TOPLAM	17.023	199.952,00

Ek – 13. 2015 yılında tespit edilen uygunsuzluk sayılarının ve uygulanan ceza miktarlarının dağılımı

ÇŞİM	HAVA		SU		TOPRAK		ATIK		KİMYASALLAR		GÜRÜLTÜ		ÇED		DİĞERLERİ		TOPLAM	
	US ⁵	CM ⁶	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM
Adana	5	54.229	3	209.263	1	11.619	2	281.719	0	0	0	0	7	137.048	236	285.768	254	979.646
Adıyaman	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	28.541	14	28.541
Afyonkarahisar	0	0	4	186.004	0	0	0	0	0	0	0	0	3	11.774	2	143.365	9	341.143
Ağrı	0	0	0	0	0	0	1	558	0	0	0	0	0	0	2	8.372	3	8.930
Amasya	6	279.006	1	1.157	2	93.002	0	0	0	0	0	0	3	106.643	1	19.372	13	499.180
Ankara	36	967.858	10	297.588	40	1.882.181	62	1.349.863	0	0	0	0	18	5.715.780	58	81.186	224	10.294.456
Antalya	13	24.147	1	23.249	7	498.704	11	2.889.619	0	0	42	999.685	8	114.772	1	3.720	83	4.553.896
Artvin	1	46.501	1	42.122	0	0	1	46.501	0	0	0	0	1	19.372	0	0	4	154.496
Aydın	1	11.619	1	46.501	1	46.501	2	46.687	0	0	1	7.746	0	0	0	0	6	159.054
Balıkesir	1	23.249	0	0	4	160.032	0	0	0	0	0	0	4	52.549	1	46.501	10	282.331
Bilecik	43	2.210.642	2	22.172	7	342.880	8	298.899	0	0	1	11.619	9	174.707	5	58.095	75	3.119.014
Bingöl	0	0	1	116.261	0	0	2	77.502	0	0	0	0	5	88.256	0	0	8	282.019
Bitlis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	38.744	0	0	2	38.744
Bolu	1	46.501	5	232.505	5	5.785	0	0	0	0	0	0	9	149.648	2	23.238	22	457.677
Burdur	0	0	2	139.508	0	0	1	46.501	0	0	0	0	8	137.632	0	0	11	323.641
Bursa	37	1.844.837	37	3.374.307	4	395.272	56	5.336.095	1	46.501	0	0	14	238.339	14	701.551	163	11.936.902
Çanakkale	1	3.870	10	429.726	1	46.501	7	1.302	0	0	8	178.235	3	66.084	1	105	31	725.823
Çankırı	0	0	0	0	0	0	2	372	0	0	0	0	1	1.600	13	4.684	16	6.656
Çorum	45	265.208	0	0	3	139.503	3	139.503	0	0	2	1.470	0	0	32	119.556	85	665.240
Denizli	0	0	1	11.619	0	0	2	151.122	1	11.619	0	0	2	17.400	1	5.360	7	197.120
Diyarbakır	0	0	0	0	3	186.004	0	0	0	0	0	0	1	19.372	0	0	4	205.376

5 Uygunsuzluk Sayısı

6 Ceza Miktarı (TL)

Ek – 13. 2015 yılında tespit edilen uygunsuzluk sayılarının ve uygulanan ceza miktarlarının dağılımı (devam)

ÇŞİM	HAVA		SU		TOPRAK		ATIK		KİMYASALLAR		GÜRÜLTÜ		ÇED		DİĞERLERİ		TOPLAM		
	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	
Edirne	1	46.501	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	92.996	0	0	0	0	5	139.497
Elazığ	0	0	1	46.501	0	0	1	46.501	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	93.002
Erzincan	7	8.664	1	88.733	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	88.733	9	186.130	
Erzurum	3	302.246	0	0	0	0	2	372	0	0	0	0	0	16	170.348	0	21	472.966	
Eskişehir	14	77.413	0	0	0	0	1	7.746	0	0	20	367.694	7	101.726	2	2.594	44	557.173	
Gaziantep	0	0	0	0	0	0	51	2.394.789	0	0	0	0	14	269.720	2	155	67	2.664.664	
Giresun	0	0	2	93.002	0	0	3	279.564	0	0	0	0	5	80.088	0	0	10	452.654	
Gümüşhane	0	0	0	0	2	93.002	0	0	0	0	0	0	0	2	38.744	0	4	131.746	
Hakkari	0	0	0	0	0	0	4	318.464	0	0	0	0	2	21.106	0	0	6	339.570	
Hatay	0	0	1	19.372	0	0	0	0	0	0	4	100.742	3	77.488	0	0	8	197.602	
Isparta	10	466.765	3	97.649	3	133.638	9	82.288	0	0	0	0	4	95.284	3	42.610	32	918.234	
Mersin	0	0	21	1.023.022	0	0	0	0	0	0	1	23.249	0	0	-1	-23.249	21	1.023.022	
İstanbul	29	973.306	5	325.503	0	0	18	209.142	0	0	15	767.190	15	550.229	-12	-686.887	70	2.138.483	
İzmir	36	1.347.026	40	2.449.057	15	731.209	95	12.167.522	0	0	0	0	27	20.627.259	17	802.047	230	38.124.120	
Kars	0	0	0	0	0	0	2	372	0	0	0	0	5	116.232	3	50.363	10	166.967	
Kastamonu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	51.129	0	0	5	51.129	
Kayseri	4	197.623	11	530.883	0	0	9	313.863	0	0	3	34.857	2	28.372	0	0	29	1.105.598	
Kırklareli	2	88.733	5	193.354	2	93.002	4	77.089	0	0	0	0	5	61.618	0	0	18	513.796	
Kırşehir	0	0	0	0	0	0	2	35.382	0	0	1	770	0	0	27	15.807	30	51.959	
Kocaeli	26	1.433.732	14	879.250	0	0	10	879.643	0	0	0	0	19	380.524	1	46.501	70	3.619.650	
Konya	5	166.615	0	0	0	0	9	411.745	0	0	0	0	12	357.524	75	110.252	101	1.046.136	
Kütahya	2	93.002	2	186.014	4	186.004	0	0	0	0	0	0	5	76.146	2	51.501	15	592.667	
Malatya	2	93.002	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	68.116	0	0	6	161.118	
Manisa	7	97.377	11	532.108	0	0	5	47.245	0	0	1	7.746	23	382.986	7	5.004	54	1.072.466	

Ek – 13. 2015 yılında tespit edilen uygunsuzluk sayılarının ve uygulanan ceza miktarlarının dağılımı (devam)

ÇŞİM	HAVA		SU		TOPRAK		ATIK		KİMYASALLAR		GÜRÜLTÜ		ÇED		DİĞERLERİ		TOPLAM	
	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM
Kahraman- maraş	0	0	2	232.522	0	0	0	0	0	0	0	0	1	19.372	1	387	4	252.281
Mardin	4	131.928	1	116.261	0	0	5	114.637	0	0	0	0	1	17.594	19	316.190	30	696.610
Muğla	5	58.095	7	360.385	6	279.006	3	104.621	0	0	2	46.498	5	69.519	0	0	28	918.124
Muş	1	575	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	22.000	0	0	3	22.575
Nevşehir	7	226.541	4	46.476	3	139.503	5	123.049	0	0	0	0	2	71.553	7	16.609	28	623.731
Niğde	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	20.472	1	11.619	3	32.091
Ordu	1	46.501	5	238.223	0	0	8	140.619	0	0	5	123.991	6	115.860	1	837	26	666.031
Rize	12	338.064	11	431.285	1	46.501	1	507	0	0	0	0	6	101.335	0	0	31	917.692
Sakarya	5	154.992	7	604.513	5	232.505	5	2.379.006	0	0	0	0	9	808.612	0	0	31	4.179.628
Samsun	4	81.358	4	116.240	1	1.157	1	46.501	0	0	0	0	5	99.824	3	55.035	18	400.115
Siirt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sinop	0	0	0	0	0	0	2	465.010	0	0	0	0	2	43.700	0	0	4	508.710
Sivas	9	281.895	4	95.316	0	0	7	92.952	0	0	2	15.492	5	180.352	24	100.780	51	766.787
Tekirdağ	32	1.641.170	23	1.232.260	0	0	24	1.224.094	0	0	0	0	25	515.017	13	802.111	117	5.414.652
Tokat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	21.040	0	0	3	21.040
Trabzon	2	93.002	10	393.102	7	316.969	6	293.151	0	0	3	23.238	8	174.348	8	301.929	44	1.595.739
Tunceli	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	42.744	0	0	3	42.744
Şanlıurfa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	15.492	1	19.372	0	0	3	34.864
Uşak	3	186.004	4	359.201	3	135.234	4	238.789	0	0	0	0	6	60.972	3	78.259	23	1.058.459
Van	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	162.722	0	0	9	162.722
Yozgat	0	0	0	0	1	46.501	2	11.805	0	0	0	0	1	19.372	17	20.445	21	98.123
Zonguldak	0	0	1	46.501	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1.400	0	0	2	47.901
Aksaray	4	108.494	1	38.751	2	93.002	9	372.144	0	0	2	23.238	3	45.991	4	3.716	25	685.336
Bayburt	0	0	0	0	0	0	1	186	0	0	0	0	1	19.372	0	0	2	19.558

Ek – 13. 2015 yılında tespit edilen uygunsuzluk sayılarının ve uygulanan ceza miktarlarının dağılımı (devam)

ÇŞİM	HAVA		SU		TOPRAK		ATIK		KİMYASALLAR		GÜRÜLTÜ		ÇED		DİĞERLERİ		TOPLAM	
	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM	US	CM
Karaman	2	47.474	0	0	0	0	2	186.004	0	0	6	107.760	3	46.104	29	41.995	42	429.337
Kırıkkale	0	0	1	46.501	1	46.501	3	12.363	0	0	0	0	5	96.860	5	1.548	15	203.773
Batman	0	0	0	0	1	46.501	0	0	0	0	0	0	0	0	23	240.032	24	286.533
Şırnak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bartın	1	42.232	1	10.553	0	0	0	0	0	0	0	0	1	19.372	0	0	3	72.157
Ardahan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	77.436	0	0	2	77.436
İğdır	0	0	0	0	0	0	6	3.348	0	0	0	0	0	0	0	0	6	3.348
Yalova	0	0	3	139.503	0	0	3	325.507	0	0	1	23.249	0	0	12	569.631	19	1.057.890
Karabük	1	46.501	0	0	5	8.099	1	30.984	0	0	0	0	1	19.417	0	0	8	105.001
Kilis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Osmaniye	0	0	3	173.197	0	0	5	375.485	0	0	0	0	2	25.372	18	162.368	28	736.422
Düzce	11	445.617	1	93.007	10	511.511	62	554.638	0	0	1	11.619	0	0	1	11.619	86	1.628.011
Toplam	442	15.100.115	289	16.370.227	150	6.947.829	550	35.033.370	2	58.120	127	2.984.576	394	33.581.463	699	4.769.956	2.653	114.845.656
Bakanlık Merkez	16	494.410	25	711.138	0	0	25	1.180.388	0	0	0	0	73	1.533.143	3	112.374	142	4.031.453
GENEL TOPLAM	458	15.594.525	314	17.081.365	150	6.947.829	575	36.213.758	2	58.120	127	2.984.576	467	35.114.606	702	4.882.330	2.795	118.877.109

Ek – 14. Gemilerden kaynaklanan kirliliğin denetimi ve yaptırım uygulanması konusunda yetki devri yapılan kuruluşlar tarafından yıllara göre uygulanan ceza miktarı (TL)

Yıllar	Sahil Güvenlik Komutanlığı	Denizcilik Müsteşarlığı	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	Antalya Büyükşehir Belediyesi	Mersin Büyükşehir Belediyesi	TOPLAM
2006	71.143	166.539	2.472.437	1.479.651	18.490	0	4.208.260
2007	261.007	650.028	9.763.834	2.067.043	25.468	31.055	12.798.435
2008	144.822	663.749	14.258.350	1.983.635	242.295	48.478	17.341.329
2009	456.882	647.000	5.276.051	940.037	560.187	0	7.880.157
2010	727.364	78.967	4.963.780	822.581	191.443	0	6.784.135
2011	448.660	217.671	3.124.818	1.156.983	309.013	413.745	5.670.890
2012	477.682	303.128	3.200.568	868.554	187.905	450.944	5.488.781
2013	1.144.843	0	--	954.226	--	--	2.099.069
2014	1.824.971	0	1.452.844	981.109	212.435	350.035	4.821.394
2015	2.500.022	0	2.681.020	892.036	211.947	1.525.078	7.810.103

YAYIN LİSTESİ

YAYIN NO	YAYININ ADI	BASIM YILI
Yayın No 1	: Ankara İli Çevre Durum Raporu	1994
Yayın No 2	: İl Çevre Sorunları ve Öncelikleri Envanteri Değerlendirme Raporu	1996
Yayın No 3	: Çevreyi Öncelikle Etkileyen Bazı Sanayiler ve Temel Sektör Faaliyetleri	1996
Yayın No 4	: Türkiye Çevre Atlası 96	1997
Yayın No 5	: Türkiye Çevre Durum Raporu	2007
Yayın No 6	: Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Envanteri Değerlendirme Raporu (2005- 2006)	2008
Yayın No 7	: Çevresel Göstergeler 2008	2009
Yayın No 7	: Environmental Indicators 2008	2009
Yayın No 8	: Çevresel Göstergeler Kitapçığı 2009	2010
Yayın No 8	: Environmental Indicators 2009	2010
Yayın No 9	: Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Envanteri Değerlendirme Raporu 2007-2008	2010
Yayın No 10	: Çevresel Göstergeler 2010	2011
Yayın No 10	: Environmental Indicators 2010	2011
Yayın No 11	: 2011 Türkiye Çevre Durum Raporu	2012
Yayın No 12	: Çevresel Göstergeler 2011	2012
Yayın No 12	: Environmental Indicators 2011	2012
Yayın No 13-1	: 2011 Çevre Denetimi Raporu	2012
Yayın No 13-2	: Environmental Inspection Report of Türkiye in 2011	2012
Yayın No 14	: Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Envanteri Değerlendirme Raporu	2012

Yayın No 15	:	Türkiye Çevre Durum Raporu - 2012 Yılı Özeti - İller	2013
Yayın No 16	:	Çevre Denetimi Raporu: 2012	2013
Yayın No 16-2	:	Environmental Inspection Report: 2012	2013
Yayın No 17	:	Çevresel Göstergeler 2012	2013
Yayın No 17	:	Environmental Indicators 2012	2013
Yayın No 18	:	Çevresel Etki Değerlendirmesi: Etkiler - Önlemler	2013
Yayın No 19	:	Çevre İzin ve Lisansları	2013
Yayın No 20	:	Çevre Denetiminin Temelleri ve Türkiye’de Çevre Denetimi	2013
Yayın No 21	:	Uluslararası ÇED Kongresi Bildiri Kitabı	2013
Yayın No 22-1	:	Çevre Denetimi Raporu: 2013	2014
Yayın No 22-2	:	Environmental Inspection Report of Turkey in 2013	2014
Yayın No 23	:	Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Değerlendirme Raporu	2014
Yayın No 24	:	Çevresel Göstergeler 2013	2014
Yayın No 24	:	Environmental Indicators 2013	2014
Yayın No 25-1	:	Çevre Denetimi Raporu: 2014	2015
Yayın No 25-2	:	Environmental Inspection Report of Turkey in 2014	2015
Yayın No 26	:	Türkiye Çevre Durum Raporu - 2013 Yılı Özeti - İller	2015
Yayın No 27	:	Çevresel Göstergeler 2014	2016
Yayın No 27	:	Environmental Indicators 2014	2016

Yayınlarımıza aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz:

<http://www.csb.gov.tr/gm/ced/index.php?Sayfa=sayfaicerik&IcId=691>

**T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK
BAKANLIĞI**

www.csb.gov.tr/gm/ced